

PŘECHOD ABSOLVENTŮ STŘEDNÍCH ŠKOL DO PRAXE A JEJICH UPLATNĚNÍ

Závěrečná zpráva

**PhDr. Helena Úlovcová
RNDr. Libor Berný
Mgr. Pavlína Šťastnová
Mgr. Simona Vymětalová**

Uplatnění absolventů škol: analýza a výhled

OBSAH :

Úvod	1
Cíle	1
Metody	1
1 Celková charakteristika výběrového souboru	4
1.1 Volba povolání	4
1.2 Spokojenost s oborem a školní přípravou	5
1.3 Identifikace s oborem	7
1.4 Plány po absolvování školy	9
1.5 Profesní stabilita a možnosti uplatnění	9
1.6 Vzdělávací aspirace	14
Shrnutí	15
2 Profily skupin kmenových oborů	16
Metodické vysvětlivky	17
2.1 Strojírenství a strojírenská výroba	18
2.1.1 Obráběč kovů	18
2.1.2 Mechanik – opravář	25
2.1.3 Automechanik	32
2. 2 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika	41
2.2.1 Elektrikář	41
2.2.2 Elektromechanik	48
2. 3 Obchod	56
2.3.1 Prodavač	56
2. 4 Osobní služby	64
2.4.1. Kadeřník	64
2.4.2. Kosmetička	71
3 Nejdůležitější závěry	80

Úvod

Komplexní pohled na problematiku uplatnění absolventů škol dotvářejí rovněž informace vypovídající o subjektivním vnímání dané situace. Součástí projektu „Uplatnění absolventů škol: analýza a výhled“ je proto i sociologické šetření „Přechod absolventů středních a vyšších odborných škol do praxe a jejich uplatnění“. Navazuje na předcházející snahy o zmapování postavení absolventů na trhu práce (projekt „Problémy přechodu mládeže ze školy do praxe“, 1997-98). Metodologicky se však snaží o nový přístup k „uchopení“ problému. Cílem je získat výpověď o situaci absolventů jednotlivých skupin oborů středních odborných škol a vyšších odborných škol, která by tyto skupiny oborů zároveň charakterizovala z hlediska stability profesní volby a míry identifikace absolventů s oborem, z hlediska subjektivního hodnocení kvality přípravy a následně pak i možností pracovního uplatnění a profesních a vzdělávacích aspirací respondentů. Vzhledem k tomu byl - na rozdíl od existujících řešení (projekt „Přechod mládeže ze školy do zaměstnání“- NVF, šetření „Uplatnění absolventů středního odborného vzdělávání ve sféře práce“, VÚOŠ) - zvolen také odlišný postup: absolventi jsou poprvé dotazováni již na závěr svého studia či profesní přípravy a následně pak jeden a tři roky po ukončení střední nebo vyšší odborné školy. Problematika přechodu absolventů škol do zaměstnání tak může být zachycena v potřebné dynamice.

CÍLE

Cílem první etapy průzkumu bylo

- ❑ získat informace o subjektivním hodnocení úrovně přípravy ze strany samotných žáků,
- ❑ zachytit eventuelní změny ve vztahu ke zvolenému oboru studia, které mohly nastat v jeho průběhu a zjistit míru identifikace absolventa se zvoleným oborem,
- ❑ zjistit, jaká očekávání ve vztahu k budoucí profesi a možnostem uplatnění na trhu práce budoucí absolventi mají.

Cílem druhé a třetí etapy průzkumu bude dosud získané informace o uplatnění absolventů vybraných oborů odborného vzdělávání ověřit, prohloubit a specifikovat. Zaměří se proto na získání informací týkajících se:

- ❑ způsobů hledání zaměstnání, obtíží, se kterými bylo toto hledání spojeno a jejich příčin,
- ❑ míry shody vystudovaného oboru s obsahem vykonávané profese,
- ❑ spokojenosti absolventa v zaměstnání.

METODY

Objekt průzkumu

Průzkum je koncipován jako tříetapový. Protože vzhledem k zavedení povinné devítileté školní docházky ukončilo v roce 2000 studium jen velmi malé množství absolventů čtyřletých oborů SOŠ, byla letošní první etapa průzkumu realizována pouze ve vybraných učebních oborech SOU mezi žáky posledních ročníků, kteří budou v druhé a třetí etapě v časovém odstupu jednoho a tří let dotazováni znovu jako absolventi – účastníci trhu práce (adresný výběr).

Výběr vzorku

Při výběru byl uplatněn třístupňový výběr:

1. stupeň - výběr kmenových oborů (reprezentujících odpovídající skupinu kmenových oborů),
2. stupeň - výběr okresů,
3. stupeň - výběr škol.

Kritéria výběru

❑ Výběr kmenových oborů:

Vzhledem k tomu, že skupiny kmenových oborů většinou nejsou z hlediska míry nezaměstnanosti homogenní, bylo toto kritérium aplikováno při výběru kmenových oborů. Na základě posledních údajů o nezaměstnanosti absolventů byly vybrány kmenové obory s vysokou a nízkou mírou nezaměstnanosti.

Výběr kmenového oboru byl zároveň proveden tak, aby svým obsahem učiva reprezentoval odpovídající skupinu kmenových oborů (na základě konzultace s příslušným garantem).

Výběr kmenových oborů (skupin kmenových oborů) pro šetření 2000- 2001- 2003

23 Strojírenství a strojírenská výroba

Vysoká míra nezaměstnanosti: **23-56-H Obráběč kovů**

23-66-H Mechanik opravář

Nízká míra nezaměstnanosti: **23-68-H Automechanik**

26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika

Vysoká míra nezaměstnanosti: **26-52-H Elektromechanik – stroje a zařízení**

Nízká míra nezaměstnanosti: **26-51-H Elektrikář**

66 Obchod

66-51-H Prodavač (nízká míra nezaměstnanosti)

69 Osobní a provozní služby

Vysoká míra nezaměstnanosti: **69-52-H Kosmetička**

Nízká míra nezaměstnanosti: **69-51-H Kadeřník**

Zdroje: Počty nezaměstnaných a míry nezaměstnanosti absolventů středních škol v jednotlivých kmenových oborech k 30.11. 1999 (MPSV, ÚIV, VÚOŠ)

☐ **Výběr okresů:**

- ☐ okresy s vysokou mírou nezaměstnanosti,
- ☐ okresy s průměrnou mírou nezaměstnanosti,
- ☐ okresy s nízkou mírou nezaměstnaností.

Součástí vzorku byla i Praha. Bylo vybráno 7 okresů s vysokou mírou nezaměstnanosti, 6 okresů s průměrnou mírou nezaměstnanosti a 7 okresů s nízkou mírou nezaměstnanosti (podle údajů MPSV o míře nezaměstnanosti ke dni aktuálnímu vzhledem k termínu sběru dat). Celkem tedy 19 okresů a Praha.

Pro šetření 2000- 2001 - 2003 byly vybrány podle míry nezaměstnanosti tyto okresy:

(ČR – průměrná míra nezaměstnanosti v únoru 2000 - 9,7%)

Vysoká míra nezaměstnanosti: Most (20,7%), Karviná (18,7%), Louny (18,5%), Chomutov (18,4%), Ostrava-město (16,6%), Teplice (16,4%), Frýdek Místek (15,2%).

Průměrná míra nezaměstnanosti: Kladno (10,6%), Český Krumlov (9,9%), Nymburk (9,8%), Žďár n. Sázavou (9,6%), Rakovník (9,4%), Příbram (9,3%).

Nízká míra nezaměstnanosti: Praha (3,7%), Benešov (4,3%), Mladá Boleslav (4,5%), České Budějovice (5,0%), Pelhřimov (5,3%), Jindřichův Hradec (6,1%), Plzeň (8,4%).

Zdroj: Setřídění úřadů práce podle míry nezaměstnanosti za únor 2000 (MPSV)

Konečný výběr okresů byl korigován s ohledem na existenci škol, v nichž se vyučují vybrané kmenové obory.

☐ **Výběr škol**

Ve vybraných okresech byl ve spolupráci s garanty proveden výběr škol, ve kterých jsou vyučovány vybrané obory.

Velikost vzorku

Velikost vzorku byla stanovena tak, aby vzorek reprezentoval všechny stupně výběru tj. obory, okresy, školy.

Vzorek respondentů zahrnuje 1571 osob. Tento relativně vysoký počet respondentů je určen zároveň s ohledem ke značnému úbytku respondentů v průběhu šetření (opakovaná šetření v letech 2001 a 2003) - cca 30% absolventů SOŠ pokračuje ve studiu na terciární úrovni vzdělávání, zhruba polovina absolventů SOU pokračuje v nástavbovém studiu, někteří nevstupují do zaměstnání z důvodů odchodu na mateřskou dovolenou nebo nástupu vojenské služby. Další úbytek respondentů je potom třeba očekávat po jejich přechodu do zaměstnání, kdy někteří absolventi nemusí být ochotni se pokračování průzkumu účastnit.

Vzorek respondentů pro první etapu je stanoven tak, aby zahrnoval okresy s vysokou, průměrnou a nízkou nezaměstnaností.

Pro stanovení jsme použili klasického vzorce

$$n = \frac{t^2 \sigma^2}{\delta^2}$$

kde „n“ je počet respondentů, „t“ (výsledek testu) je 1.96, při intervalu spolehlivosti 95 %, „σ“ je směrodatná odchylka míry nezaměstnanosti v oborové a okresní struktuře a „δ“ je přípustná chyba při výpočtu míry nezaměstnanosti. Takto je počet vybraných respondentů v jednotlivých skupinách oborů stanoven v rozsahu 11% až 17 % z celkového počtu respondentů zvolených kmenových oborů v rámci dané skupiny.

Výzkumné metody a techniky

Jako základní výzkumná technika byl aplikován standardizovaný dotazník, sběr dat byl realizován tazatelskou formou. Tazatelem byl odborný pracovník VÚOŠ (garant vybraného kmenového oboru) nebo pedagog vybrané školy, který byl v přípravné fázi proškolen. V první fázi průzkumu byli respondenti dotazováni hromadně v průběhu vyčleněné vyučovací hodiny.

Organizační zajištění průzkumu

Sběr dat pro první etapu byl realizován na přelomu dubna a května 2000. Druhá etapa průzkumu proběhne v květnu následujícího roku. Třetí etapa po dalších dvou letech.

Zpracování dat

Nejprve byl vytvořen počítačový formulář pro vstup dat a pomocí něj pořízena data do elektronické podoby. Programově byla data zkontrolována a byly provedeny opravy chyb a chybných vazeb. Následovalo prvotní statistické zpracování třídění prvního a druhého stupně.

V další fázi byly vytvořeny algoritmy datové redukce pomocí analýzy hlavních komponent. Na základě shlukové analýzy došlo k agregaci vybraných datových proměnných a na těchto redukováných datech byla provedena kvalitativní analýza.

Výsledkem zpracování dat bylo vytvoření podkladových počítačových výstupů pro hodnocení průzkumu a analyticko - grafické srovnání počítačových výstupů pro hodnocení průzkumu.

Konečnou fází zpracování dat bylo vytvoření databáze respondentů.

1 CELKOVÁ CHARAKTERISTIKA VÝBĚROVÉHO SOUBORU

Z hlediska věku ve výběrovém souboru dominovali osmnáctiletí žáci SOU, vzhledem k oborové skladbě výběrového souboru převažovali muži (57,2%). Strukturu výběrového souboru z hlediska zastoupení jednotlivých skupin kmenových oborů a z hlediska podílů mužů a žen naznačuje tabulka:

Skupina kmenových oborů	Počet respondentů	Muži(%)	Ženy(%)
23 Strojírenství a strojírenská výroba	491	99	1
26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika	335	93	7
66 Obchod	382	25	75
69 Osobní a provozní služby	363	1	99

1.1 Volba povolání

Proč se budoucí absolventi rozhodli pro svůj obor?

Naprostá většina dotázaných si přála vyučit se ve zvoleném oboru (83,1%). Pouze necelá desetina si obor vybrala v rozporu se svým přáním (9,1%). Budoucí absolventi uváděli více faktorů, které jejich výběr ovlivnily.

Důvody, které ovlivnily volbu oboru

	% respondentů, kteří daný důvod uvedli
zájem o obor	82,7%
snadné uplatnění	65,2%
přání rodičů	41,1%
dobré finanční ohodnocení	30,1%
příklad kamarádů	23,2%
vzor v rodině	21,7%
špatné studijní výsledky	20,7%
možnosti v okolí bydliště	14,3%
jiný důvod	12,4%

Při volbě povolání měl sice prvořadý význam **zájem o obor**, ale dotazovaní neponechávali stranou ani otázku **perspektivního uplatnění** (nejvíce ho při volbě povolání zohledňovali budoucí absolventi oborů Obráběč a Elektrikář) a **finančního ohodnocení** v dané profesi. Vliv rodičů byl přibližně dvakrát silnější než příklad kamarádů, kteří se v daném oboru už vyučili. V rodinné tradici pokračoval každý pátý budoucí absolvent – především technických oborů (obráběč kovů, elektromechanik). Pro každého pátého dotázaného byly limitující i studijní výsledky, kterých dosáhli na základní škole (více se s tímto jevem setkáváme u prodavačů a obráběčů kovů). Budoucí absolventi těchto oborů také relativně častěji volili povolání v rozporu se svými představami nebo jim byl obor lhostejný. Výběr oboru pro ně zřejmě představoval určité „východisko z nouze“ (kvůli prospěchu by se na jiný obor nemuseli „dostat“ a tak raději volili „cestu nejmenšího odporu“). Profesní volba nebyla výrazem jejich zájmu o daný obor, jako spíš zohledněním vlastních předpokladů a možností pozdějšího pracovního uplatnění.

Potvrdilo se, že struktura vzdělávací nabídky a dosažitelnost vzdělávacích příležitostí je dnes natolik dobrá, že její vliv na volbu povolání lze označit za nejméně výrazný (jako důvod výběru oboru uvedlo „možnosti v okolí bydliště“ 14,3% respondentů). Pokud tento faktor působí omezujícím způsobem, pak většinou v kombinaci se „špatnými studijními výsledky“ dotazovaných na základní škole.

Kdo budoucí absolventy při výběru oboru ovlivnil?

Pořadí subjektů, které budoucí absolventy ovlivnily v souvislosti s volbou	
	% respondentů, kteří daný subjekt uvedli
rodiče, příbuzní	60,8%
kamarádi	26,7%
lidé z praxe	20,7%
učitelé	14,1%
IPS ÚP	5,3%
pedagogicko-psychologická poradna (PPP)	2,9%
jiný zdroj	2,5%
rozhodovali se převážně samostatně	85,7%

Většina budoucích absolventů se rozhodovala převážně samostatně. Hodnotíme-li vliv dalších subjektů, dá se říci, že při volbě povolání měli rozhodující poradní hlas rodiče. **Jejich vliv na volbu povolání je nejsilnější a výrazně dominantní (60,8% dotázaných uvedlo, že jim s volbou povolání pomáhali rodiče, celá čtvrtina jejich vliv považovala za rozhodující).**

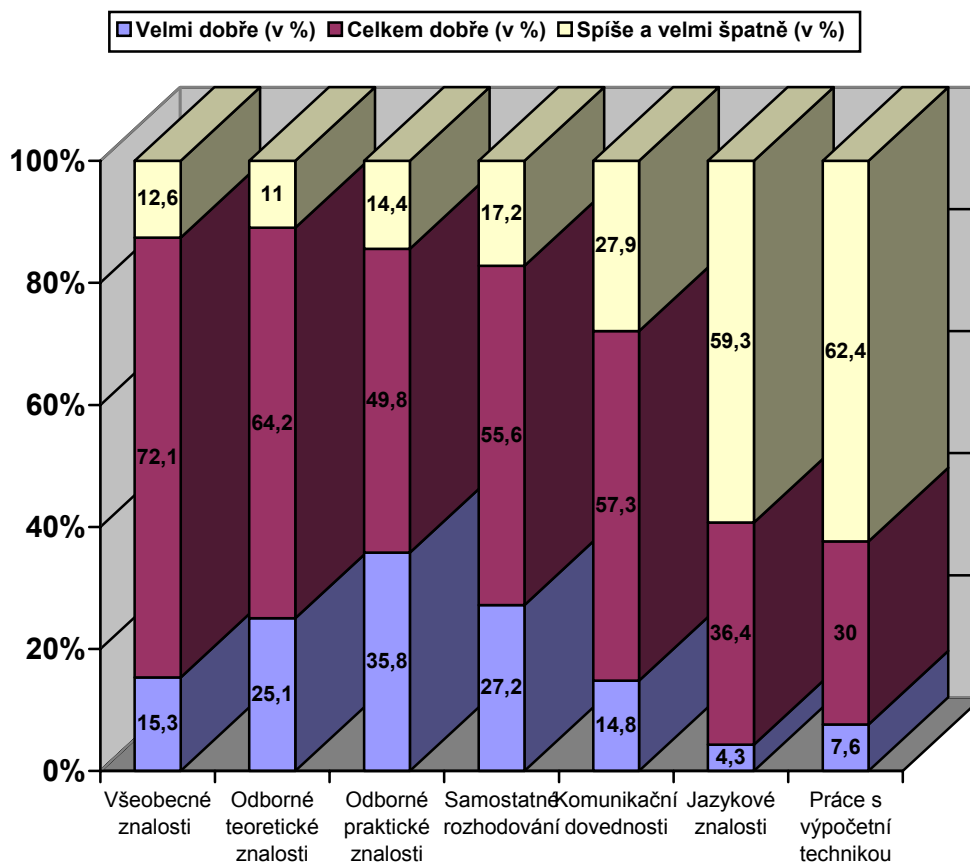
Odhlédneme-li od vlivu **kamarádů a lidí z praxe**, jejichž rady měly při volbě povolání významnější roli, zůstává pro poradenské subjekty jen velmi úzký prostor působnosti. Budoucí absolventi se nejvíce obraceli na **výchovné a vzdělávací poradce** na základní škole. Tato pomoc pro ně byla nejsnáze dosažitelná, ovšem většinou se redukovala pouze na základní informační a administrativní činnosti spojené s volbou povolání. Nejkomplexnější informace k volbě povolání poskytují **informační a poradenská střediska úřadů práce (IPS ÚP)**. Žáci osmých a devátých tříd (resp. jejich rodiče) jsou zřejmě v rámci besed připravovaných úřadem práce satureování natolik dostatečně, že služby individuálního poradenství využívají jen ve velmi omezené míře. Pomoc v **pedagogicko-psychologické poradně** (věnuje se převážně individuální diagnostice) vyhledala pouze zanedbatelná část respondentů, většinou v souvislosti s prospěchovými problémy.

1.2 Spokojenost s oborem a školní přípravou

Jak jsou budoucí absolventi spokojeni s oborem a tím, jak je škola připravila?

Odborná příprava splnila očekávání naprosté většiny budoucích absolventů (více než 80% z nich). Subjektivní hodnocení připravenosti bylo z hlediska zvolených kritérií (všeobecné znalosti a rozhled, odborné teoretické znalosti, odborné praktické znalosti a dovednosti, jazykové znalosti, znalost práce s výpočetní technikou, komunikační dovednosti, schopnost samostatného rozhodování) velmi variabilní. Podíl respondentů, kteří ohodnotili svou připravenost podle uvedených kritérií „velmi“ a „celkem dobře“, zachycuje následující graf:

Spokojenost se školní přípravou

Nejvíce byli budoucí absolventi spokojeni (hodnocení „velmi dobře“ a „celkem dobře“) se svou připraveností v oblasti **odborných teoretických znalostí**. Zaměříme-li se však pouze na hodnocení „velmi dobře“, pak jsou budoucí absolventi spokojenější s tím, jak je škola připravila z hlediska **praktických znalostí a dovedností**. Vzhledem k tomu, že jak zaměstnavatelé, tak i úřady práce zdůrazňují význam praktických znalostí a dovedností pro uplatnění budoucích absolventů, je vysoce kladné hodnocení připravenosti u této složky školní přípravy – přestože má subjektivní charakter - velmi pozitivní.

I když významná část odborné přípravy ve středním vzdělávání zůstane orientována na poskytnutí odborné kvalifikace, nemělo by mít počáteční odborné vzdělávání příliš úzké zaměření a mělo by zároveň respektovat potřebu pracovníka s dobrým všeobecným rozhledem, vybaveného celou řadou obecně uplatnitelných kompetencí. To, že velký podíl budoucích absolventů kladně hodnotí svou připravenost z hlediska **všeobecných znalostí a všeobecného rozhledu**, dokládá úspěšnost snahy o posílení všeobecné složky přípravy v oborech odborného vzdělávání.

Je zajímavé, že žáci hodnotili poměrně kladně i své **komunikační dovednosti**. Úřady práce oproti tomu považují na základě svých zkušeností úroveň těchto dovedností u řady absolventů za velmi problematickou.

Nízké hodnocení připravenosti v oblasti **jazykových znalostí** zhoršuje šance budoucích absolventů na uplatnění nejenom v našich podmínkách, ale perspektivně i na trzích práce v zemích EU.

Minimálně jsou budoucí absolventi spokojeni s tím, jak je škola připravila pro **práci s výpočetní technikou**, což je zvláště u technických oborů - elektrotechnických i strojírenských – varovný jev.

Následující tabulka srovnává obory podle toho, jak jejich budoucí absolventi hodnotili školní přípravu z hlediska uvedených znalostí, dovedností a kompetencí (součet podílu těch, kteří odpovídali „velmi dobře“ a „celkem dobře“):

Kritéria	Obráběč	Mechanik - opravář	Auto- mechanik	Elektrikář	Elektro- mechanik	Prodavač	Kadeřník	Kosmetička
Všeobecné znalosti a rozhled						✓		✓
Odborné teoretické znalosti	✓						✓	✓
Odborné praktické znalosti			✓			✓		✓
Samostatné rozhodování				✓		✓		✓
Komunikační dovednosti						✓		✓
Jazykové znalosti						✓	✓	
Práce s výpočetní technikou				✓		✓		

Vysvětlivky: Zaškrtnuté políčko označuje relativně nejvyšší podíl (y) – ve srovnání s ostatními obory – dotázaných, kteří kladně (součet „velmi dobře“ a „celkem dobře“) ohodnotili svou připravenost v jednotlivých oblastech školní přípravy.

S uvedenými aspekty odborné přípravy byli nejvíce spokojeni budoucí absolventi oborů spojených s terciárním sektorem – s obchodem a osobními službami (Prodavač a Kosmetička). Ve srovnání s budoucími absolventy technických oborů hodnotí tito respondenti ve větší míře svou připravenost kladně především u všeobecných znalostí a komunikačních dovedností.

Oproti tomu v technických oborech je spokojenost budoucích absolventů nižší. Hodnocení obráběčů je s obory obchodu a osobních služeb srovnatelné v případě odborných teoretických znalostí, automechanici jsou v obdobné míře spokojeni s tím, jak je škola připravila z hlediska odborných praktických znalostí a dovedností, elektrikáři mají díky škole ve srovnatelné míře osvojenou schopnost samostatného rozhodování a ve větší míře než prodavači - podle svého vlastního vyjádření - ovládají práci s výpočetní technikou. Elektromechanici nemohou absolventům dalších oborů konkurovat v žádném z uvedených hledisek.

1.3 Identifikace s oborem

Identifikace budoucích absolventů s oborem byla hodnocena podle podílu těch respondentů, kteří by si v případě, že by mohli svoji volbu opakovat, vybrali znovu stejný obor.

Přestože se identifikace s oborem odvíjí už od samotné profesní volby (jestliže si dotazovaný vybere obor podle svého přání, snadněji se s ním identifikuje), hraje v tomto směru důležitou roli také „zajímavost“ oboru a nezanedbatelné možnosti má i škola (téměř třetina budoucích absolventů, kteří byli původně k volbě lhostejní, si k oboru vytvořila vztah až v průběhu odborné přípravy).

Celkově: 64% dotázaných by i podruhé volilo stejný obor, 36% dotázaných by se podruhé rozhodlo jinak. Negace profesní volby se týkala nejen oboru, ale především školy, na které se tito budoucí absolventi připravovali (školu by spolu s oborem změnilo 27% respondentů). Důvodem pro změnu školy může samozřejmě být i fakt, že se obor, který by si nyní budoucí absolventi zvolili, na škole, kterou v současné době navštěvují, nevyučuje.

Co má na identifikaci s oborem negativní vliv?

Příčiny nízké identifikace s oborem

	Respondenti, kteří by obor podruhé nevolili (%)
současný obor mu neumožňuje dobrý výdělek	53,9
v současném oboru se obtížně hledá zaměstnání	44,8
zájem o maturitní obor	51,0
současný obor nechtěl studovat	43,6
současný obor ho přestal zajímat	29,9
nízká úroveň přípravy u současného oboru	24,5
vysoká náročnost současného oboru	14,2
jiný důvod	0,2

Budoucí absolventi, kteří by se znovu nerozhodli pro svůj obor a vybrali by si raději jiný, uváděli řadu důvodů, které je k tomuto postoji vedou. **Odlišnou volbu velmi často vysvětlovali situací na pracovním trhu.** Práce v oboru, který si původně zvolili, není podle jejich názoru dostatečně finančně ohodnocena nebo zde chybí pracovní příležitosti. Obě hlediska patřila při volbě povolání k faktorům, které konečné rozhodnutí o budoucí profesi významně ovlivnily.

Více než polovina budoucích absolventů s odlišnou volbou by si po druhé vybrala raději maturitní obor. Vzdělávací aspirace dotazovaných v průběhu tří let, kdy se na práci ve zvoleném oboru připravovali, výrazně vzrostly. Tento postoj svědčí o **velkém významu, který budoucí absolventi z hlediska uplatnění na trhu práce vzdělání připisují.**

U některých respondentů identifikaci s oborem negativně ovlivňuje fakt, že se **v oboru nechtěli vyučit**, resp. že si současný obor nevybrali v souladu se svým přáním. Svou roli zde hraje také to, jak je samotný obor pro žáky „přitažlivý“ a jak se na škole vyučuje. Pro téměř 30% respondentů, kteří by svou volbu nezopakovali, je důvodem **ztráta zájmu** o tento obor a necelých 25% považuje u současného oboru za problém **nízkou úroveň přípravy**. Naopak s **vysokou náročností současného oboru** jako důvodu změny profesní volby se setkáváme pouze u malého počtu budoucích absolventů.

Následující přehled zachycuje pořadí sledovaných oborů podle **míry identifikace s oborem**. *Míra identifikace s oborem vyjadřuje podíl budoucích absolventů daného oboru, kteří by podruhé zvolili stejný obor, na všech dotazovaných budoucích absolventech tohoto oboru.*

Seřazení oborů podle míry identifikace s oborem (celková míra identifikace s oborem 63,9%)	
Automechanik	81,0%
Mechanik opravář	77,3%
Kadeřník	75,9%
Kosmetička	68,9%
Elektrikář	59,7%
Elektromechanik	55,2%
Obráběč kovů	44,7%
Prodavač	43,4%

V maximální míře se s oborem identifikovali budoucí absolventi strojírenských oborů (Automechanik, Mechanik opravář) a dále budoucí absolventi oborů spojených s osobními službami (Kadeřník a Kosmetička).

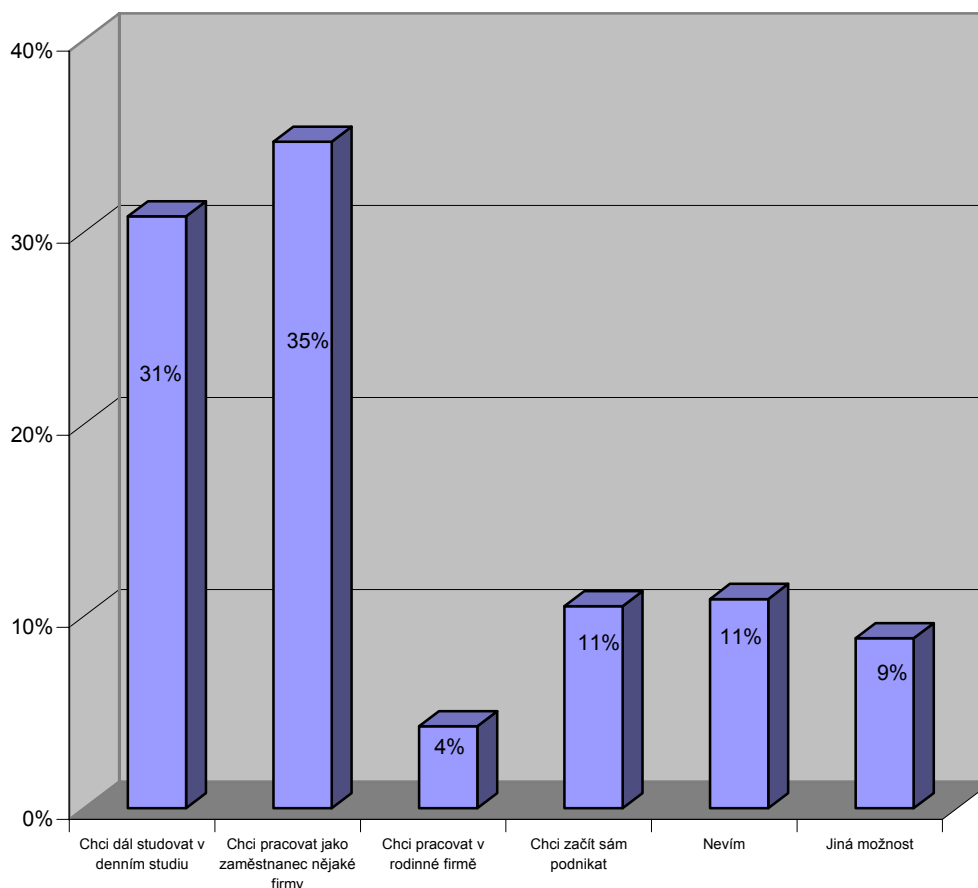
S nejnižší mírou identifikace s oborem se setkáváme u obráběči kovů a prodavačů. Na budoucí absolventy těchto oborů negativně působí nespokojenost s finančním ohodnocením a svou váhu má i skutečnost, že se řada z nich v oboru nechtěla vyučit (téměř 52% prodavačů a 44% obráběčů, kteří by podruhé nezvolili současný obor). **Elektrikáři a elektromechanici** udávají častěji než budoucí absolventi dalších oborů jako důvod, proč by si svůj obor znovu nevybrali, jeho vysokou náročnost.

1.4 Plány po absolvování školy

Co chtějí budoucí absolventi dělat bezprostředně po absolvování školy?

Bezprostředně po vyučení chce **30,8% budoucích absolventů** dále pokračovat v denním studiu. Zhruba každý třetí budoucí absolvent by se rád uplatnil jako **zaměstnanec nějaké firmy (34,7%)**. Podnikání plánuje zhruba **desetina**. Pouze zanedbatelná část budoucích absolventů (4,3%) pomýšlí na uplatnění v **rodinné firmě**. Jinou možnost využije necelá desetina budoucích absolventů (8,8%). Každý desátý z dotázaných nemá zatím představu o tom, co bude dělat až ukončí školu.

Co chtějí dělat bezprostředně po absolvování školy

1.5 Profesní stabilita a možnosti uplatnění

Na otázky týkající se pracovního uplatnění odpovídali všichni respondenti, tedy i ti, kteří chtějí po absolvování školy pokračovat v denním studiu. Naším cílem bylo zjistit do jaké míry jsou budoucí absolventi profesně stabilní, jak hodnotí situaci na trhu práce a své vlastní možnosti uspět v konkurenci se staršími pracovníky, jak přistupují k hledání zaměstnání a v neposlední řadě i to, jak by případné problémy s uplatněním řešili.

Zaměstnání v oboru chce hledat pouze 60,9% budoucích absolventů škol. 12,4% se by se rádo uplatnilo alespoň v oboru příbuzném. Na obor přípravy chtějí v praxi ve větší či menší míře navázat necelé tři čtvrtiny dotázaných budoucích absolventů.

Následující tabulka řadí jednotlivé obory podle míry profesní stability:

Seřazení oborů podle míry profesní stability (celková míra profesní stability 73,3%)	
Kadeřnice	85,4%
Kosmetička	81,2%
Automechanik	78,3%
Obráběč	68,4%
Prodavač	67,9%
Mechanik opravář	66,2%
Elektromechanik	65,8%
Elektrikář	65,1%

Míra profesní stability vyjadřuje podíl budoucích absolventů daného oboru, kteří chtějí pracovat ve stejném nebo příbuzném oboru, na všech dotazovaných budoucích absolventech tohoto oboru.

Z hlediska míry profesní stability, jsou na tom nejlépe budoucí absolventi **oborů spojených s osobními službami: Kadeřník, Kosmetička. Z budoucích absolventů technických oborů jsou nejstabilnější automechanici.** Pozici automechaniků z hlediska míry profesní stability je třeba vyhodnotit s přihlédnutím k faktu, že tito budoucí absolventi mají často tendenci hledat uplatnění v příbuzném oboru.

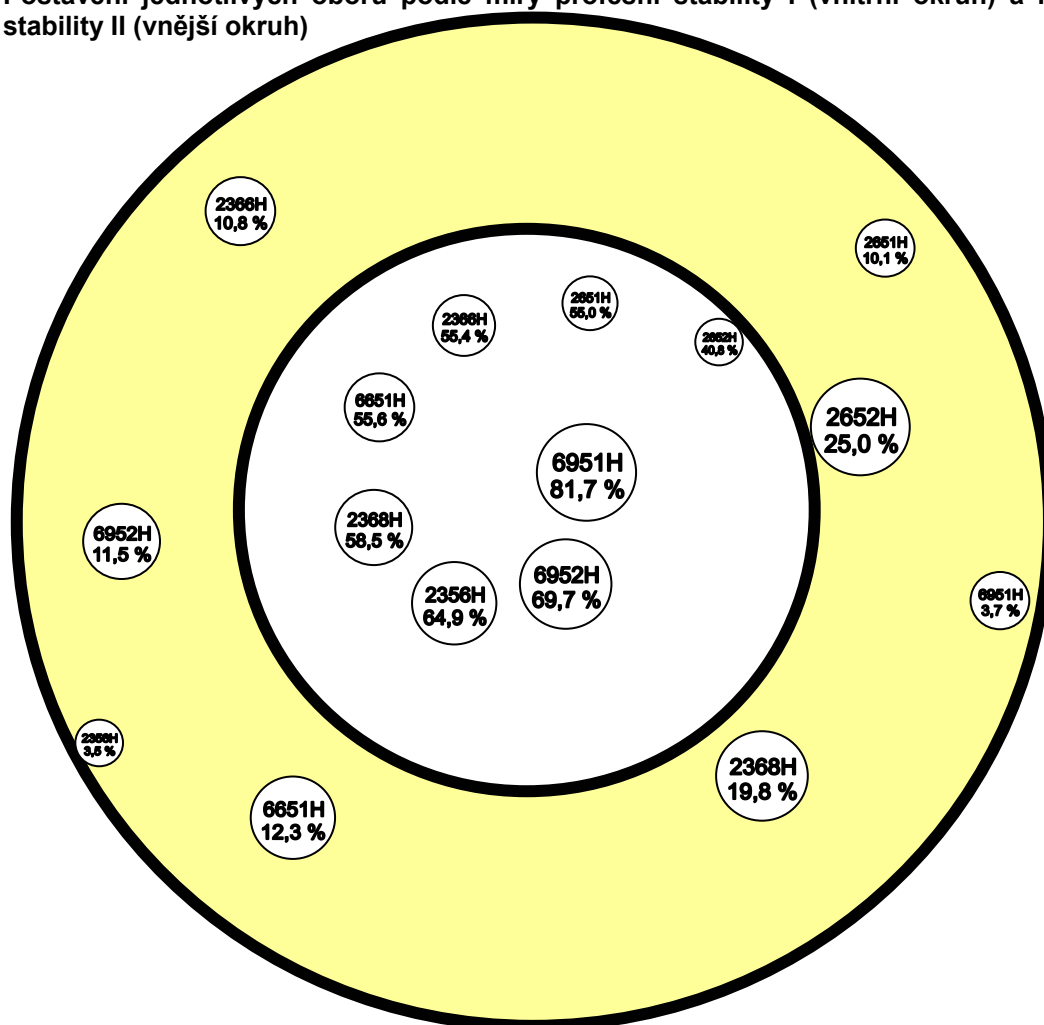
Nejnižší míru profesní stability mají budoucí absolventi **elektrotechnických oborů** (Elektrikář a Elektromechanik). Souvisí to s mírou jejich identifikace s oborem, kterou negativně ovlivňuje to, že si někteří dotazovaní obor nevybrali v souladu se svým přáním nebo o něj ztratili zájem v průběhu odborné přípravy. Pro řadu z nich představuje problém vysoká náročnost odborné přípravy. Profesní stabilitu „neposílí“ ani případné obavy z těžkostí spojených s hledáním zaměstnání a nespokojenost s finančním ohodnocením odpovídající profese. Dotazovaní s **nižší mírou profesní stability převažují i mezi obráběči kovů, prodavači a mechaniky-opraváři.** U obráběčů můžeme potvrdit hypotézu, že příčina nedostatku těchto absolventů na trhu práce (pociťovaného zaměstnavateli i úřady práce, které jejich poptávku zprostředkovávají) nespočívá v jejich nízkých počtech, ale spíše v slabém zájmu uplatnit se ve zvoleném oboru. Druhotným efektem nízké profesní stability prodavačů je vyšší fluktuace pracovních sil s danou profesí. Mechanici opraváři se s oborem z velké části identifikují, ale o práci v oboru nebo v oboru příbuzném stojí už v menší míře (dokládá to jedna z nejnižších hodnot míry profesní stability). Výrazně více než budoucí absolventi jiných oborů mechanici-opraváři signalizují, že je obor přestal zajímat nebo že nejsou spokojeni s úrovní přípravy.

Následující schéma poskytuje přehled o jednotlivých oborech z hlediska **uplatnění v oboru (míry profesní stability I) a uplatnění v příbuzném oboru (míra profesní stability II):**

Vysvětlivky: Míra profesní stability I vyjadřuje podíl budoucích absolventů daného oboru, kteří chtějí pracovat ve stejném oboru, na všech dotazovaných budoucích absolventech tohoto oboru.

Míra profesní stability II vyjadřuje podíl budoucích absolventů daného oboru, kteří chtějí pracovat v příbuzném oboru, na všech dotazovaných budoucích absolventech tohoto oboru.

Postavení jednotlivých oborů podle míry profesní stability I (vnitřní okruh) a míry profesní stability II (vnější okruh)

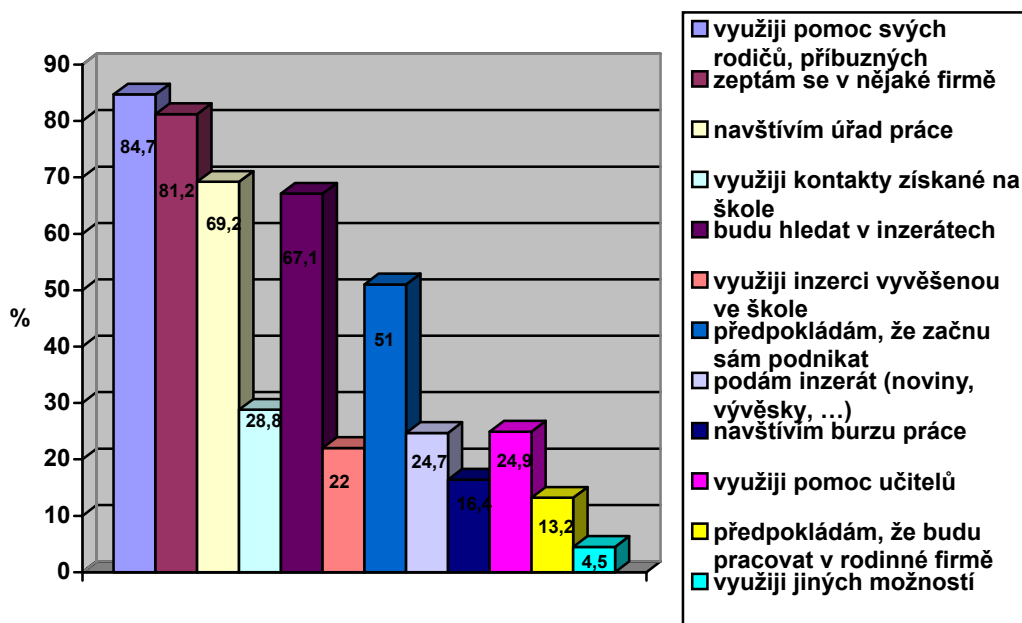
Automechanik	2368H	Prodavač	6651H
Elektrikář	2651H	Kadeřník	6951H
Elektromechanik	2652H	Kosmetička	6952H

Co se týče možnosti uplatnění, téměř tři čtvrtiny budoucích absolventů vnímají nabídku volných míst jako velmi omezenou. Pouze zhruba každý pátý budoucí absolvent předpokládá, že je volných míst na trhu práce dost (hlavně obráběči, prodavači). Zcela skeptických je necelých 5% budoucích absolventů. Domnívají se, že volná místa nejsou vůbec.

Přesto zhruba 60% dotázaných budoucích absolventů hodnotí možnosti svého profesního uplatnění poměrně optimisticky : 10% se domnívá, že najde uplatnění velmi snadno a 50% je připraveno pouze na menší obtíže. Výraznější obavy z obtíží spojených s hledáním zaměstnání má necelých 37% dotázaných.

Celkově se 60,7% budoucích absolventů domnívá, že zaměstnání nalezne nejpozději do půl roku (z toho 33,1% „odhaduje“ dobu hledání zaměstnání maximálně na tři měsíce). Více než desetina vidí možnost uplatnění v horizontu jednoho roku po ukončení školy a – což je alarmující - více než čtvrtina budoucích absolventů připouští riziko nezaměstnanosti delší dvanácti měsíců (především budoucí absolventi elektrotechnických oborů).

Předpokládané způsoby hledání zaměstnání

Dotazovaní využijí k **získání zaměstnání** více způsobů a cest. Jestliže ve fázi volby povolání hledali budoucí absolventi radu především u rodičů, pak i na konci odborné přípravy spoléhají na to, že své pracovní uplatnění snadněji získají na základě **rodičovských kontaktů**. O tom, že přístup budoucích absolventů nespočívá pouze v pasivních očekáváních, svědčí na druhé straně fakt, že více než 80% z nich chce také samostatně oslovit **firmy** s odpovídajícím zaměřením.

Budoucí absolventi využijí různé zdroje zprostředkované nabídky volných míst. Především se obrátí na **úřad práce** (téměř 70% dotázaných). Této formě zprostředkování dávají přednost před samostatným vyhledáváním pracovních příležitostí v **inzerčních rubrikách novin a před sledováním** inzerce vyvěšené ve škole.

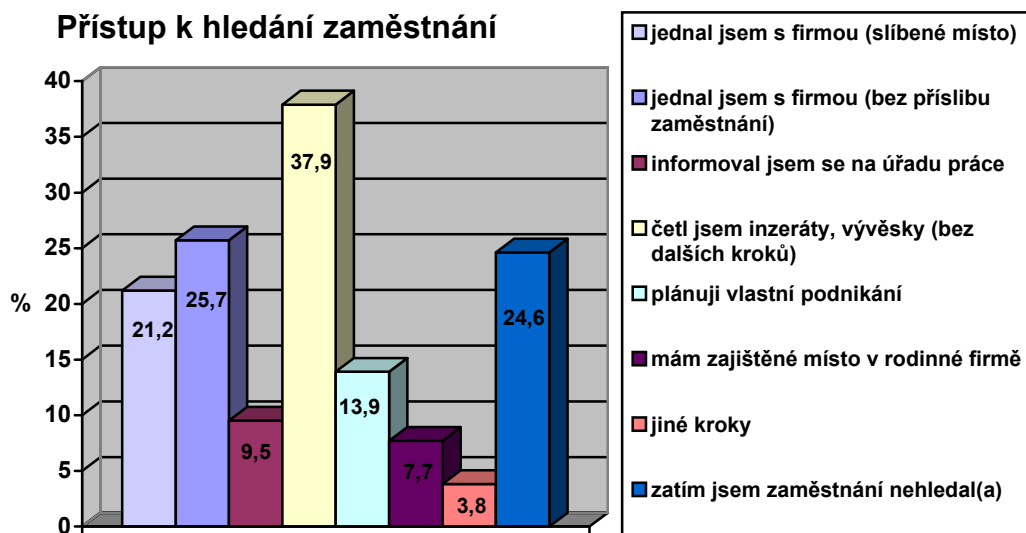
Jedním z druhotných efektů odborné praxe realizované v období školní přípravy přímo ve firmách je to, že polovina dotázaných může využít takto získaných kontaktů. Je to velmi cenné, protože budoucí absolventi si touto cestou začínají budovat vlastní sociální síť nezávislou na rodičích. Tuto možnost využijí především budoucí absolventi oboru Prodavač.

O zahájení vlastního **podnikání** uvažuje zhruba čtvrtina budoucích absolventů. Podnikání jako alternativu uplatnění na trhu práce volí jak budoucí absolventi oborů spojených s osobními službami jako je kadeřnice a kosmetička (i když ty pociťují omezení vyplývající z Živnostenského zákona), tak i budoucí absolventi oborů, které úzce navazují na výrobní sféru – a sice mechanici-opraváři a obráběči (ti ovšem z velké části skončí mimo svůj obor). Více než desetina spojuje svou pracovní perspektivu s **rodinnou firmou**.

Na pomoc učitelů spoléhá poměrně malá část budoucích absolventů – ponejvíce elektrotechnických oborů.

Při hledání zaměstnání preferuje ze zmíněných alternativ pomoc rodičů a známých zhruba 27% budoucích absolventů, 25% zdůrazňuje především vlastní aktivní přístup a bude kontaktovat nějakou firmu. Téměř 19% považuje za nejdůležitější krok návštěvu úřadu práce. Kontakty získané na škole (během odborné praxe) považuje za nejvýznamnější více než 8% budoucích absolventů. 7% budoucích absolventů preferuje podnikání, necelých 6% uplatnění v rodinné firmě. Na sledování inzerce zveřejněné v novinách i na vývěškách ve škole nejvíce spoléhají cca 4 % budoucích absolventů.

Pro porovnání je zajímavé zjistit, **jaké aktivity budoucí absolventi při hledání zaměstnání již realizovali.**

Ve fázi dotazování (před závěrečnými zkouškami) budoucí absolventi zatím spíše monitorovali nabídku volných míst zveřejněnou v tisku (37,9%). Vybrané firmy kontaktovalo téměř 47% dotazovaných (příslib pracovního místa získalo zhruba 21% dotazovaných). Téměř každý druhý budoucí absolvent se tedy snažil najít si samostatně práci.

Je sice patrné, že aktivita dotazovaných mírně zaostává za jejich záměry, ale vzhledem k termínu šetření se nejedná o výsledek negativní. Budoucí absolventi spíše odsouvají konkrétní kroky do prázdninových a podzimních měsíců. Tomu odpovídají i zkušenosti úřadů práce, které se v tomto období také setkávají s největším náporům nových absolventů středních škol.

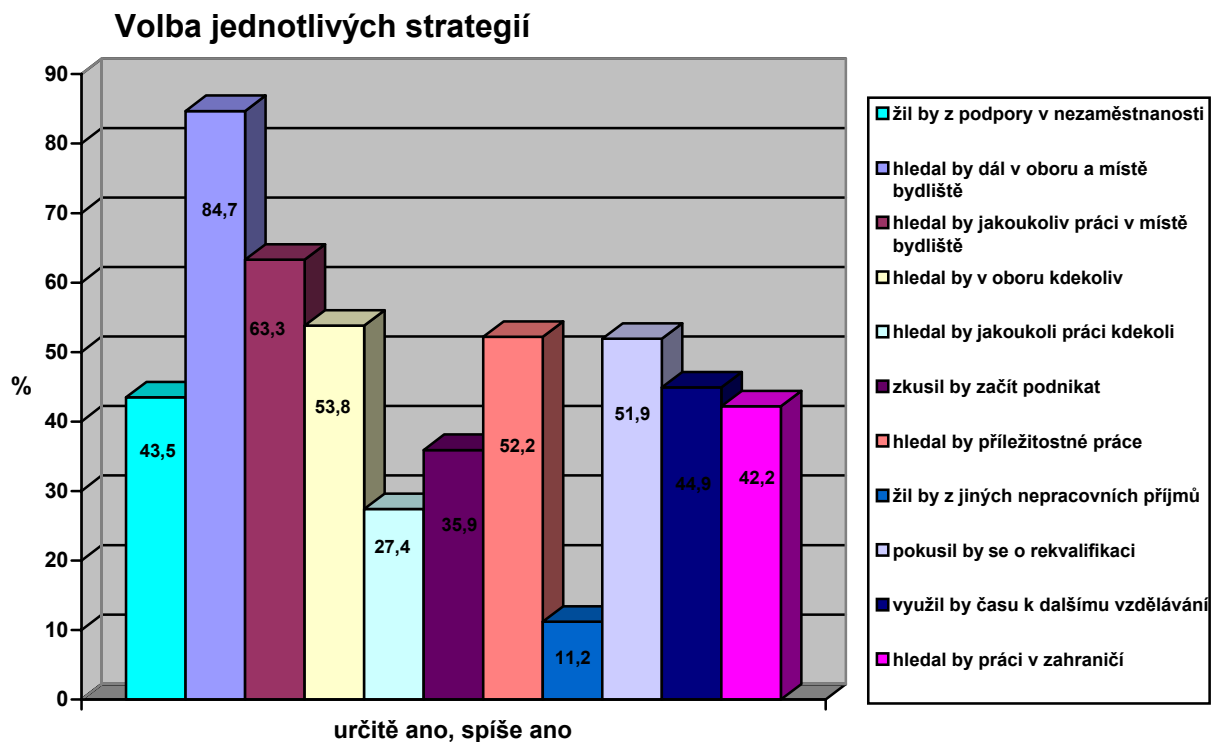
Jakou strategii by budoucí absolventi zvolili v případě, že by zaměstnání nenalezli?

Budoucí absolventi preferují aktivní přístup k řešení problémů spojených s hledáním zaměstnání. I v případě počátečního neúspěchu by se většina z nich snažila dál hledat místo ve svém oboru.

Budoucí absolventi však vykazují větší ochotu k mobilitě profesní než geografické. Raději by totiž změnili obor než bydliště, což je v našich podmínkách do značné míry dáno dostupností bydlení. Pro poměrně velkou část budoucích absolventů by jako řešení přicházela v úvahu práce v zahraničí. Blížící se vstup do EU by těmto absolventům situaci jistě ulehčil. Podmínkou však je, že budou konkurenceschopní po odborné stránce, budou mnohem lépe vybaveni i jazykově (s tím, jak je škola připravila po jazykové stránce jsou přítom budoucí absolventi velmi nespokojení) a v neposlední řadě budou mít k dispozici potřebné informace, které jim orientaci na trhu práce v zemích EU usnadní.

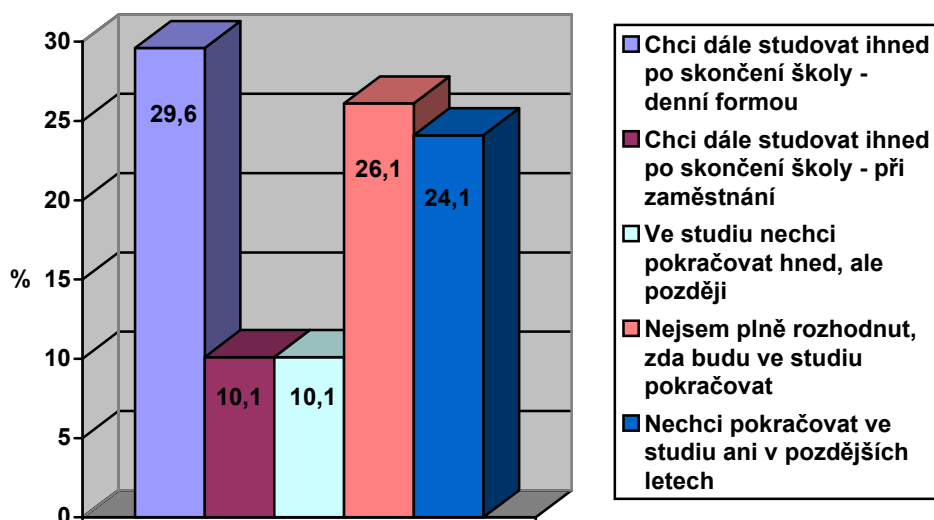
Řada budoucích absolventů by svou situaci řešila zahájením vlastního podnikání. K tomuto kroku by přistoupili i ti, kteří tak původně neuvažovali. Svědčí to o jejich aktivním přístupu k řešení vlastní ekonomické situace.

Skutečnost, že je více než polovina dotazovaných ochotna přistoupit k rekvalifikaci, vypovídá o vysoké míře adaptability a flexibility budoucích absolventů. Jestliže by téměř 45% z nich využilo toto problematické období k dalšímu vzdělávání, svědčí to o velkém významu, který vzdělání přikládají. O něco nižší podíl budoucích absolventů zároveň počítá s podporou v nezaměstnanosti.

1.6 Vzdělávací aspirace

Bezprostředně po absolvování školy by chtělo téměř **30% dotázaných dále pokračovat v denním studiu** (největší podíl těchto respondentů je v elektrotechnických oborech). Dalších zhruba **10% je rozhodnuto studovat při zaměstnání** ihned po ukončení školy (nejvíce elektrikáři, prodavači, mechanici-opraváři). Stejně procento odsouvá studium na pozdější dobu (především obráběči). Plná čtvrtina **nechce pokračovat ve studiu ani teď ani v budoucích letech** (kosmetička, kadeřnice). Velmi početná skupina budoucích absolventů (26,1%) nemá v záležitostech dalšího vzdělávání dosud jasno.

Budoucí absolventi sledovaných učebních oborů mají zájem především o nástavbové studijní obory rozšiřující a prohlubující zvolené profesní zaměření. Velmi často se jedná o nástavbové obory Podnikání v oboru

SHRNUTÍ

Naprostá většina dotázaných budoucích absolventů se při volbě oboru rozhodovala převážně samostatně (výraznou oporu představovali rodiče), přičemž nevyužila specializované služby poradenských subjektů (základní informační servis jim poskytla informační a poradenská střediska úřadů práce, poradci na základní škole je podpořili spíše v rovině organizační).

Dá se říci, že dotazovaní se snáze rozhodovali pro atraktivní a žádané obory, jako je Automechanik, Kadetník a Kosmetička (více než na budoucí absolventy jiných oborů na ně v těchto případech působili také kamarádi). Je zajímavé, že rodiče radili ve velké míře nejen budoucím absolventům oborů tradičně žádaných, tj. oborů s vyššími počty uchazečů, ale i budoucím absolventům málo vyhledávaného oboru Obráběč kovů. Shodné profesní zaměření rodičů v tomto případě „zesílilo“ jejich vliv na volbu povolání, svou váhu měla i perspektiva snadného pracovního uplatnění. Při výběru strojírenského oboru na dotazované ve větší míře působili i lidé z praxe (výrazněji ovlivnili budoucí absolventy strojírenských oborů než budoucí absolventy oborů spojených s osobními službami). Informační a poradenská střediska úřadů práce doporučovala především obory, považované z hlediska aktuální regionální poptávky po pracovní síle za nedostatkové (Mechanik opravář, Obráběč kovů, Elektrikář).

Identifikaci budoucího absolventa se zvoleným oborem ovlivnil nejenom prvotní zájem o danou profesi, ale i odborná příprava samotná. V řadě případů si budoucí absolventi vytvořili pozitivní vztah k oboru až v jejím průběhu. Svou roli zde sehrála škola se svým celkovým klimatem. Negativní dopad na identifikaci s oborem měly zejména obavy z obtíží spojených s hledáním pracovního uplatnění a nespokojenost budoucích absolventů s finančním ohodnocením profese. Kromě těchto do značné míry objektivních faktorů mělo podstatný vliv i subjektivní vnímání spokojenosti s úrovní přípravy, případně další vzdělávací aspirace dotazovaných.

S mírou identifikace s oborem korespondovala i míra profesní stability budoucích absolventů. Část z nich po uplynutí tří let konfrontuje své původní představy o zvolené profesi s realitou a ne vždy je výsledek této konfrontace uspokojivý. Profesní stabilita budoucích absolventů je poměrně nízká - přímo ve svém oboru chce pracovat pouze 65% z nich. Zhruba 12% se chce uplatnit v příbuzném oboru. Vyšší míry identifikace s oborem a tím i vyšší míry profesní stability dosahují obory spojené s osobními službami a strojírenský obor automechanik, který je rovněž orientovaný na poskytování primárních služeb.

Budoucí absolventi se ve velké většině (tři čtvrtiny) potýkají s obavami z nedostatečné poptávky po své profesi, každý třetí si připouští riziko nezaměstnanosti dlouhodobějšího charakteru.

Podle toho, který způsob hledání zaměstnání preferují, lze dotazované budoucí absolventy rozdělit do dvou hlavních skupin:

- ☐ pasivní - spoléhají především na úřad práce (tuto variantu preferuje 18,6% dotazovaných),
 - zaměstnání jim pomohou najít rodiče (na ně nejvíce spoléhá 27,3% dotazovaných),
- ☐ aktivní - pracovní uplatnění budou hledat sami kontaktováním odpovídajících firem (preferuje 25% budoucích absolventů),
 - využijí kontakty získané během odborné praxe (8,4%),
 - začnou sami podnikat (7,0%),
 - uplatní se v rodinné firmě (5,9%),
 - budou sledovat inzerci v novinách i vyvěšenou ve škole (4,4%).

Polovina budoucích absolventů tedy preferuje aktivní přístup k hledání uplatnění na trhu práce. Tento přístup by si zachovali i v případě déletrvajících obtíží. Dali by přednost dalšímu hledání pracovního místa v oboru i mimo něj, přijali by příležitostnou práci nebo by se věnovali dalšímu vzdělávání. Případně by flexibilně přistoupili ke změně profese cestou rekvalifikace. Podpora v nezaměstnanosti nepatří k nejvýrazněji a prvoplánově preferovaným strategiím.

2 PROFILY SKUPIN KMENOVÝCH OBORŮ

METODICKÉ VYSVĚTLIVKY

RELATIVNÍ UKAZATELE

MÍRA IDENTIFIKACE S OBOREM vyjadřuje podíl budoucích absolventů daného oboru, kteří by podruhé zvolili stejný obor (čítatel) na všech dotazovaných budoucích absolventech tohoto oboru (jmenovatel).

MÍRA PROFESNÍ STABILITY vyjadřuje podíl budoucích absolventů daného oboru, kteří chtějí pracovat ve stejném nebo příbuzném oboru (čítatel) na všech dotazovaných budoucích absolventech tohoto oboru (jmenovatel).

MÍRA PROFESNÍ STABILITY I vyjadřuje podíl budoucích absolventů daného oboru, kteří chtějí pracovat ve stejném oboru (čítatel) na všech dotazovaných budoucích absolventech tohoto oboru (jmenovatel).

MÍRA PROFESNÍ STABILITY II vyjadřuje podíl budoucích absolventů daného oboru, kteří chtějí pracovat v příbuzném oboru (čítatel) na všech dotazovaných budoucích absolventech tohoto oboru (jmenovatel).

2.1 STROJÍRENSTVÍ A STROJÍRENSKÁ VÝROBA (23)

2.1.1 OBRÁBĚČ KOVŮ (2356H)

míra identifikace s oborem	44,7%
míra profesní stability	68,4%
míra profesní stability I (uplatnění v oboru)	64,9%
míra profesní stability II (uplatnění v příbuzném oboru)	3,5%

Ve srovnání s dalšími strojírenskými obory nacházíme u obráběčů nejméně respondentů, kteří si původně přáli se v oboru vyučit (68,4%). Téměř pětina (19,3%) dotazovaných byla k volbě oboru lhostejná. Mezi důvody profesní volby dominuje představa o snadném uplatnění, kterou do značné míry podporují informace poskytované úřady práce. Ve srovnání s dalšími strojírenskými obory udává velmi nízký podíl dotázaných budoucích absolventů oboru Obráběč kovů jako důvod volby tohoto oboru svůj zájem (59,6%).

Mezi důvody profesní volby je výrazné přání rodičů, ve více než třetině případů podporované profesním vzorem v rodině, mezi příbuznými či známými. V tomto směru se dá hovořit o působení doznívající strojírenské tradice, která měla v předcházejícím období poměrně silnou pozici.

Důvody profesní volby

	% respondentů, kteří daný důvod uvedli
snadné uplatnění	77,2
zájem o obor	59,6
přání rodičů	47,4
dobré finanční ohodnocení	45,6
vzor v rodině	36,8
vliv kamarádů	31,6
špatné studijní výsledky	28,1
lhostejný přístup	22,8
možnosti v okolí bydliště	21,1
jiný důvod	12,3

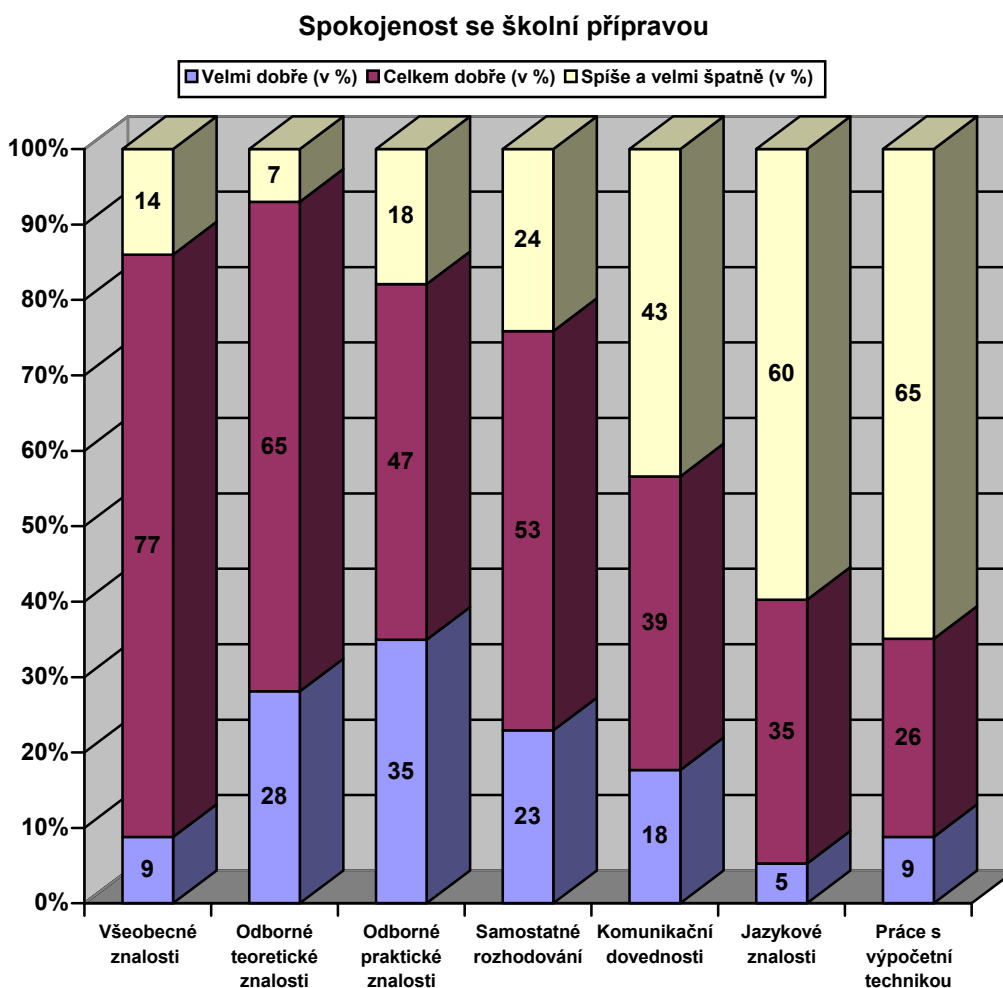
Vliv jednotlivých subjektů na profesní volbu

	% respondentů, kteří daný subjekt uvedli
rodiče, příbuzní	73,7
lidé z praxe	31,6
kamarádi	8,8
IPS ÚP	7,0
jiný zdroj	7,0
učitelé	3,5
pedagogicko-psychologická poradna	-
rozhodovali se převážně sami	82,5

Co se týče vlivu jednotlivých subjektů na volbu tohoto oboru, na obráběče významně působilo jejich nejbližší okolí. **Vedle rodičů a lidí z praxe je ovlivnili také kamarádi.** Poradenské subjekty zasahovaly do procesu profesní volby minimálně nebo vůbec. **Nejaktivnější byly IPS ÚP.** Řada úřadů práce sledává pod tlakem nenasyčené poptávky po pracovní síle obor Obráběč kovů jako perspektivní. Jejich hodnocení situace na trhu práce vzalo v úvahu 7% dotazovaných.

Spokojenost se školní přípravou

V souhrnu hodnotí budoucí absolventi tohoto oboru svou připravenost nejlépe z hlediska odborných teoretických znalostí (s tím jak je škola připravila, jsou v rámci skupiny strojírenských oborů nejspokojenější). Připravenost v odborných praktických znalostech a dovednostech řadí – přestože zde výrazně převládá hodnocení jako velmi dobré - až za všeobecné znalosti a všeobecný rozhled. Za největší slabinu považují dotazovaní připravenost v oblasti výuky cizích jazyků a práce s výpočetní technikou. V tom se neliší od budoucích absolventů dalších oborů. Přesto je v tomto směru jejich hodnocení připravenosti nejlepší ve skupině strojírenských oborů.

Identifikace s oborem

Stejný obor by podruhé zvolilo pouze 44,7% obráběčů. V rámci skupiny strojírenských oborů se obráběči se zvoleným oborem identifikují v nejmenší míře. **Budoucí absolventi tohoto oboru dosahují po prodávacích druhé nejnížší hodnoty míry identifikace s oborem v rámci všech sledovaných učebních oborů.** Každý třetí dotazovaný by kromě oboru volil i jinou školu.

Příčin nízké identifikace s oborem je celá řada, budoucí absolventi označili vždy více než jednu.

Co má na identifikaci s oborem negativní vliv?

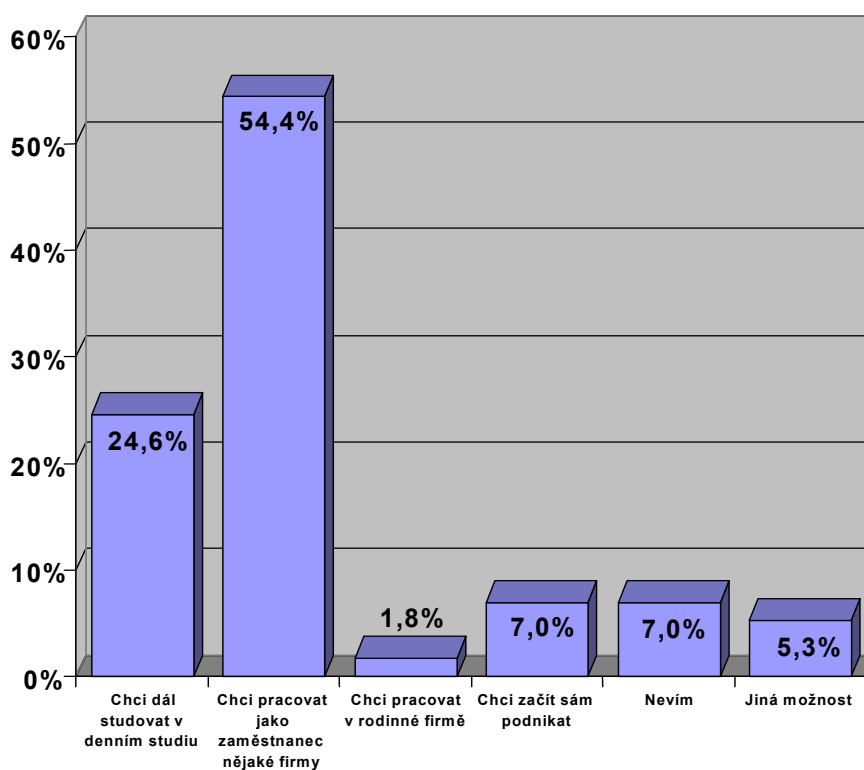
Příčiny nízké identifikace s oborem

	Respondenti, kteří by obor podruhé nevolili (%)
současný obor mu neumožňuje dobrý výdělek	43,8
v současném oboru se obtížně hledá zaměstnání	18,8
zájem o maturitní obor	46,9
současný obor nechtěl studovat	43,8
současný obor ho přestal zajímat	18,8
nízká úroveň přípravy u současného oboru	12,5
vysoká náročnost současného oboru	-
jiný důvod	-

Ti respondenti, kteří by si obor Obráběč znovu ne zvolili, mají nejčastěji **zájem o maturitní obor**. Negativně na identifikaci s oborem působí **absence zájmu o obor** v době první volby (v současném oboru se nechtělo vyučit téměř 44% budoucích obráběčů, kteří by se nyní rozhodli pro jiný obor). Vztah k současnému oboru výrazně podmiňují také **platové podmínky spojené s danou profesí** (téměř 40% obráběčů, kteří by si svůj obor znovu nevybrali, není spokojeno s výdělkem). Naproti tomu obavy z nedostatku volných míst nejsou pro identifikaci s oborem podstatné.

Plány po absolvování školy

Co chtějí dělat bezprostředně po absolvování školy

Obráběči mají vyšší vzdělávací aspirace, zhruba **čtvrtina z nich chce dále pokračovat v denním studiu**. Více než polovina dotázaných chce hledat uplatnění jako zaměstnanec firmy, pouze 7% může pracovat v rodinné firmě a stejný podíl budoucích absolventů uvažuje o zahájení vlastního podnikání.

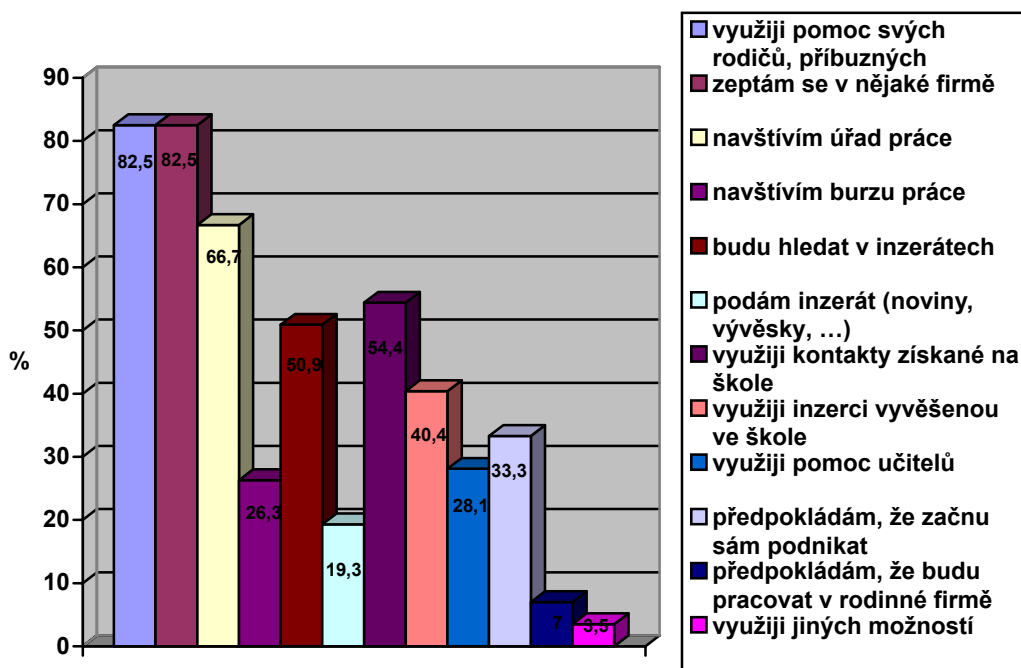
Profesní stabilita a možnosti uplatnění

Stabilitu profesní volby určuje zájem budoucích absolventů daného oboru o uplatnění ve shodné profesi. O práci v oboru uvažuje pouze 64,9% obráběčů, v příbuzném oboru se zaměstná nepatrná část dotazovaných (3,5%). 17,5% budoucích absolventů tohoto oboru neuvažuje o uplatnění, které by nějak souviselo s oborem, kterému se vyučili. **Obráběči patří k oborům s velmi nízkou mírou profesní stability, do značné míry ovlivněnou jejich nespokojeností s možnostmi výdělků. Tady je také původ problému proklamovaného nedostatku absolventů.**

Nabídku volných míst hodnotí obráběči ve srovnání s dalšími obory nejlépe: zhruba polovina budoucích absolventů shledává nabídku volných míst jako dostatečnou (49,1%). Přibližně 70% obráběčů také očekává, že se při hledání zaměstnání vyhne výraznějším obtížím. Vzhledem k poptávce na trhu práce se obráběči také neobávají déle trvající nezaměstnanosti. Téměř 60% obráběčů je přesvědčeno, že se uplatní nejpozději do tří měsíců. Ve srovnání s jinými obory se jedná o nejoptimističtější předpoklad.

Vyhlídky budoucích absolventů tohoto oboru na uplatnění na trhu práce jsou přímo úměrně závislé na spokojenosti s průběhem školní přípravy. **Budoucí absolventi, kteří jsou se svou připraveností relativně více spokojeni, očekávají méně obtíží při hledání zaměstnání. Ke škole mají větší důvěru i z hlediska pomoci v přechodu do praxe (pomoc učitelů, využití inzerce vyvěšené na škole).**

Předpokládané způsoby hledání zaměstnání

Při hledání zaměstnání spoléhají obráběči ve stejné míře na pomoc rodičů i na své vlastní síly (návštěvy firem). Firmy kontaktují ve větší míře ti budoucí absolventi, kteří chtějí pracovat v oboru, případně chtějí vykonávat příbuznou profesi. Přímému jednání s firmou dávají přednost před zprostředkováním pracovního uplatnění. Pokud mají o zprostředkovanou nabídku volných míst zájem, preferují návštěvu úřadu práce před aktivním vyhledáváním pracovních příležitostí v novinové inzerci. Zaměstnavatelé hledají pracovní sílu s odpovídající dělnickou profesí spíše prostřednictvím úřadu práce než formou inzerátu. Takže, i když se s největší pravděpodobností nejedná o záměrný a cílený výběr zprostředkujícího subjektu, pro obráběče může být tento způsob hledání zaměstnání ve výsledku mnohem efektivnější.

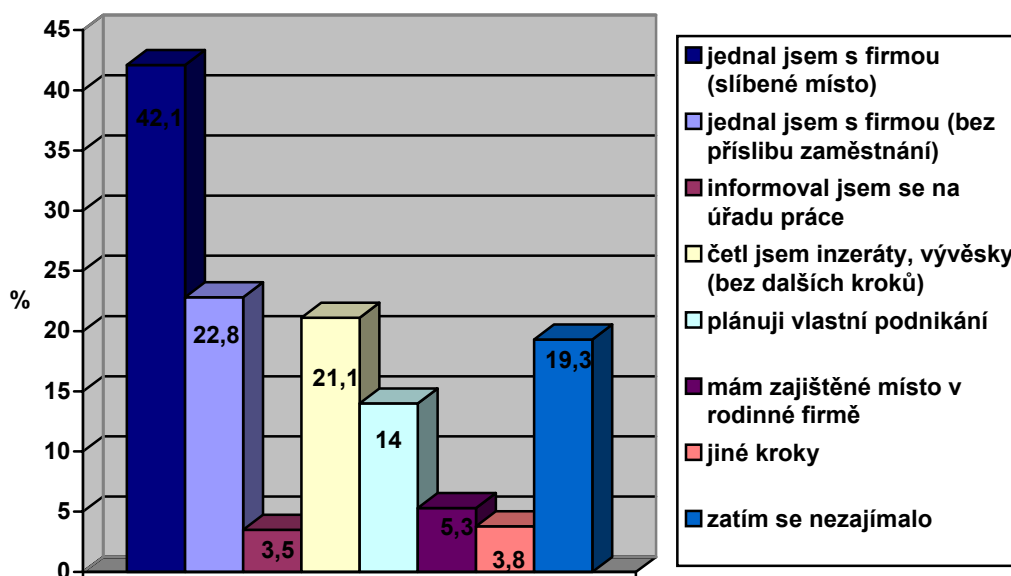
V etapě přechodu do praxe a hledání profesního uplatnění má u obráběčů významné místo škola. Více než polovina z nich chce využít kontaktů získaných na škole v průběhu

odborné praxe (více než u dalších strojírenských oborů). Vysokou frekvenci mezi jednotlivými "strategiemi" má i využití inzerce vyvěšené na škole (absolutně nejvíce v porovnání s ostatními obory ve skupině i mimo ni). Velmi početná skupina budoucích absolventů (ve srovnání s dalšími obory v rámci skupiny kmenových oborů i mimo ni) očekává také pomoc učitelů.

Překvapivě vysoký podíl budoucích absolventů chce začít s podnikáním – plná třetina.

Jsou to ti respondenti, kteří se ve větší míře obávají obtíží při hledání zaměstnání a domnívají se, že na trhu práce nejsou volná místa. Podnikání se pro ně stává určitým východiskem z nouze. Ve velké většině případů jsou však jejich podnikatelské záměry orientovány mimo obor.

Přístup k hledání zaměstnání

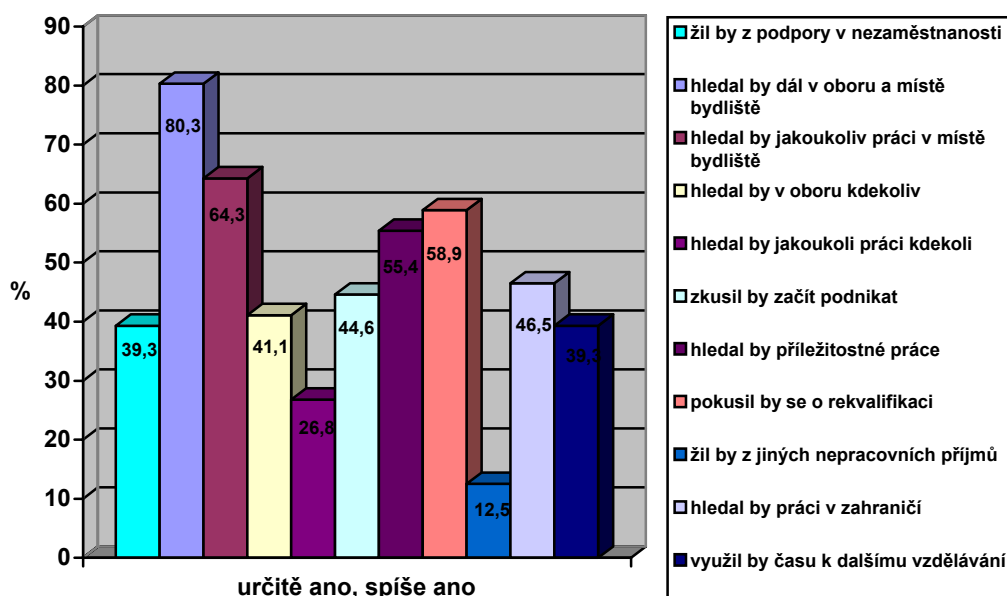
Zamýšlené kroky doposud realizovalo jen velmi málo budoucích absolventů. Statistický rozdíl mezi záměrem a aktivitou je u všech způsobů hledání zaměstnání výrazný. **Přesto jsou obráběči ve srovnání s budoucími absolventy jiných oborů při jednání s vybranými firmami nejaktivnější (tento záměr realizovala zhruba polovina z nich). Výrazně vybočují jak v rámci skupiny oborů tak mimo ni.** V tomto směru mají ovšem i mnohem jednodušší výchozí pozici. Poptávka po této profesi je stále vysoká, což odráží také skutečnost, že **42,1% budoucích absolventů už má na základě jednání s konkrétní firmou slíbené pracovní místo.** Pracovní místo se snaží ještě před závěrečnými zkouškami získat především ti budoucí absolventi, kteří se obávají obtíží s uplatněním.

Návštěvu úřadu práce v předstihu uskutečnil pouze nepatrný zlomek dotázaných, a to spíše ti, kteří očekávají značné obtíže s hledáním zaměstnání. Inzeráty sledovala méně než polovina respondentů, kteří o tomto způsobu hledání pracovního uplatnění uvažovali. Podnikatelský záměr má nyní přesnější obrysy pro necelou polovinu budoucích absolventů, kteří o něm přemýšleli.

Ve srovnání s celým výběrovým souborem je mezi obráběči dvakrát méně respondentů, kteří se o získání pracovního místa dosud vůbec nezajímali.

Jakou strategií by obráběči zvolili, kdyby zaměstnání nenalezli ?

Volba jednotlivých strategií

Jak budou budoucí absolventi svou situaci řešit v případě, že uplatnění nenaleznou?

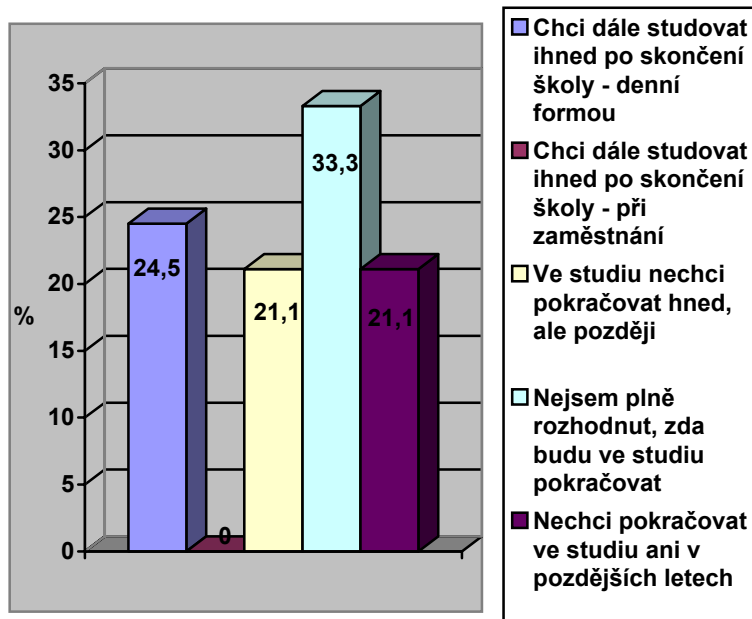
V případě, že by zaměstnání nenalezli, byli by obráběči spíše ochotni přijmout jakoukoliv práci v místě bydliště (64,3%), rekvalifikovat se (58,9%) nebo vykonávat příležitostné práce (55,4%), než aby se kvůli uplatnění v oboru přestěhovali (práci v oboru mimo bydliště by hledalo 41,1% budoucích absolventů). **O podnikání uvažují nejčastěji ti, kteří si myslí, že se jim zaměstnání nepodaří získat.**

Z podpory v nezaměstnanosti by žilo více než 39% budoucích absolventů tohoto oboru. Tuto variantu řešení obtížné situace uvádějí častěji ti respondenti, kteří mají obavu, že se jim pracovní místo nepodaří získat (66,7% budoucích absolventů, kteří předpokládají, že nenaleznou zaměstnání, chce žít z podpory). I tak v ní ovšem nevidí univerzální řešení. **Od budoucích absolventů, kteří se obávají dlouhodobé nezaměstnanosti (delší než půl roku), se dá očekávat, že by raději vykonávali jakoukoliv práci v místě bydliště a to i příležitostného charakteru, případně by dál hledali práci ve svém oboru v místě bydliště, zvažovali podnikání, práci v zahraničí než pobírali podporu v nezaměstnanosti.**

Vzdělávací aspirace

Čtvrtina obráběčů chce pokračovat v denním studiu, o formě studia při zaměstnání vůbec neuvažují. Mnohem více než budoucí absolventi jiných oborů chtějí další vzdělávání odsunout na pozdější dobu nebo o této variantě příliš nepřemýšlejí (třetina ještě není rozhodnuta, což je nejvyšší procento ze všech sledovaných oborů). Pokud se ihned po vyučení hlásí k dalšímu studiu, jedná se především o obory **Mechanik seřizovač, Provozní technika**

Vzdělávací aspirace

SHRNUTÍ

Mezi obráběči je nejmenší podíl budoucích absolventů, kteří se ve svém oboru chtěli vyučit. Tomu odpovídá také jejich velmi malý zájem této skupiny respondentů o obor. Při volbě povolání obráběče ovlivnily informace o možnostech snadného pracovního uplatnění. Budoucí absolventi tohoto oboru do značné míry respektovali přání rodičů a zapůsobily na ně i profesní vzory v rodině.

Svou připravenost hodnotí nejlépe z hlediska odborných praktických znalostí a dovedností. V rámci skupiny strojírenských oborů jsou nejvíce spokojeni s tím jak je škola připravila v oblasti práce s výpočetní technikou.

Identifikace s oborem je u obráběčů velmi nízká, nejnižší v rámci strojírenských oborů. Pokud by budoucí absolventi obor změnili, motivuje je především **zájem o dosažení vyššího stupně vzdělání (maturita)**. Kromě toho, že obor nechťeli studovat, jejich **identifikaci s oborem výrazně ovlivňuje i nespokojenost s finančním ohodnocením vykonávané práce. V tomto směru procházejí obráběči - ve srovnání se svým hodnocením situace před třemi lety, kdy se pro obor rozhodovali - značnou deziluzí. Tento faktor také výrazně „ohrožuje“ jejich profesní stabilitu.**

Budoucí absolventi by se v případě dlouhodobých obtíží s uplatněním na trhu práce (trvajících déle než rok) chovali v podstatě aktivně, snažili by se dále hledat práci v oboru v místě bydliště, případně by prozatím vykonávali příležitostné práce nebo by uvažovali o rekvalifikaci. Svou situaci by řešili také samostatným podnikáním (spíše mimo obor) nebo by pokračovali v dalším vzdělávání. Další vzdělávání pro tuto skupinu dotazovaných znamená odsunutí uplatnění na pozdější dobu, kdy se může situace na pracovním trhu změnit (situaci by tak řešili především ti, kteří si myslí, že na trhu práce nejsou volná místa).

Stěhování za prací nepatří k alternativám, které by obráběči příliš preferovali. I když si myslí, že volných míst v oboru je málo, pokračovali by raději v dalším hledání v místě bydliště, absolvovali rekvalifikace, vykonávali příležitostné práce nebo začali podnikat.

Pozitivní je skutečnost, že by raději spoléhali na příjem z nějaké pracovní činnosti, než na dávky v nezaměstnanosti. Nejde jim tedy pouze o pasivní evidenci.

V denním studiu chce pokračovat čtvrtina (24,6%) budoucích absolventů, pětina (21,1%) připouští variantu studia v pozdější době (polovina se přitom chce vzdělávat v příbuzném, pětina v jiném oboru). Vůbec neuvažují o studiu při zaměstnání. Výraznou tendenci k odložení vzdělávání na pozdější dobu podtrhuje velká nerozhodnost obráběčů v těchto otázkách, a to největší ze všech tří sledovaných strojírenských oborů.

1.1.2 MECHANIK OPRAVÁŘ (2366H)

míra identifikace s oborem 79,3%

míra profesní stability 66,2%

míra profesní stability I 55,4%

míra profesní stability II 10,8%

Podíl žáků, kteří si zvolili obor v souladu se svým přáním, je poměrně vysoký (89,2%). Mechanici uváděli vždy více důvodů, které je k volbě oboru vedly, nejčastěji **zájem o obor a perspektivu snadného uplatnění**.

Důvody profesní volby

	% respondentů, kteří daný důvod uvedli
zájem o obor	92,9
snadné uplatnění	53,6
přání rodičů	29,8
dobré finanční ohodnocení	28,6
vzor v rodině	26,2
vliv kamarádů	17,9
špatné studijní výsledky	17,9
jiný důvod	10,7
lhostejný přístup	8,3
možnosti v okolí bydliště	3,6

Většinou se pro obor rozhodli sami (89,3%), ovlivnily je však i další subjekty.

Vliv jednotlivých subjektů na profesní volbu

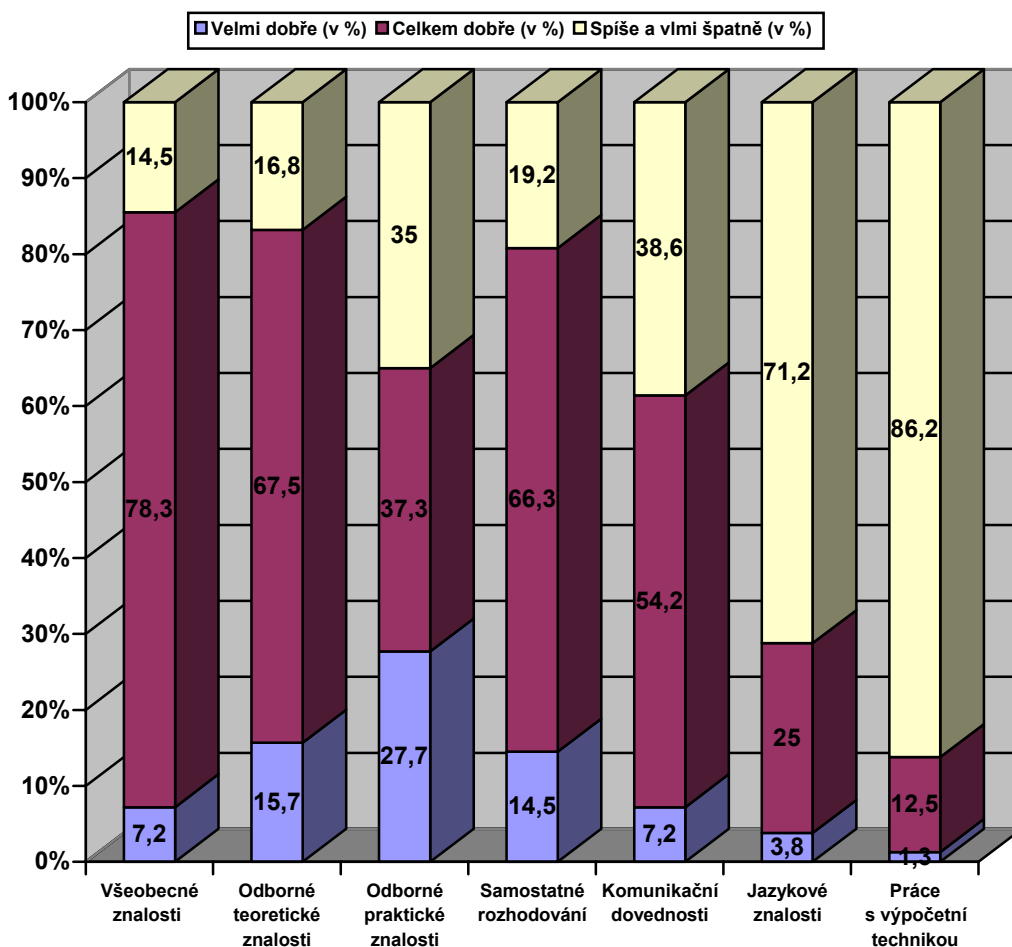
	% respondentů, kteří daný subjekt uvedli
rodiče, příbuzní	44,0%
kamarádi	27,4%
lidé z praxe	26,2%
učitelé	9,5%
IPS ÚP	8,3%
jiný zdroj	7,1%
pedagogicko-psychologická poradna	2,4%
<i>rozhodovali se převážně sami</i>	<i>89,3%</i>

Nejvíce radili mechanikům rodiče, i když v porovnání s dalšími strojírenskými obory bylo jejich působení nejslabší. Svou váhu měly i názory **lidí z praxe**. Dá se říci, že v rámci strojírenských oborů patřil jejich vliv k nejvyšším. Naopak působení učitelů – výchovných poradců bylo velmi omezené. Ve srovnání s dalšími obory, ve skupině i mimo ni, hrála **významnější roli také IPS úřadů práce**, která žáky posledních ročníků základních škol informují o aktuální poptávce na regionálním trhu práce.

Spokojenost se školní přípravou

Odborná příprava splnila očekávání 83,2% budoucích absolventů (u 19,3% rozhodně ano, u 63,9% spíše ano).

Spokojenost se školní přípravou

Mechanici se cítí být ze školy nejlépe připraveni z hlediska všeobecných a odborných teoretických znalostí, výrazně nižší podíl respondentů hodnotí dobře svou připravenost v odborných praktických znalostech a dovednostech (hodnocení „velmi dobře“ je ovšem u praktických odborných znalostí – jak vyplývá z grafu - zastoupeno nejvýše). Velmi málo budoucích absolventů tohoto oboru je spokojeno s připraveností v oblasti jazykových znalostí a práce s výpočetní technikou.

Ze srovnání s dalšími strojírenskými obory vyplývá, že jsou mechanici méně spokojeni s tím, jak je škola připravila z hlediska většiny sledovaných kritérií (všeobecných znalostí a všeobecného rozhledu, odborných teoretických a především pak praktických znalostí a dovedností). V rámci skupiny strojírenských oborů hodnotí mechanici nejméně kladně to, jak je škola vybavila jazykovými znalostmi a jak jsou připraveni v oblasti práce s výpočetní technikou.

Výjimkou v nízkém hodnocení jsou komunikační dovednosti a schopnost samostatného rozhodování, kde patří mechanici spolu s automechaniky k relativně spokojenějším budoucím absolventům strojírenských oborů.

Identifikace s oborem

Stejný obor by znovu zvolilo 79,3% mechaniků (68,3% na stejné škole – stejnou školu preferují ve skupině strojírenských oborů nejvíc).

Co má na identifikaci s oborem negativní vliv?

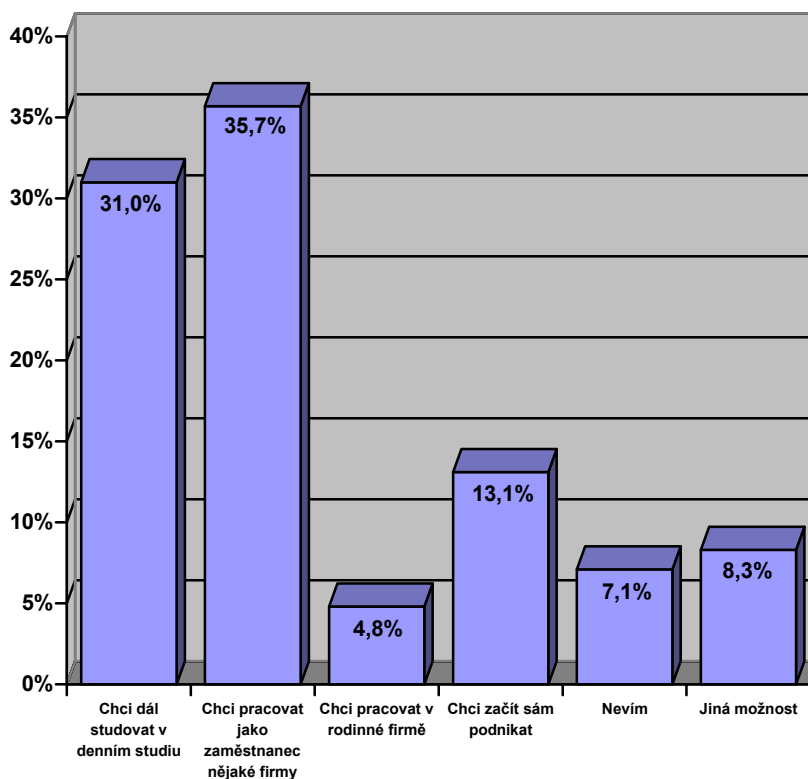
Příčiny nízké identifikace s oborem

	Respondenti, kteří by obor podruhé nevolili (%)
současný obor mu neumožňuje dobrý výdělek	31,6
v současném oboru se obtížně hledá zaměstnání	31,6
zájem o maturitní obor	52,6
současný obor nechtěl studovat	10,5
současný obor ho přestal zajímat	36,8
nízká úroveň přípravy u současného oboru	42,1
vysoká náročnost současného oboru	10,5
jiný důvod	-

Kdyby mohli mechanici nyní znovu rozhodnout o své budoucí profesi a vzdělávací dráze, vybrali by si raději maturitní obor. Jejich identifikaci se současným oborem snižuje nespokojenost s úrovní odborné přípravy (více než 42% těch respondentů, kteří by si vybrali jiný obor, hodnotí úroveň odborné přípravy u oboru mechanik jako nízkou) a do značné míry i to, že je obor přestal zajímat (tento důvod udává téměř 37% respondentů, kteří by si svůj obor znovu nevolili). Přitom téměř 93% mechaniků uvádělo jako důvod volby současného oboru svůj zájem a zhruba 90% do oboru vstupovalo v souladu se svým přáním. Tento „zvrat“ ve vztahu k oboru je varující tím spíše, že jak nespokojenost s úrovní přípravy, tak i ztráta zájmu o obor, jsou jako důvody nízké identifikace mechaniků s oborem - ve srovnání s postoji absolventů dalších oborů - velmi výrazně zastoupeny.

Plány po absolvování školy

CO CHTĚJÍ DĚLAT BEZPROSTŘEDNĚ PO ABSOLVOVÁNÍ ŠKOLY

Bezprostředně po absolvování chce 31% mechaniků pokračovat dále v denním studiu. **Mají nejvyšší vzdělávací aspirace ze skupiny strojírenských oborů. Mezi mechaniky je ve srovnání s jinými strojírenskými obory nejméně budoucích absolventů, kteří by se chtěli stát zaměstnancem firmy** (zhruba každý třetí budoucí absolvent) **a nejvíce těch, kteří uvažují o podnikání** (13,1%). 4,8% budoucích absolventů chce pracovat v rodinné firmě, 7,1% je nerozhodných.

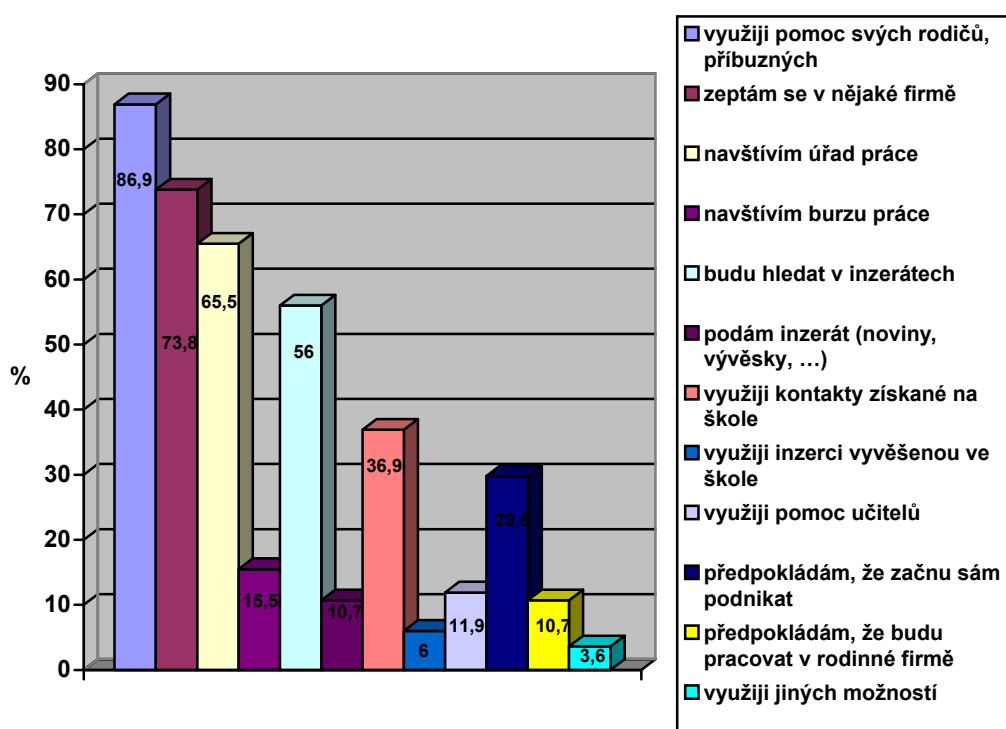
Profesní stabilita a možnosti uplatnění

Práci v oboru bude hledat 55,4% budoucích absolventů, což je nejméně ve skupině oborů. 10,8% se chce uplatnit alespoň v příbuzném oboru. Z hlediska míry profesní stability mechanici zauímají horší pozici než obráběči. V oboru se budou chtít uplatnit ve větší míře ti budoucí absolventi, kteří měli původně o vyučení zájem. **Podíl budoucích absolventů, kteří budou hledat uplatnění v jiném oboru, je podobný jako u obráběčů (16,9%).**

Jaký hodnotí mechanici současnou situaci na pracovním trhu? Pouze 7,2% budoucích absolventů míní, že volných míst je na trhu práce dost, plných 88% je skeptičtějších – volných míst je podle jejich názoru málo. V tomto směru vyznává u mechaniků **hodnocení nabídky trhu práce méně příznivě než u obráběčů**. Ve svém náhledu se shodují se spíše s automechaniky.

S hodnocením poptávky na trhu práce souvisí i **větší obavy mechaniků z obtíží spojených s hledáním uplatnění (37,3% očekává značné obtíže)**. Mechanici se podobně jako automechanici a častěji než obráběči ve svých odhadech doby potřebné k nalezení pracovního uplatnění pohybují v pásmu dlouhodobé nezaměstnanosti (tj. nezaměstnanosti delší než půl roku).

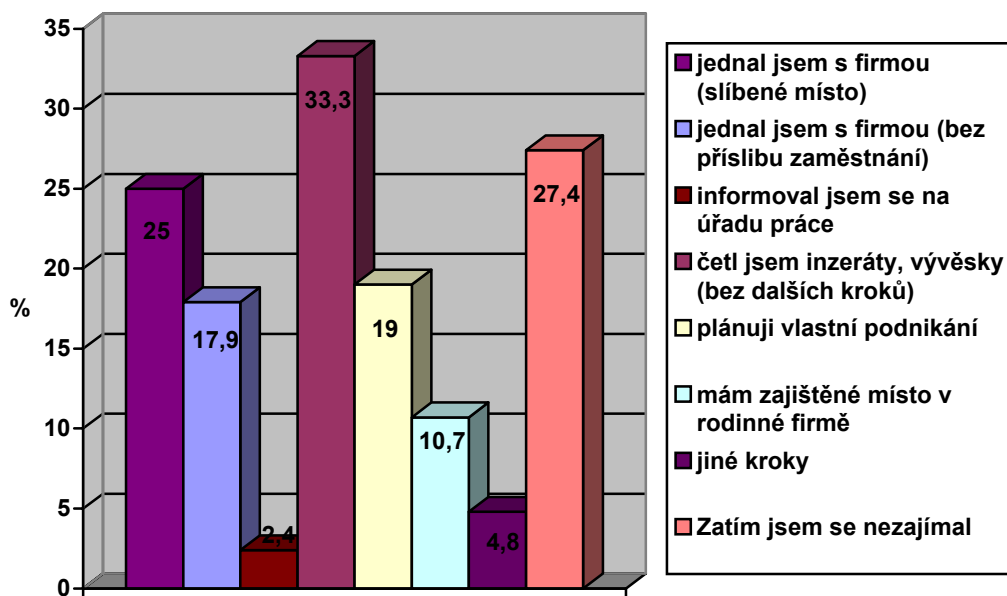
Předpokládané způsoby hledání zaměstnání

Při hledání zaměstnání se mechanici více než budoucí absolventi dalších technických oborů spolehnou na kontakty rodičů. Méně jsou připraveni na aktivní vyhledávání a kontaktování firem. Nespoléhají příliš na pomoc učitelů, na kontakty získané při odborné praxi ani na inzerci vyvěšenou na škole. **Jejich vazba na školu je z toho pohledu nejslabší v rámci skupiny, což odpovídá také jejich výrazné nespokojenosti se školní přípravou.** Mnohem přijatelnější je pro ně sledování novinové inzerce, inzerát by však podalo a touto cestou hledalo zaměstnání pouze 10,7% budoucích absolventů, což je zhruba o polovinu procentních bodů méně, než u dalších strojírenských oborů. Mechanici nekládají příliš nadějí ani do burzy práce, tento způsob hledání

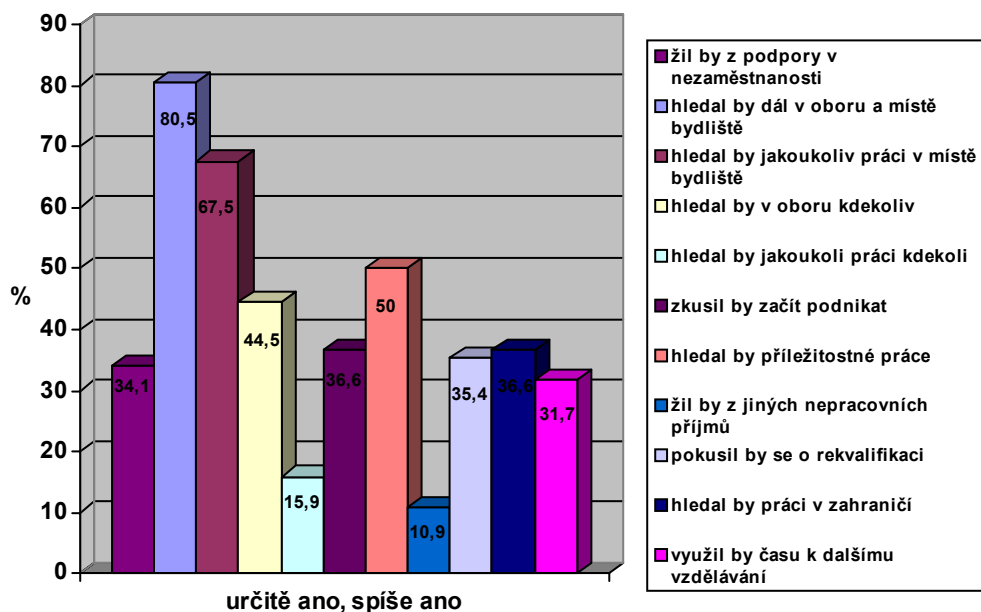
zaměstnání uvádějí méně často než budoucí absolventi dalších strojírenských oborů (tuto cestu by volili ponejvíce obráběči – odpovídá to poptávce zaměstnavatelů, kteří se na burzách prezentují).

Přístup k hledání zaměstnání

Čtvrtina mechaniků má již slíbené pracovní místo ve firmě. Ve srovnání s budoucími absolventy dalších strojírenských oborů mechanici v mnohem menší míře kontaktovali úřady práce (2,4% z nich). Uplatnění v rámci rodinné firmy si zajistilo 10,7% mechaniků, konkrétní představu o podnikání má už teď téměř pětina budoucích mechaniků (v obou případech se jedná o nejvyšší podíl v rámci skupiny strojírenských oborů). O získání zaměstnání se zatím nezajímalo 27,4% budoucích absolventů (je to nejvyšší podíl ve skupině strojírenských oborů).

Jakou strategii by mechanici zvolili, kdyby zaměstnání nenalezli? Volba jednotlivých strategií

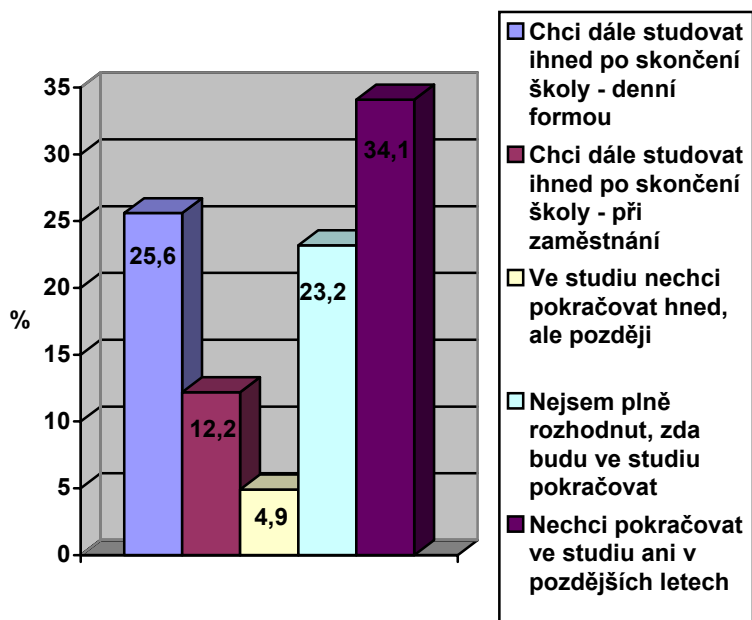
určitě ano, spíše ano

Budoucí absolventi oboru mechanik-opravář by při problémech s uplatněním dále hledali zaměstnání v místě bydliště – přednost by dávali práci v oboru. Než by se ovšem stěhovali za práci, raději by vykonávali jakoukoli práci v místě bydliště, včetně příležitostných prací. Teprve po vyčerpání těchto možností by byli ochotni změnit bydliště, najít si práci v zahraničí. Svou situaci by se snažili řešit tak, že by zahájili vlastní podnikání. Přijatelná by pro ně byla také varianta rekvalifikace. Až poté by se spoléhali na podporu v nezaměstnanosti. Upřednostňují tedy aktivní řešení problémů. **Pozitivní je i fakt, že pro téměř třetinu mechaniků by bylo díky vzdělávacím aspiracím - nejvyšším v rámci strojírenských oborů - východiskem další vzdělávání.**

Vzdělávací aspirace

Ohledně dalšího vzdělávání jsou mechanici ambicióznější než obráběči a nechtějí ani v takové míře další vzdělávání odkládat. Preferují sice denní formu studia, ale 12,2% z nich by využilo i možnosti studia při zaměstnání. Mají o této otázce jasnější představu a jsou mnohem rozhodnější než budoucí absolventi dalších strojírenských oborů. Preferují obory Provozní technika (12) a Podnikání v technických oborech (6).

Vzdělávací aspirace

SHRNUTÍ

Většina mechaniků si svůj obor vybrala podle svého přání. Budoucí absolventi při rozhodování o budoucí profesi zároveň preferovali možnosti snadného pracovního uplatnění. Při volbě povolání je významně ovlivnili lidé z praxe a podobně jako obráběči využili také informace získané na IPS úřadů práce. Odborná příprava splnila jejich očekávání v menší míře než v případě obráběčů a automechaniků. Nižší je také jejich spokojenost s tím, jak je škola připravila z hlediska všeobecných i odborných znalostí a dovedností. V rámci skupiny oborů hodnotí nejhůře připravenost v oblasti jazykových znalostí a práce s výpočetní technikou. Mechanici přitom dosahují velmi vysoké míry identifikace s oborem (druhé nejvyšší po automechanicích). Ve shodě s nízkým hodnocením jednotlivých oblastí školní přípravy, působí jako významný faktor negativně ovlivňující identifikaci s oborem zejména nízká úroveň odborné přípravy a ztráta zájmu o obor.

Ve srovnání s budoucími absolventy dalších strojírenských oborů se mechanici chtějí v menší míře uplatnit jako zaměstnanci firmy, nejvíce chtějí podnikat. Obávají se, že na trhu práce není dostatečná poptávka po pracovní síle s jejich profesí, více než jiní budoucí strojírenští absolventi se obávají obtíží spojených s hledáním zaměstnání a v konečných důsledcích se cítí být více ohroženi dlouhodobou nezaměstnaností. Nejvíce se spoléhají na kontakty rodičů. Při hledání zaměstnání mají

nejslabší vazbu ke své škole, vzhledem k menšímu zájmu o zaměstnanecký poměr ani příliš často neplánují kontaktování firem. Pracovní místo mají přitom přislíbeno častěji než automechanici, kteří se podobně jako oni obávají problémů s uplatněním.

Přestože je profesní stabilita mechaniků ještě nižší než obráběčů, při problémech s uplatněním by dále preferovali uplatnění v oboru v místě bydliště a častěji než jiní respondenti z řad budoucích absolventů strojírenských oborů by spíše přijali jakoukoliv práci v místě bydliště, než aby se stěhovali za práci v oboru. Více než obráběči a automechanici by se orientovali na další vzdělávání, a to i formou studia při zaměstnání.

2.1.3 AUTOMECHANIK (2368H)

míra identifikace s oborem 81,0%

míra profesní stability 78,3%

míra profesní stability I 58,5%

míra profesní stability II 19,8%

Naprostá většina žáků si ve zvoleném oboru přála vyučit (94%). Z hlediska zájmu o obor automechanici ve skupině strojírenských oborů jasně dominují (pouze 1% automechaniků se v oboru vyučila v rozporu se svým přáním). Frekvence nejčastěji uváděných důvodů profesní volby je následující:

Důvody profesní volby

	% respondentů, kteří daný důvod uvedli
zájem o obor	95,4
snadné uplatnění	58,0
dobré finanční ohodnocení	36,6
přání rodičů	34,6
vliv kamarádů	32,6
vzor v rodině	23,7
špatné studijní výsledky	15,4
možnosti v okolí bydliště	13,1
jiný důvod	10,9
lhostejný přístup	4,6

Vedle zmíněného vyhraněného zájmu o obor se v důvodech profesní volby projevilo i hodnocení poptávky trhu práce, i když ne tak výrazně jako u obráběčů, kteří snadné uplatnění na trhu práce pokládali za nejdůležitější důvod volby oboru. Snadné uplatnění uvedlo jako fakt, který je výrazně ovlivnil, 58% automechaniků (pro srovnání: stejný důvod označilo 77% obráběčů). Automechaniky více než budoucí absolventy jiných strojírenských oborů zajímalo **finanční ohodnocení v dané profesi**.

Přestože naprostá většina dotazovaných uvedla, že se při volbě oboru rozhodovala převážně samostatně (90,9%), svou roli tu sehrály i další subjekty.

Vliv jednotlivých subjektů na profesní volbu

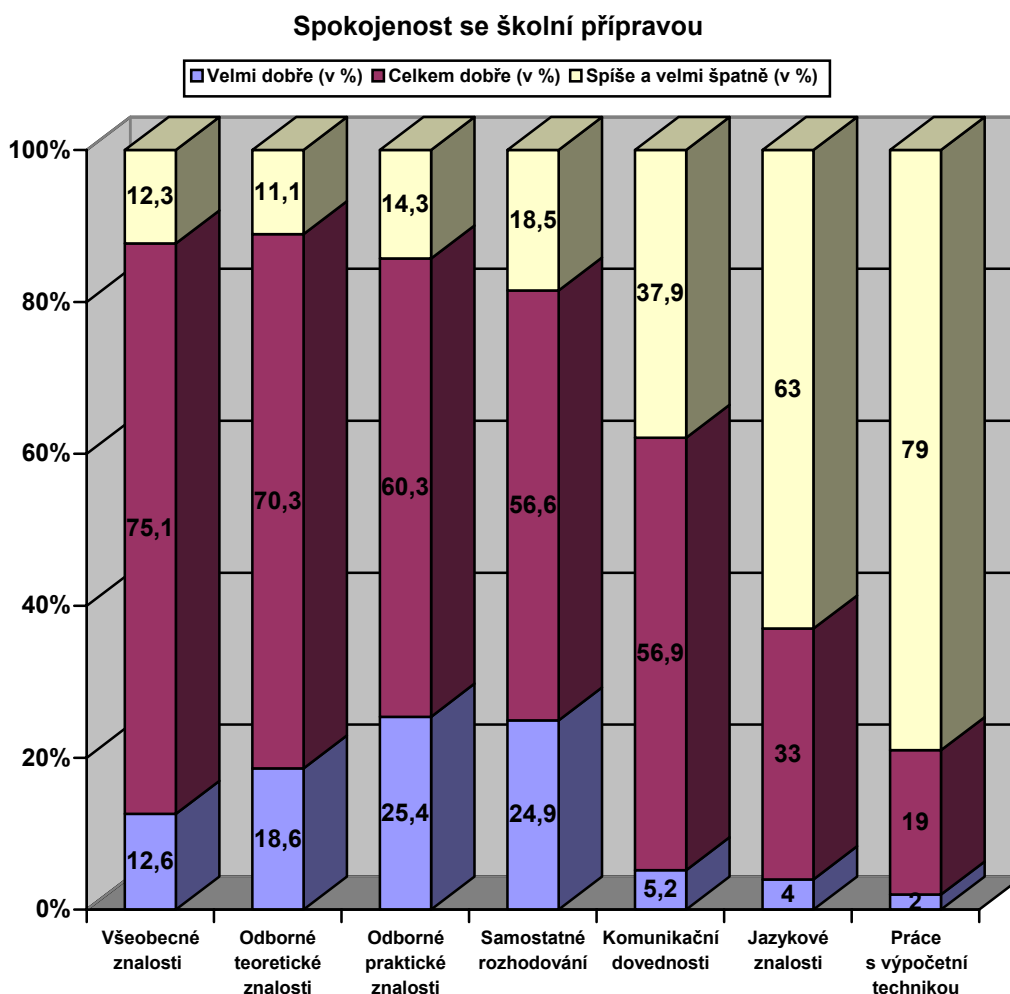
	% respondentů, kteří daný subjekt uvedli
rodiče, příbuzní	50,6
kamarádi	32,0
lidé z praxe	27,7
učitelé	12,0
IPS ÚP	4,6
pedagogicko-psychologická poradna	2,6
jiný zdroj	2,0
<i>rozhodli se převážně samostatně</i>	<i>90,9</i>

Každému druhému dotázanému radili rodiče či příbuzní, každý třetí budoucí absolvent dal na **radu kamarádů** (ve srovnání s obráběči a mechaniky byl jejich vliv velmi silný). Oproti dalším strojírenským oborům byli automechanici výrazněji ovlivněni **příkladem starších přátel, kteří si zvolili stejný obor již před nimi**. Svou váhu měl rovněž názor lidí z praxe. **Ve srovnání s dalšími strojírenskými obory se zde nejvíce projevil také názor učitelů.**

Spokojenost se školní přípravou

Ve skupině strojírenských oborů jsou automechanici v největší míře „velmi spokojeni“ s průběhem odborné přípravy. Přičteme-li k nim však respondenty „spíše spokojené“, pak automechaniky „předstihují“ obráběči. Automechanici vzhledem k vyhraněnému zájmu o svůj obor od

odborné přípravy očekávají více než obráběči a ne vždy jsou zřejmě jejich očekávání naplněna (celkově splnilo studium očekávání 87% automechaniků a 96,5% obráběčů).

Při hodnocení připravenosti podle jednotlivých kritérií jsou automechanici ve srovnání s dalšími strojírenskými obory spokojenější v mnoha ohledech. Především: odborná a všeobecná složka přípravy je z hlediska kladného hodnocení připravenosti ve větší rovnováze než u jiných strojírenských oborů.

Automechanici hodnotí pozitivně především připravenost v odborných teoretických znalostech. To jak je škola připravila v oblasti všeobecných znalostí a všeobecného rozhledu hodnotí o něco výše než přípravu v oblasti praktických odborných dovedností. V obou směrech je jejich hodnocení nejpozitivnější v rámci skupiny oborů. Spokojenější než budoucí absolventi dalších strojírenských oborů jsou automechanici i z hlediska osvojení klíčových kompetencí - komunikačních dovedností a schopnosti samostatně se rozhodovat.

Podobně jako v dalších oborech jsou i budoucí absolventi oboru Automechanik **nejméně spokojeni s připraveností v oblasti jazykových znalostí a znalostí práce s výpočetní technikou.**

Identifikace s oborem

Z hlediska opakování volby oboru jsou automechanici ve skupině strojírenských oborů nejstabilnější. Stejný obor by podruhé volilo 81% automechaniků.

Co má na identifikaci s oborem negativní vliv?

Příčiny nízké identifikace s oborem

	Respondenti, kteří by obor podruhé nevolili (%)
současný obor mu neumožňuje dobrý výdělek	33,8
v současném oboru se obtížně hledá zaměstnání	55,9
zájem o maturitní obor	22,1
současný obor nechtěl studovat	29,4
současný obor ho přestal zajímat	23,5
nízká úroveň přípravy u současného oboru	19,1
vysoká náročnost současného oboru	23,5
jiný důvod	-

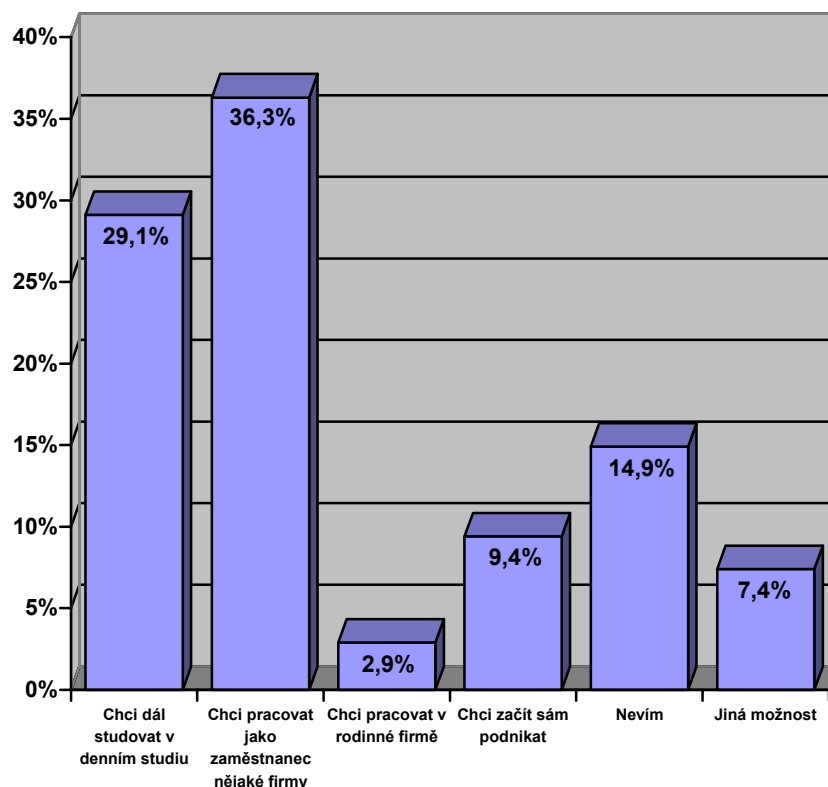
Automechanici se obávají, že ve svém oboru nenajdou zaměstnání a tento důvod uvádějí častěji než budoucí absolventi jiných strojírenských oborů jako příčinu nízké identifikace s oborem (uvádí téměř 60% respondentů, kteří by zvolili jiný obor). Druhým nejpočetněji zastoupeným důvodem je nespokojenost s možnostmi výdělku (tento faktor je podstatný pro zhruba 34% automechaniků, kteří by si znovu nevybrali současný obor). Nejčastěji uváděné příčiny odlišné volby se tedy odvíjejí od hodnocení situace na trhu práce – poptávkou po pracovní síle počínaje a jejím finančním ohodnocením konče.

Automechanici jsou schopni vyšší sebereflexe než budoucí absolventi jiných strojírenských oborů: na rozdíl od nich jsou ochotni připustit, že důvodem pro to, aby napodruhé zvolili jiný obor, je přílišná náročnost oboru současného.

Maturitní obor by si raději vybralo 22% automechaniků, kteří by svou profesní volbu neopakovali ve shodě s volbou před třemi lety. Tento důvod však pro ně nemá takovou váhu jako pro absolventy dalších strojírenských oborů.

Plány po absolvování školy

Co chtějí dělat bezprostředně po absolvování školy

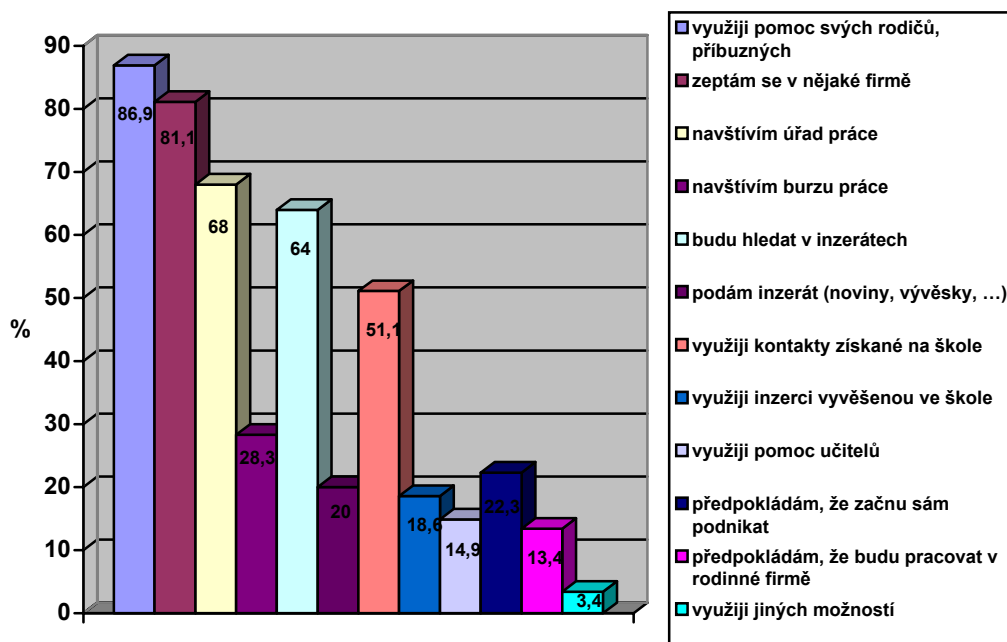
Automechanici by se po ukončení školy nejraději uplatnili jako **zaměstnanci firmy** (36,3%). V **denním studiu** chce dále pokračovat 29,1% budoucích absolventů. O **podnikání** uvažuje necelých 10% respondentů, v **rodinné firmě** se chtějí uplatnit necelá 3%.

Profesní stabilita a možnosti uplatnění

Automechanici jsou v rámci strojírenských oborů nejstabilnější. V oboru či v oboru příbuzném se chce uplatnit 94,7% budoucích absolventů. **Ve srovnání s jinými strojírenskými obory uvažují mnohem častěji i o příbuzné profesi, což je dáno širokoprofilovým pojetím jejich odborné přípravy, které jim takovou volbu umožňuje.**

Nabídku volných míst hodnotí o něco hůře než mechanici. Většina automechaniků konstatuje, že volných míst je málo a ve srovnání s dalšími strojírenskými obory se automechanici také častěji domnívají, že volná místa nejsou vůbec. S tím souvisejí i **větší obavy z obtíží spojených s hledáním zaměstnání** (39,1% automechaniků očekává značné obtíže) a představa **delšího časového období, ve kterém budou hledat uplatnění**: 57,1% automechaniků se sice pohybuje v horizontu šesti měsíců (podobně jako mechanici), další budoucí absolventi však vykazují zřetelnou tendenci k obavám z dlouhodobé nezaměstnanosti (28,0% z nich se obává nezaměstnanosti delší jednoho roku).

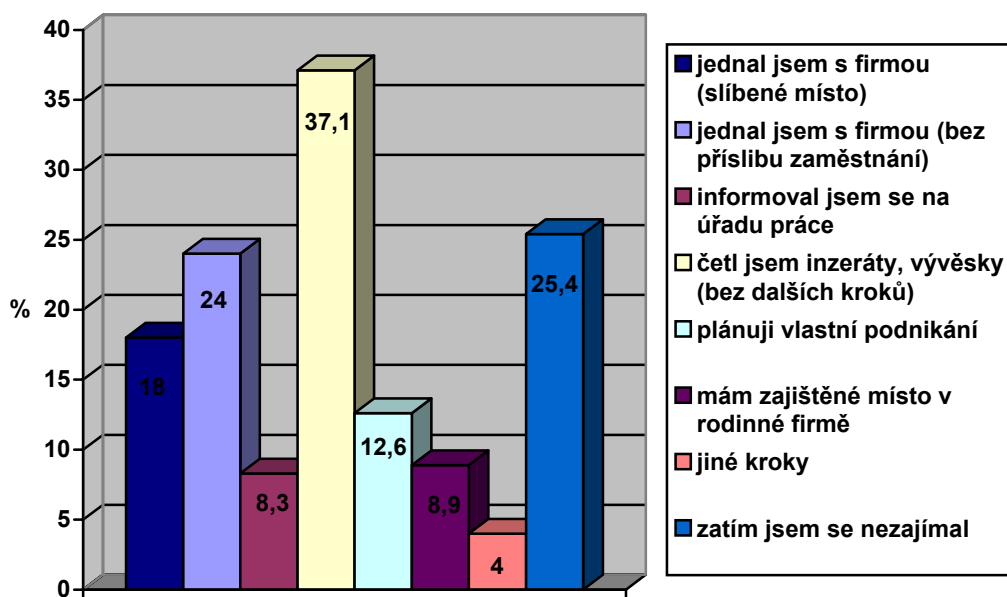
Předpokládané způsoby hledání zaměstnání

Podobně jako budoucí absolventi dalších strojírenských oborů, spoléhají i automechanici do značné míry na pomoc rodičů. Vzhledem k tomu, že si své postavení po ukončení školy představují častěji než budoucí absolventi jiných oborů jako zaměstnanci firmy, zvažují zároveň ve velké většině kontaktování odpovídajících firem. **Nejvíce ze všech budoucích absolventů strojírenských oborů spoléhají na úřady práce (68% dotazovaných).** Ve větší míře chtějí hledat uplatnění s pomocí novinové inzerce (64%). Každý druhý automechanik chce využít **kontakty získané na škole** v průběhu odborné praxe. Burzu práce se chystá navštívit zhruba 28% dotazovaných. **Široký „rejstřík“ způsobů vedoucích k získání zaměstnání odráží již zmíněné obavy automechaniků z obtíží při uplatňování na trhu práce.**

Vzhledem k tomu, že na otázky související s možnostmi a způsoby hledání pracovního uplatnění odpovídali i ti respondenti, kteří chtějí bezprostředně po absolvování školy pokračovat v denním studiu, mění se také podíly těch, kteří předpokládají zahájení samostatné podnikatelské činnosti nebo uplatnění v rámci rodinné firmy. Dá se očekávat, že absolventi, kteří eventuálně nebudou k dalšímu studiu přijati, zvolí i tyto cesty k uplatnění na trhu práce. Více než 13% automechaniků tak předpokládá **uplatnění v rodinné firmě** (mnohem častěji než obráběči a mechanici, což samozřejmě souvisí se situací na trhu práce, kde právě profese automechanika umožňuje rozvíjení drobného živnostenského podnikání). Více než 22% budoucích absolventů tohoto oboru má v úmyslu **podnikat samostatně.**

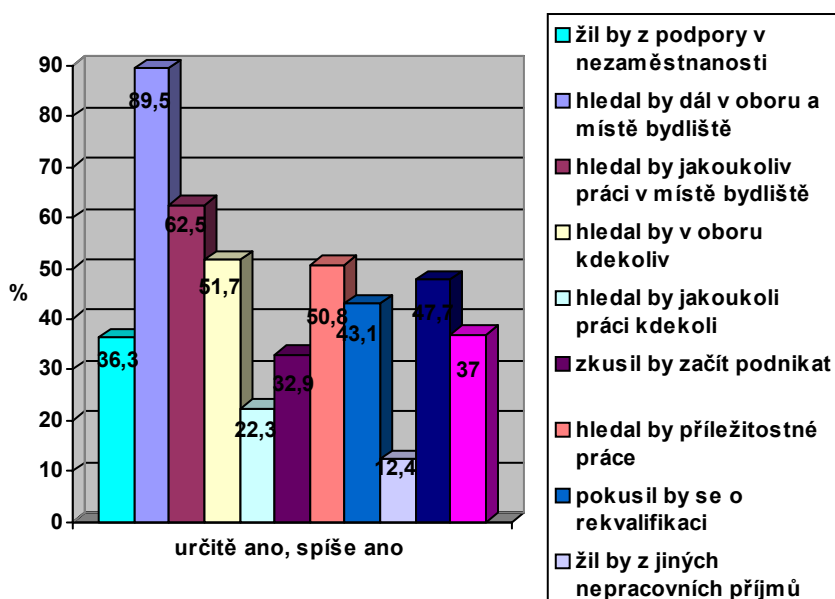
Přístup k hledání zaměstnání

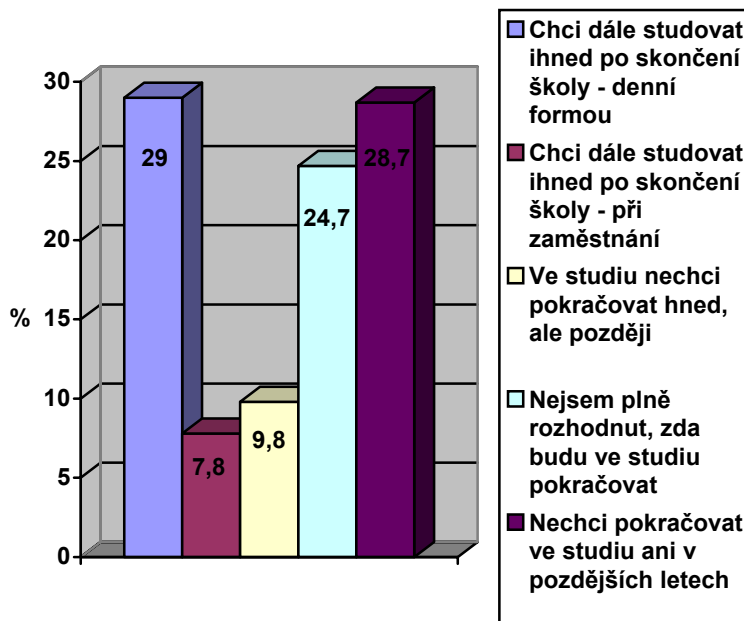
Zamýšlené způsoby hledání zaměstnání realizoval pouze zlomek počtu budoucích absolventů. **Před jednáním s firmou dali automechanici přednost sledování inzerce.** Neliší se tak od budoucích absolventů jiných oborů, kteří dávají monitoringu pracovních příležitostí přednost před konkrétním jednáním s firmou. Podnikatelský záměr si ujasnil přibližně každý druhý budoucí absolvent, který podnikatelskou činnost plánuje. Přestože automechanici daleko více než budoucí absolventi jiných strojírenských oborů spoléhají, že jim s hledáním zaměstnání pomůže úřad práce, před závěrečnými zkouškami ho navštívil pouze každý osmý budoucí absolvent, který to měl v úmyslu.

Jakou strategii by automechanici zvolili, kdyby zaměstnání nenalezli ?

Volba jednotlivých strategií

Vzdělávací aspirace

Automechanici by podobně jako i budoucí absolventi dalších sledovaných oborů upřednostnili práci v místě bydliště. **V první řadě by usilovali o uplatnění v oboru.** Poté, co by zde vyčerpali další možnosti, byli by ochotni hledat dál v oboru kdekoliv. Tento postoj koresponduje s vysokou profesní stabilitou automechaniků. **Jejich zájem o obor je natolik silný, že by byli ochotni - spíše než budoucí absolventi jiných strojírenských oborů - hledat práci ve svém oboru kdekoliv.** Problematické období by se snažili překlenout příležitostnými pracemi, v případě déle trvajících obtíží by svou situaci řešili rekvalifikací, případně jinou formou dalšího vzdělávání. Teprve poté připouštějí jako alternativu podporu v nezaměstnanosti. **Podíl budoucích absolventů, kteří by ji považovali za vyhovující alternativu, je v celé skupině strojírenských oborů podprůměrný.** Jejich přístup je tedy poměrně aktivní: nejprve by se zkusili prosadit na trhu práce bez ohledu na místo bydliště, byli by ochotni přizpůsobit se poptávce po pracovní síle změnou profese, případně by uplatnění díky dalšímu vzdělávání odsunuli na pozdější dobu, kdy může být situace na trhu práce příznivější. **Práci v zahraničí** by hledalo 47,7% automechaniků, což je nadprůměrná hodnota v souboru dotazovaných budoucích absolventů a nejvyšší hodnota v rámci skupiny strojírenských oborů. Podnikání považuje za východisko zhruba třetina automechaniků – méně než budoucí absolventi dalších dvou strojírenských oborů a méně než budoucích absolventů většiny sledovaných oborů. Automechanici často nacházejí uplatnění v rodinné firmě.

Vzdělávací aspirace

Na další vzdělávání se orientuje zhruba stejný podíl respondentů jako u mechaniků – opravářů. Automechanici by však výrazněji preferovali formu denního studia. V denním studiu by chtělo pokračovat 29% budoucích absolventů tohoto oboru. Studium při zaměstnání vnímají jako méně přitažlivou formu (byla by přijatelná pouze pro 7,8% automechaniků). Automechanici se nejčastěji hlásí na obory **Podnikání v technických oborech, Provozní technika, Dopravní provoz, Mechanizace zemědělství a lesního hospodářství a Autoelektronika.**

Shrnutí

Automechanici si svůj obor vybírali téměř v naprostém souladu se svým přáním. Kromě zájmu o obor zvažovali v souvislosti s volbou povolání možnosti uplatnění a ve větší míře než budoucí absolventi dalších strojírenských oborů také výši finančního ohodnocení. Přestože na ně nejvíce působili rodiče, výraznější než v jiných oborech byl vliv kamarádů, projevující se i nepřímo

prostřednictvím příkladu starších přátel, kteří se již v oboru vyučili. Více je ovlivňovali také učitelé na základní škole.

Je zajímavé, že ačkoliv dosahují ve výběrovém souboru vůbec nejvyšší míry identifikace s oborem i nejvyšší míry profesní stability v rámci skupiny strojírenských oborů, z hlediska toho, nakolik studium splnilo jejich očekávání, předstihují automechaniky obráběči, kteří se co do identifikace s oborem pohybují na opačném pólu spektra. Tento jev lze chápat tak, že obráběči neměli – na rozdíl od automechaniků – příliš velká očekávání. V konkrétním hodnocení připravenosti podle jednotlivých kritérií jsou však automechanici naopak spokojenější. Lépe než budoucí absolventi dalších strojírenských oborů hodnotí připravenost z hlediska jak všeobecných, tak odborných praktických znalostí a dovedností. Odborná a všeobecná složka přípravy je v jejich hodnocení v mnohem lepší rovnováze než u jiných oborů. Lépe hodnotí i to, jak je škola připravila z hlediska osvojení některých kompetencí (komunikativní dovednosti, schopnost samostatného rozhodování).

Vysokou identifikaci s oborem narušují více než u jiných strojírenských oborů obavy z nedostatku pracovních příležitostí (v tomto smyslu se automechanici přibližují mechanikům, obráběči naopak stojí před dosud nenasyčenou poptávkou po pracovní síle). Automechanici mají lepší schopnost sebehodnocení a jsou tak častěji než jiní respondenti z řad budoucích absolventů strojírenských oborů ochotni připustit, že je pro ně obor příliš náročný.

Profesní stabilita automechaniků je nejvyšší ve skupině strojírenských oborů, častěji než obráběči a mechanici chtějí automechanici hledat uplatnění i v příbuzné profesi, což odpovídá profilu tohoto oboru. Zatímco v podnikatelských záměrech předstihují automechaniky budoucí absolventi dalších strojírenských oborů, automechanici se naopak více orientují na uplatnění v rodinné firmě.

Nabídku volných míst hodnotí nejhůře ze strojírenských oborů. Více než jiní respondenti se obávají, že volná místa nejsou, očekávají větší obtíže s hledáním uplatnění a nejvíce se cítí ohroženi dlouhodobou nezaměstnaností. Nejvíce spoléhají na kontakty rodičů a v o něco menším procentu případů chtějí sami navštívit vhodné firmy. Přestože jim záleží více než jiným respondentům na získání zaměstnaneckého poměru, nedá se říci, že by tento krok realizovali s odpovídající aktivitou. Více než budoucí absolventi jiných oborů očekávají také současně pomoc od úřadu práce. Častěji než absolventi jiných strojírenských oborů chtějí automechanici využít novinovou inzerci, včetně podání vlastního inzerátu (tento způsob hledání zaměstnání také prozatím nejvíce využili). V rámci skupiny oborů by také nejčastěji navštívili burzu práce. Přestože více než pětina předpokládá, že začne podnikat, je to méně než u budoucích absolventů jiných strojírenských oborů.

Při hledání zaměstnání by sice upřednostňovali místo v oboru v místě bydliště, ale byli by na rozdíl od budoucích absolventů jiných oborů ochotnější se kvůli své práci přestěhovat. Jsou také více odhodláni pracovat v zahraničí. Opět se potvrzuje atraktivita oboru a zájem o obor. V rámci skupiny oborů mají automechanici největší zájem o pokračování v denním studiu ihned po ukončení školy.

CELKOVÉ HODNOCENÍ SKUPINY KMENOVÝCH OBORŮ

Největší zájem o svůj obor měli v době volby povolání automechanici (95,4%), s menším rozdílem následovali mechanici opraváři (92,9%), nejhůře na tom byli obráběči (59,6%).

Obráběči ve srovnání s budoucími absolventy dalších strojírenských oborů při volbě povolání nejvíce přihlíželi k možnostem snadného uplatnění na trhu práce a ve větší míře respektovali svou volbou přání rodičů (tím spíše, že v rodině mohli najít svůj profesní vzor). K subjektům, které je nejvíce ovlivnily, patřili také lidé z praxe a vzhledem k silné poptávce po pracovních silách s odpovídající profesí rovněž pracovníci IPS úřadů práce. Limitujícím faktorem byly studijní výsledky a v neposlední řadě i vzdělávací příležitosti v okolí bydliště. K identifikaci s oborem nepřispěla lhostejnost pětiny dotazovaných (nejvyšší procento ve skupině oborů).

IPS úřadu práce mělo při volbě povolání výsadní postavení mezi poradenskými subjekty i v případě mechaniků. Automechaniky více ovlivnili kamarádi, kteří se už na škole učili, případně učitelé základní školy.

Obráběči se cítí být lépe odborně připraveni po stránce teoretické, z hlediska praktických odborných dovedností svou připravenost hodnotí lépe automechanici. Ti jsou zároveň spokojenější s tím, jak je škola připravila z hlediska všeobecných znalostí i některých kompetencí: soudí, že škola rozvíjela v dostatečné míře jejich komunikační dovednosti a naučila je i samostatně se rozhodovat při řešení pracovních úkolů. S jazykovými znalostmi a znalostí práce s výpočetní technikou jsou budoucí absolventi strojírenských oborů spokojeni v nejmenší míře. Překvapivé je, že v rámci skupiny strojírenských oborů jsou se svou připraveností v oblasti jazykových znalostí a práce s výpočetní technikou nejvíce spokojeni obráběči. Je třeba vzít v úvahu, že se jedná o subjektivní vnímání situace. Je možné, že jsou budoucí absolventi jiných strojírenských oborů mnohem kritičtější jak ke škole, tak k sobě. To se týká především jazykové přípravy. Práce s výpočetní technikou je integrovanou součástí odborné přípravy obráběčů, kteří budou pracovat na číslicově řízených strojích a je tudíž možné, že hodnocení obráběčů v tomto směru skutečně vystihuje reálný stav. Škola v tomto směru obráběče dobře připravuje, což je velmi pozitivní závěr.

Identifikaci obráběčů s oborem - ve srovnání s mechaniky a automechaniky – daleko více negativně ovlivňuje fakt, že si svůj obor nezvolili v souladu se svým přáním. Mechanici mají vyšší vzdělávací aspirace (po druhé by raději volili maturitní obor), častěji než jiní respondenti by současný obor znovu nezvolili kvůli nízké úrovni přípravy nebo proto, že je přestal zajímat. Automechanici naopak zdůrazňují spíše náročnost oboru, někteří se také obávají obtížného uplatnění v praxi.

Budoucí absolventi strojírenských oborů považovali dobré finanční ohodnocení za významný důvod pro vyučení v daném oboru. V současné době však označují stejné hledisko naopak za důvod, proč by si svůj obor již podruhé nevybrali.

Obráběči se ve větší míře spoléhají na pomoc školy: využívají kontakty získané v průběhu odborné praxe, pomoc učitelů, inzerci vyvěšenou na škole. Ve srovnání s mechaniky a automechaniky také častěji uvažují o zahájení podnikání. Tímto způsobem by problémy s uplatněním řešilo 44,6% obráběčů. Zajímavé je, že o podnikání uvažují mnohem častěji obráběči a mechanici než budoucí absolventi oboru spojeného s primárními službami – Automechanik. V případě obráběčů ovšem podnikatelský záměr směřuje do jiného oboru, což dokresluje obraz jejich nízké profesní stability. Automechanici – ve srovnání s dalšími strojírenskými obory - nejčastěji plánují uplatnění v rámci rodinné firmy.

Automechanici při hledání zaměstnání nejvíce spoléhají na pomoc úřadu práce, nejvíce se orientují na sledování novinové inzerce (i na podání vlastního inzerátu), pracovní příležitosti by častěji hledali i na burze práce. Lepší možnosti mají i z hlediska uplatnění v rodinné firmě.

Strategie nastupující v okamžiku, kdy dosavadní pokusy o nalezení zaměstnání selhávají, odpovídají identifikaci budoucích absolventů s oborem. Automechanici budou dál usilovat o práci v oboru v místě bydliště (89,5%) nebo kdekoli jinde (51,7%). Řešením je pro ně také práce v zahraničí (47,7%). Mechanici i obráběči by raději změnili obor než bydliště. Větší ochota ke změně profese u nich do značné míry souvisí s nízkou profesní stabilitou. Obráběči by se ve srovnání s budoucími absolventy dalších sledovaných strojírenských oborů v největší míře spoléhali na podporu v nezaměstnanosti.

K dalšímu vzdělávání přistupují aktivněji mechanici-opraváři a automechanici. Obráběči ho ve větší míře odsouvají na pozdější dobu nebo jsou dosud nerozhodní. Formu studia při zaměstnání akceptují spíše mechanici, obráběči o ní neuvažují vůbec.

2.2 ELEKTROTECHNIKA, TELEKOMUNIKAČNÍ A VÝPOČETNÍ TECHNIKA (26)

2.2.1 ELEKTRIKÁŘ (2651H)

míra identifikace s oborem 59,7%

míra profesní stability	65,1%
míra profesní stability I	55,0%,
míra profesní stability II	10,1%

Podíl elektrikářů, kteří si svůj obor zvolili v souladu se svým přáním, je ve srovnání s dalšími sledovanými obory poměrně vysoký a v rámci skupiny elektrotechnických oborů výrazně převyšuje elektromechaniky. K volbě oboru vedly dotazované nejčastěji tyto důvody:

Důvody profesní volby

	% respondentů, kteří daný důvod uvedli
zájem o obor	79,9
snadné uplatnění	70,7
přání rodičů	42,5
dobré finanční ohodnocení	33,6
vzor v rodině	27,4
špatné studijní výsledky	19,7
příklad kamarádů	17,8
možnosti v okolí bydliště	13,9
jiný důvod	10,8
lhostejnost	5,4

Kromě zájmu o obor mělo důležitou roli zhodnocení perspektivy **uplatnění na trhu práce** (k možnostem uplatnění přihlíželo téměř 71% dotazovaných) a **dobrého výdělku (zvažoval každý třetí dotazovaný)**. Významnou roli mělo **přání rodičů, které bylo často podpořeno existencí rodinného vzoru**. Každý pátý dotazovaný bral při výběru oboru v úvahu i studijní výsledky, kterých dosáhl na základní škole.

Subjekty, které profesní volbu ovlivnily

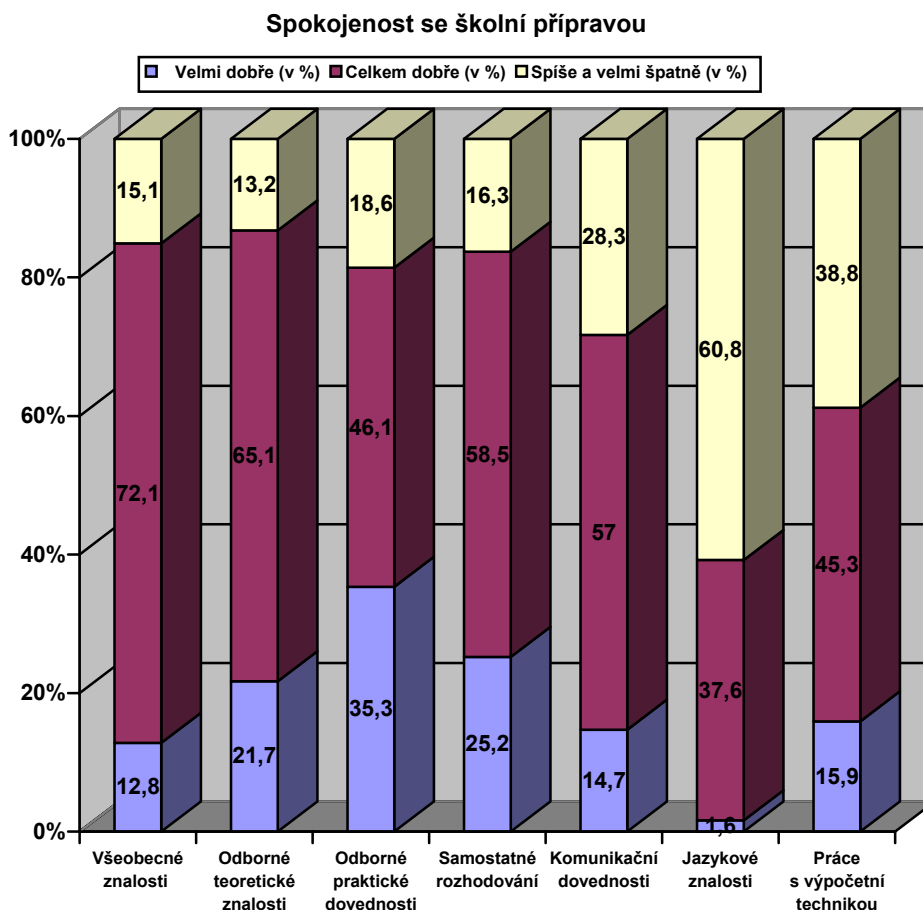
	% respondentů, kteří daný subjekt uvedli
rodiče, příbuzní	64,9
kamarádi	22,4
lidé z praxe	19,3
učitelé	15,8
IPS ÚP	6,9
pedagogicko-psychologická poradna	2,3
jiný zdroj	1,5
<i>rozhodovali se převážně sami</i>	<i>77,6</i>

Téměř 80% elektrikářů se rozhodovalo samostatně. Ze všech subjektů na ně nejsilněji zapůsobili rodiče a kamarádi. Ve srovnání s jinými technickými obory se u elektrikářů tolik neprojevil vliv lidí z praxe, v poměrně vyšší míře jim zato radili učitelé. Necelých 7% respondentů uvádělo IPS ÚP. S úřady práce se však dotazovaní - jako žáci posledních ročníků základních škol - dostali do kontaktu v daleko větší míře (díky besedám, které ÚP ve spolupráci se ZDŠ pořádají). Informace o situaci na místním trhu práce a možnostech pracovního uplatnění tak ve skutečnosti ovlivnily preferenci kritéria snadného uplatnění u daleko vyššího podílu budoucích absolventů tohoto oboru.

Spokojenost se školní přípravou

Studium splnilo očekávání 80,3% dotazovaných elektrikářů. 18,6% respondentů se vyjádřilo v tom smyslu, že „spíše ne“ (ve srovnání s jinými obory je to poměrně vysoký podíl).

Konkrétní hodnocení připravenosti z hlediska různých druhů znalostí, dovedností a schopností naznačuje tabulka:

Ze subjektivního ohodnocení budoucích absolventů vyplývá, že jsou **nejlépe připraveni z hlediska všeobecných znalostí (87,7%)**. Z **profesního hlediska se elektrikáři cítí lépe připraveni po teoretické stránce (86,2%) než po stránce praktické (81,4%)**, avšak tento rozdíl je pouze mírný. Škola je podle jejich hodnocení vedla dobře i k osvojení schopnosti **samostatného rozhodování při práci (spokojeno je 83,7% budoucích absolventů – nejvíce ve sledovaných technických oborech)**. Elektrikáři hodnotí kladně i to, jak je škola **naučila pracovat s výpočetní technikou** (se svou připraveností je spokojeno 61,2% respondentů). **Ve srovnání se strojírenskými obory, obchodem a službami je v tomto směru jejich hodnocení nejlepších.**

Identifikace s oborem

Stejný obor by podruhé volilo 59,7% elektrikářů. Budoucí absolventi oboru Elektrikář dosahují ve srovnání s dalšími sledovanými učebními obory nižší míry identifikace s oborem (podobně jako elektromechanici).

Co má na identifikaci s oborem negativní vliv?

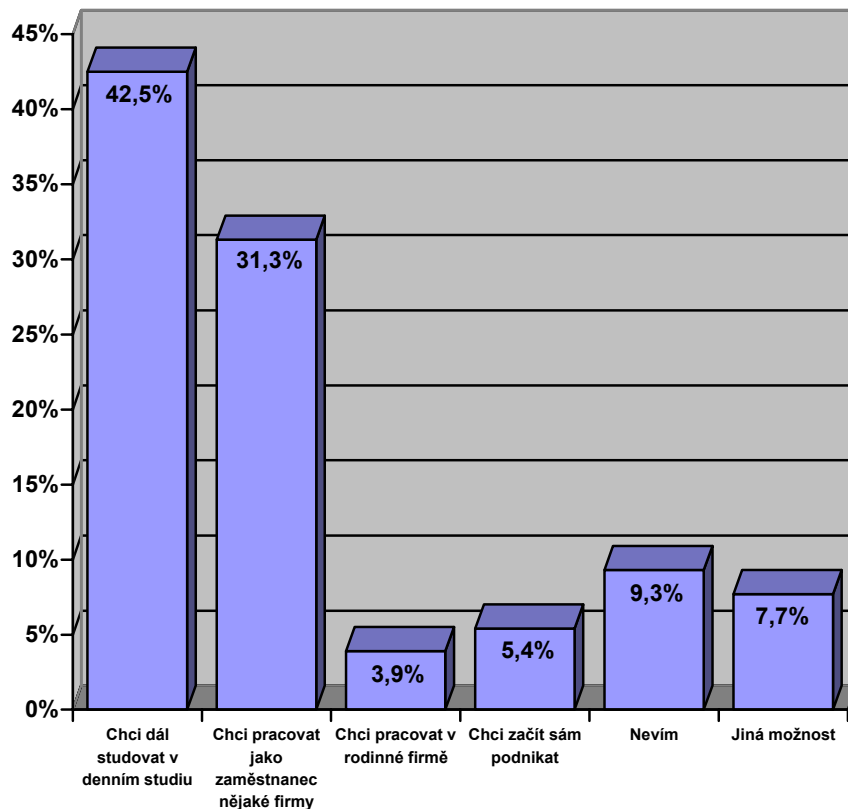
Příčiny nízké identifikace s oborem

	Respondenti, kteří by obor podruhé nevolili (%)
současný obor mu neumožňuje dobrý výdělek	38,7
v současném oboru se obtížně hledá zaměstnání	38,7
zájem o maturitní obor	50,9
současný obor nechtěl studovat	44,3
současný obor ho přestal zajímat	29,2
nízká úroveň přípravy u současného oboru	24,5
vysoká náročnost současného oboru	23,6
jiný důvod	-

K volbě jiného oboru by elektrikáře vedly především vyšší vzdělávací aspirace (zájem o maturitní obor má téměř 39% respondentů, kteří by znovu neopakovali stejnou volbu). Druhou nejfrekventovanější příčinu nízké identifikace s oborem pro řadu budoucích absolventů představuje fakt, že se v oboru nechtěli vyučit (44,3% respondentů, kteří by současný obor znovu nevolili). Opět se potvrzuje vzájemná souvislost mezi výší míry identifikace s oborem a tím, zda si dotazovaný obor vybral v souladu se svým přáním. Ve srovnání s původní motivací volby nastává po třech letech studia u některých elektrikářů zároveň určitá deziluze v hodnocení **možností uplatnění** a **finančního ohodnocení** zvolené profese (udává 38,7% respondentů, kteří by si nyní vybrali jiný obor).

Plány po absolvování školy

Co chtějí dělat bezprostředně po absolvování školy

Zaměstnání ve firmě chce po ukončení školy najít 31,3% elektrikářů. **Vlastní podnikání** plánují elektrikáři stejně jako i elektromechanici výrazně méně než budoucí absolventi jiných oborů (elektrikáři v 5,4% případů, elektromechanici v 2,6%).

Profesní stabilita a možnosti uplatnění

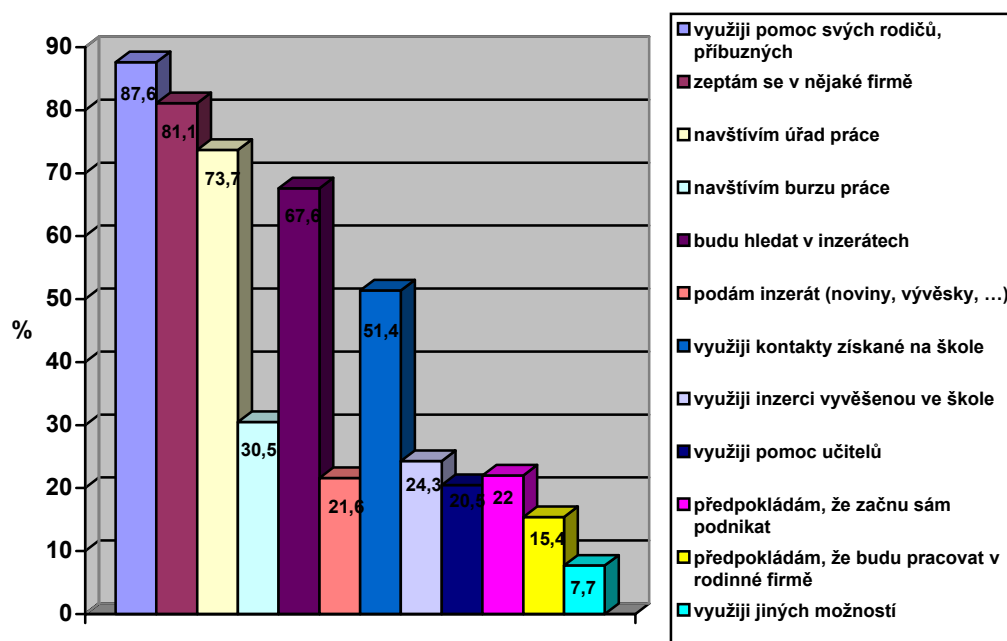
Zaměstnání v oboru preferuje pouze 55% dotazovaných budoucích absolventů (po elektromechanicích je to nejméně ze všech sledovaných oborů), v příbuzné profesi se jich chce uplatnit desetina (10,1 %). Elektrikáři mají mezi sledovanými učebními obory vůbec nejnižší míru profesní stability (podíl budoucích absolventů, kteří se chtějí uplatnit ve stejném nebo příbuzném oboru).

Při hodnocení nabídky volných míst nejsou budoucí absolventi příliš optimističtí: 77,5 % se domnívá, že na trhu práce není dostatek pracovních příležitostí.

S tím souvisí i to, do jaké míry se obávají obtíží spojených s hledáním zaměstnání: 45,7% elektrikářů očekává dokonce značné obtíže. **Svou pozici na trhu práce hodnotí elektrikáři ze všech budoucích absolventů nejhůře. Spolu s elektromechaniky se nejvíce obávají dlouhodobé nezaměstnanosti (51,4% elektrikářů, 50,0% elektromechaniků). Každý třetí budoucí absolvent oboru Elektrikář si myslí, že mu hledání zaměstnání potrvá déle než rok.**

Zaměstnání chtějí dotazovaní hledat různými cestami, málokdy se chtějí omezit pouze na jeden způsob.

Předpokládané způsoby hledání zaměstnání

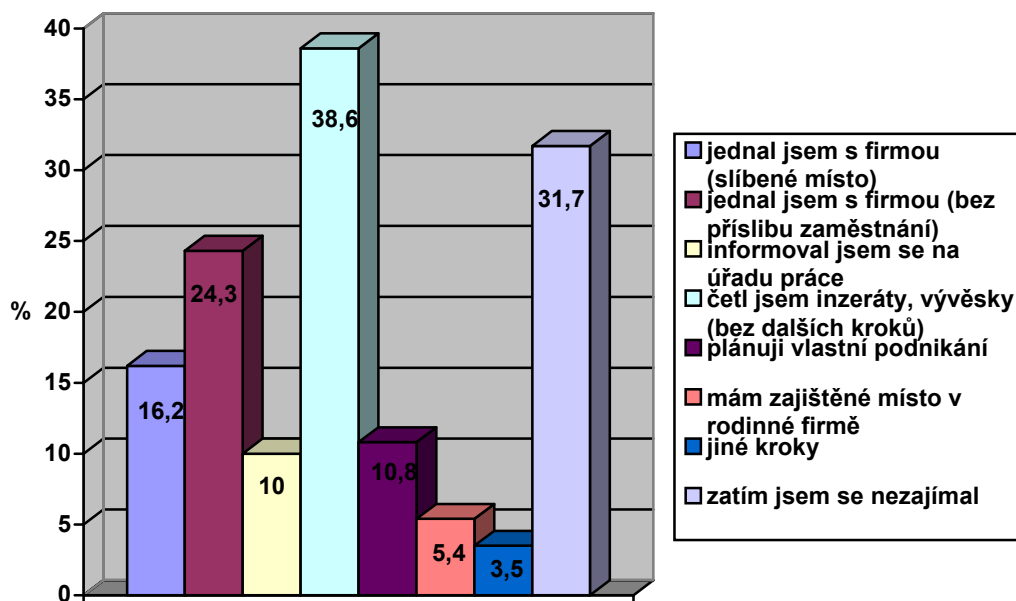
Podobně jako v jiných oborech využije velká část elektrikářů **pomoc svých rodičů** či příbuzných (87,6%). Kontakty rodičů považují za nejlepší cestu k získání pracovního uplatnění spolu s aktivním vyhledáváním vhodných firem a kontaktování **úřadu práce**. **Na pomoc úřadu práce přitom spoléhá velmi vysoký podíl budoucích absolventů (73,7%).** Tomuto způsobu hledání zaměstnání dávají přednost před **sledováním inzerce** (67,6%) i před **podáním vlastního inzerátu** (21,6%). Polovina elektrikářů také spoléhá na **kontakty získané na škole** během odborné praxe.

Dá se říci, že elektrikáři jsou při hledání zaměstnání spojeni se školou mnohem více než elektromechanici (chtějí ve větší míře **využít inzerci vyvěšenou ve škole** – 24,3% - a více očekávají i **pomoc ze strany učitelů** – 20,5%). Ve srovnání s jinými obory elektrikáři také častěji uvažují o návštěvě **burzy práce** (30,5%). I když početnější skupina dotazovaných předpokládá, že začne sama

podnikat (22%), z porovnání kmenových oborů vyplývá, že elektrikáři uvažují ve větší míře než jiní respondenti o **uplatnění v rodinné firmě (15,4%)**.

Téměř třetina elektrikářů (31,7%) se doposud o hledání zaměstnání nijak nezajímala. Podíl budoucích absolventů, kteří se o získání zaměstnání již nějakým způsobem pokusili, představuje vždy jen malý zlomek vzhledem k těm, kteří o uvedených postupech uvažovali.

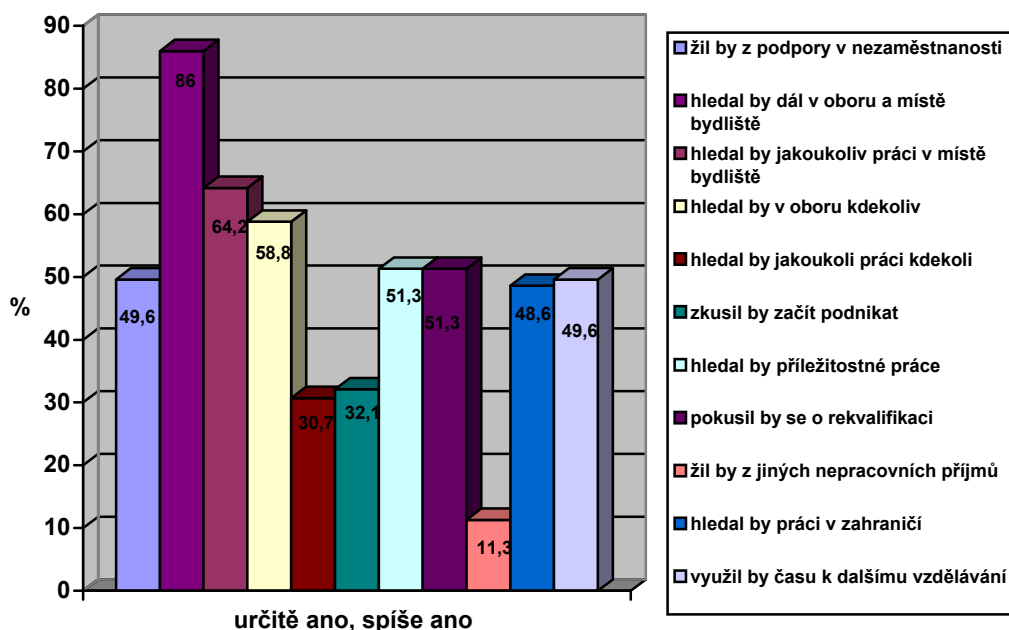
Přístup k hledání zaměstnání

Ve srovnání s elektromechaniky jsou elektrikáři **aktivnější z hlediska jednání s firmou** (ať už mají či nemají příslib pracovního místa), **sledování inzerce či konkretizace podnikatelského záměru** (ten má v současné době jasný zhruba polovina těch, kteří o něm uvažovali).

Jakou strategii by elektrikáři zvolili, kdyby zaměstnání nenalezli ?

Volba jednotlivých strategií

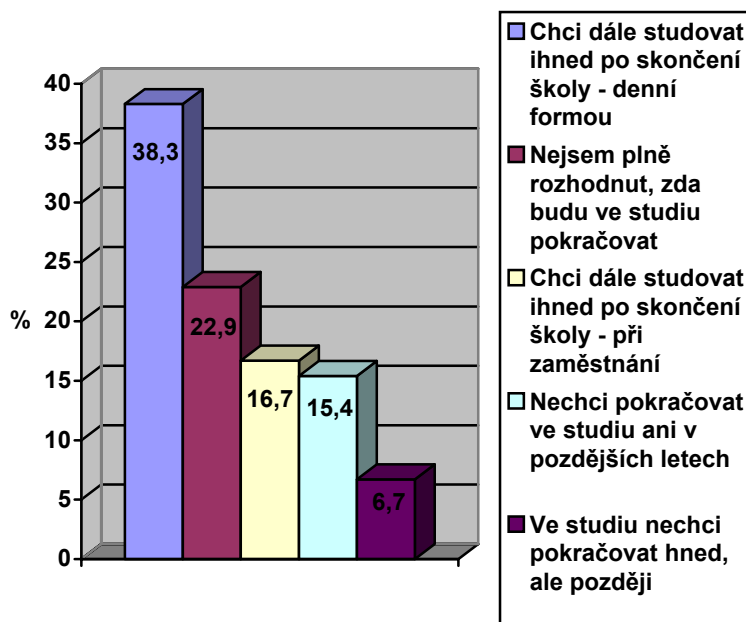

Zaměstnání by elektrikáři hledali především v místě bydliště, přičemž by **upřednostnili zaměstnání v oboru (86%)**. Podobně jako i další budoucí absolventi **nejsou připraveni stěhovat se za práci**, raději by dělali **jakoukoliv práci v místě bydliště (64,2%)**. Každý druhý dotazovaný by v případě potíží s uplatněním vykonával **příležitostné práce** nebo by situaci řešil **dalším vzděláváním (včetně rekvalifikace)**. Přibližně stejně početná skupina by případné problémy s uplatněním spojila s evidencí na úřadě práce a stala se závislou na **podpoře v nezaměstnanosti**. Až v poslední řadě by budoucí absolventi hledali jakoukoliv práci kdekoli (30,7%), ve velmi omezené míře by chtěli žít z nepracovních příjmů (11,3%).

Vzdělávací aspirace

Před vstupem do praxe dávají elektrikáři přednost dalšímu dennímu studiu: tuto variantu preferuje 42,5% budoucích absolventů oboru. **Elektrikáři projevují o další vzdělávání větší zájem než elektromechanici. Dál se chce vzdělávat 54,9% elektrikářů: 38,3% v denním studiu a 16,6% při zaměstnání.** Zájemem u této formu vzdělávání se budoucí absolventi elektrotechnických oborů výrazně odlišují od budoucích absolventů strojírenských oborů a oborů z oblasti obchodu a osobních služeb. Zároveň nemají tendenci odsouvat další vzdělávání **na pozdější roky** (později chce studovat 6,7% elektrikářů, ale 11,8% elektromechaniků). Jejich studijní zájem je zaměřen především na obory **Provozní elektrotechnika, Elektrotechnika, Podnikání v technických oborech**.

Vzdělávací aspirace

Elektrikáři si z velké většiny zvolili obor v souladu se svým přáním. Podstatný pro ně byl jak zájem o obor, tak i informace o možnostech uplatnění a finančním ohodnocení (to zvažoval každý třetí dotázaný elektrikář). Elektrikáři byli více než elektromechanici ovlivněni informačními a poradenskými středisky úřadů práce. Větší roli hrál při rozhodování o volbě povolání také prospěch na základní škole (podobně jako u obráběčů). Z tohoto důvodu pravděpodobně elektrikářům také častěji radili pracovníci pedagogicko-psychologické poradny. Volbu oboru ovlivnily také postoje kamarádů.

Při hodnocení toho, jak je škola připravila, byli nejvíce spokojeni s všeobecnými znalostmi. Z profesního hlediska hodnotili lépe připravenost teoretickou než praktickou. Ze všech technických oborů nejvíce ocenili, jak je škola vedla k osvojení kompetence samostatného rozhodování při práci. Spokojeni byli i se svými znalostmi výpočetní techniky.

Míra identifikace s oborem patří k relativně nižším. Kromě preference maturitního oboru je příčinou nízké identifikace především absence zájmu o vyučení v oboru a pochybnosti o možnosti dobrého uplatnění i o uspokojivém finančním ohodnocení v praxi. Zmíněným faktorům dotazovaní přikládali velkou váhu už při volbě povolání.

Vzhledem k tomu, že elektrikáři považují poptávku po pracovní síle s danou profesí za slabší než elektromechanici, očekávají také výraznější problémy s uplatněním a více se obávají i dlouhodobé nezaměstnanosti. Více než elektromechanici tudíž spoléhají na rodiče a více se orientují i na kontakty získané na škole. Sledovat chtějí jak inzertní rubriky v denním tisku, tak i inzerci vyvěšenou na škole. Z realizovaných aktivit mají předstih v kontaktování firem před monitorováním inzerce. Přestože se ve svých předpokládaných aktivitách výrazně zaměřili na úřad práce, před závěrečnými zkouškami ho navštívil jen zlomek budoucích absolventů. O podnikání uvažují ve větší míře než elektromechanici, jako způsob řešení těžkostí při hledání zaměstnání by tuto cestu zvolil každý třetí budoucí elektrikář. Nejvíce by však pokračovali v hledání práce v oboru v místě bydliště. Přestože by upřednostnili jakoukoliv práci v domácím prostředí, přestěhovat se kvůli uplatnění v oboru by byli ochotnější než elektromechanici, častěji než oni by také uvažovali o práci v zahraničí. Každý druhý budoucí absolvent by byl zároveň závislý na podpoře v nezaměstnanosti (je to mnohem vyšší podíl než u jiných oborů).

Elektrikáři mají ve srovnání s elektromechaniky větší zájem o další vzdělávání, častěji než budoucí absolventi jiných oborů uvažují o studium při zaměstnání.

2.2.2 ELEKTROMECHANIK – STROJE A ZAŘÍZENÍ (2652H)

identifikace s oborem 55,2%

míra profesní stability 65,8%

míra profesní stability I 40,8%

míra profesní stability II 25,0%

Elektromechanici si zvolili svůj obor v souladu se svým přáním v mnohem menší míře (55,2%) než elektrikáři a s výjimkou obráběčů také méně často než budoucí absolventi strojírenských oborů. Nejčastějším důvodem profesní volby elektromechaniků byly následující:

Důvody profesní volby

	% respondentů, kteří daný důvod uvedli
zájem o obor	71,1
snadné uplatnění	67,1
přání rodičů	46,1
dobré finanční ohodnocení	39,5
vliv kamarádů	26,3
vzor v rodině	31,6
špatné studijní výsledky	15,8
možnosti v okolí bydliště	11,8
jiný důvod	5,3

Kromě zájmu o obor elektromechanici uváděli celou řadu dalších důvodů, které jejich profesní volbu ovlivnily. Velká část budoucích absolventů před třemi lety zvažovala **možnosti uplatnění** a ve srovnání s elektrikáři pak více i **finanční ohodnocení**. Elektromechanici se řídili do značné míry přáním rodičů, navíc se **nechali ovlivnit i profesním vzorem, s kterým se setkali v rodině** a působil na ně i **příklad kamarádů**, kteří již stejný obor studovali.

Tomu odpovídá také struktura „poradců“. Přestože se velká skupina elektromechaniků (80,3%) rozhodovala převážně samostatně, při volbě povolání na ně působily další subjekty:

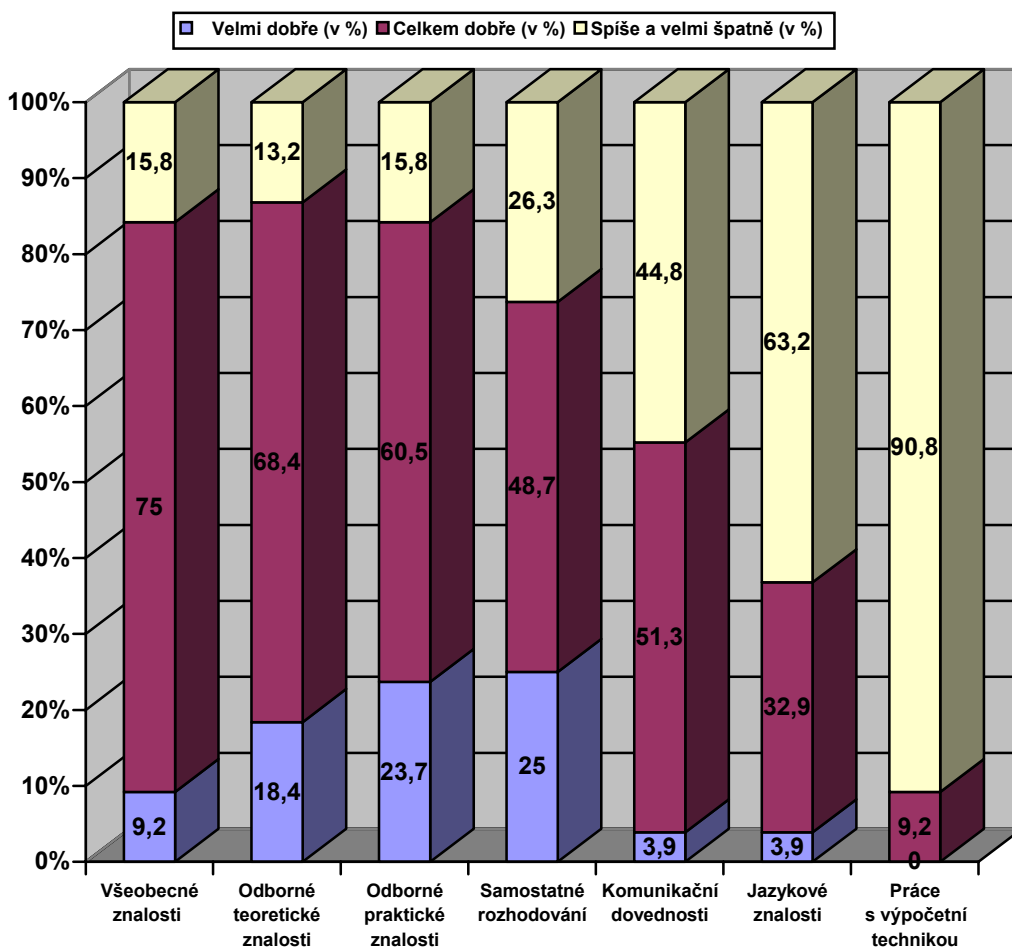
Subjekty, které profesní volbu ovlivnily	% respondentů, kteří daný subjekt uvedli
rodiče, příbuzní	69,7
lidé z praxe	27,6
učitelé	18,4
kamarádi	17,1
IPS ÚP	3,9
pedagogicko-psychologická poradna	1,3
jiný zdroj	1,3
<i>rozhodli se převážně sami</i>	<i>80,3</i>

Více než budoucím absolventům jiných oborů radili elektromechanikům rodiče, učitelé a lidé z praxe. **Ve srovnání s jinými obory tak více dali na subjektivní hodnocení lidí ze svého okolí.**

Spokojenost se školní přípravou

Studium splnilo očekávání u 79 % dotázaných, což je o něco méně než u elektrikářů a méně než u budoucích absolventů strojírenských oborů.

Spokojenost se školní přípravou

Z výpovědí elektromechaniků vyplývá, že je škola nejlépe připravila z hlediska **odborných teoretických znalostí** (spokojeno je 86,8% dotazovaných), u **odborných praktických dovedností** a **všeobecných znalostí** je jejich hodnocení připravenosti stejné (v obou případech je spokojeno 84,2% dotazovaných).

V porovnání s elektrikáři se elektromechanici cítí být školou hůře vybaveni především z hlediska znalosti práce s výpočetní technikou, komunikačních dovedností, schopnosti samostatného rozhodování, úrovně všeobecných znalostí, všeobecného rozhledu a jazykových znalostí. Velmi nepříznivě vyznívá zvláště hodnocení **znalostí práce s výpočetní technikou: 90,7% budoucích absolventů se cítí být v tomto směru ze školy špatně připraveno (!)**

Identifikace s oborem

Co má na identifikaci s oborem negativní vliv?

Příčiny nízké identifikace s oborem

	Respondenti, kteří by obor podruhé nevolili (%)
současný obor mu neumožňuje dobrý výdělek	23,5
v současném oboru se obtížně hledá zaměstnání	38,2
zájem o maturitní obor	41,2
současný obor nechtěl studovat	44,1
současný obor ho přestal zajímat	41,2
nízká úroveň přípravy u současného oboru	23,5
vysoká náročnost současného oboru	35,3
jiný důvod	-

Pokud by dotazovaní mohli svou profesní volbu zopakovat, vybrali by si raději **maturitní obor** (41%). Identifikaci s oborem u elektromechaniků negativně ovlivňuje především to, že se **v oboru nechtěli vyučit** (tento důvod volby jiného oboru udává 44% respondentů) nebo že je **obor přestal zajímat** (41% respondentů, kteří by si současný obor znovu nevybrali).

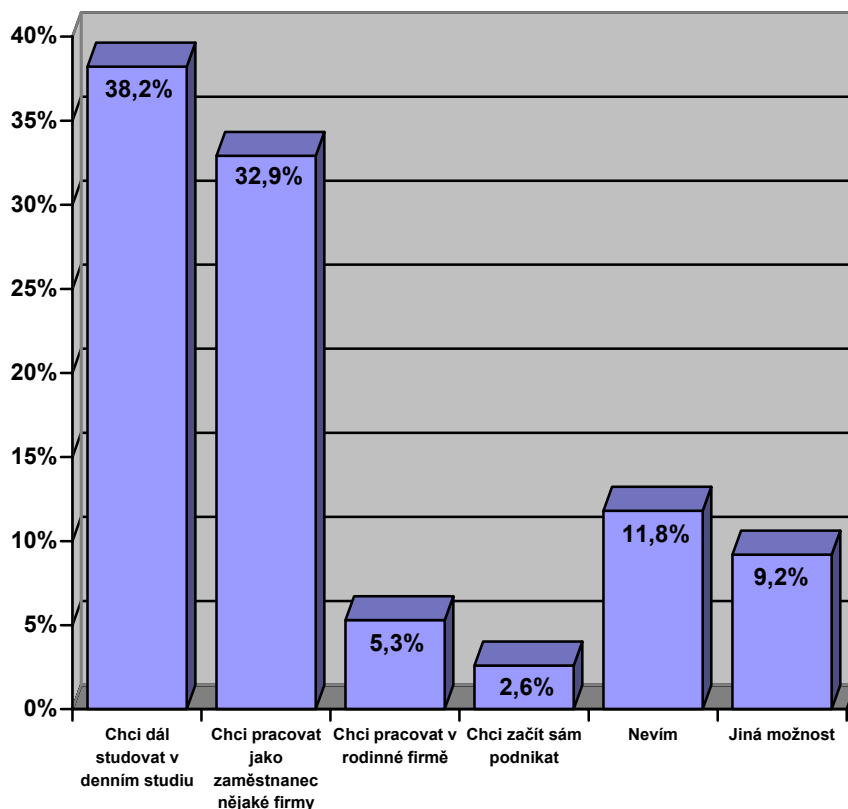
Dotazovaní zároveň uvádějí jako objektivní důvod, který by je vedl k odlišné volbě, **možnosti pracovního uplatnění** (38% těchto respondentů soudí, že se v oboru obtížně hledá zaměstnání).

Elektromechanici jsou kritičtí ve svém sebehodnocení. Poměrně početná skupina hledá chybu u sebe a uvádí, že je **obor pro ně příliš náročný** (35%). **U budoucích absolventů obou elektrotechnických oborů je tato příčina nízké identifikace s oborem ve srovnání s dalšími obory zastoupena nejvýrazněji.**

Plány po absolvování školy

Elektromechanici mají podobně jako elektrikáři největší zájem o další studium (realizované denní formou). Studiu dávají přednost před vstupem do praxe: zaměstnání ve firmě bude hledat zhruba třetina budoucích absolventů tohoto oboru. Spíše se chtějí uplatnit v rodinné firmě než že by zamýšleli ihned po škole začít podnikat (u elektrikářů je tomu naopak). U elektrikářů se rovněž setkáváme - na rozdíl od většiny dalších oborů - s vyšším podílem budoucích absolventů, kteří nevědí, co chtějí dělat bezprostředně po absolvování školy (11,8%). Téměř desetina z nich (9,2%) uvažuje o jiných možnostech, než těch, které jim byly v rámci dotazníku nabídnuty.

Co chtějí dělat po absolvování školy

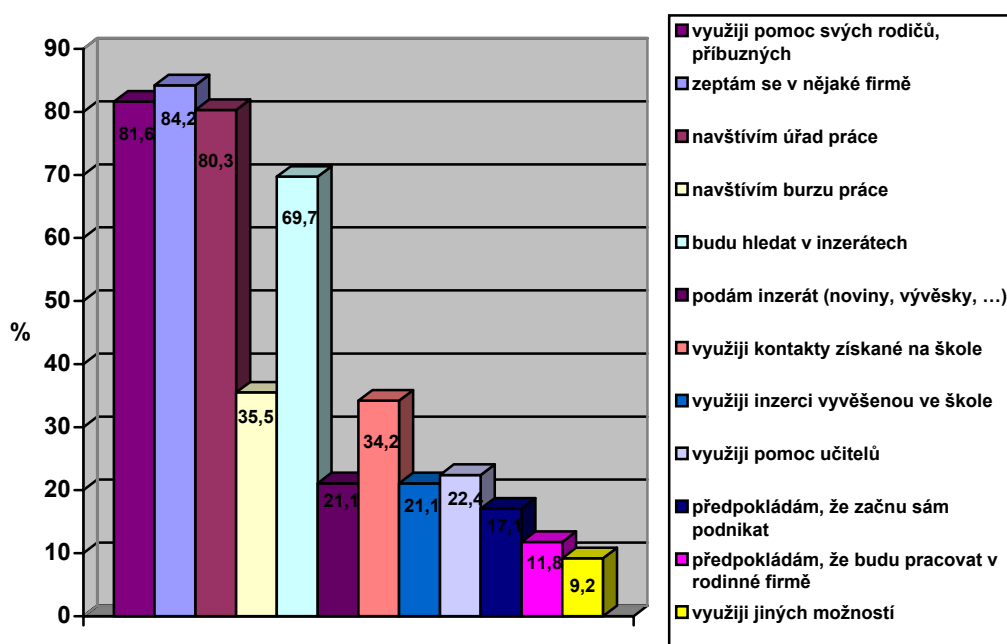
Profesní stabilita a možnosti uplatnění

V oboru se chce uplatnit pouze 40,8% elektromechaniků. Je to vůbec nejméně ve sledovaném souboru, tzn. ve srovnání se strojírenskými obory, tak s obory spojenými s obchodem a osobními službami. Každý čtvrtý budoucí absolvent oboru Elektromechanik uvažuje o práci v příbuzném oboru. Míra profesní stability (podíl budoucích absolventů, kteří se chtějí uplatnit ve stejném nebo příbuzném oboru) je druhá nejnižší mezi sledovanými učitelskými obory. V jiném oboru bude hledat zaměstnání 13,2% elektromechaniků (je to po obráběcích a mechanických nejvyšší procentní podíl).

Nedostatku volných míst se sice obává 67,1 % elektromechaniků, ale zhruba každý druhý (53,9%) se domnívá, že bude hledání zaměstnání provázeno pouze menšími obtížemi. Značné obtíže očekává necelých 40%. Dobu hledání zaměstnání odhaduje polovina dotazovaných na delší šesti měsíců (úřady práce považují uchazeče o zaměstnání evidované déle než šest měsíců za dlouhodobě nezaměstnané).

Elektromechanici proto využijí celé řady způsobů, jak si pracovní uplatnění najít. Na rozdíl od budoucích absolventů jiných oborů nebudou tolik očekávat pomoc od svých rodičů, příbuzných a známých, ale začnou sami aktivně hledat zaměstnání v odpovídajících firmách. Ve vyšší míře chtějí využít pomoc úřadu práce: jejich zájem o zprostředkování zaměstnání touto cestou je ve srovnání s ostatními obory nejvyšší. Mají velký zájem i o sledování inzerce. V úvahu berou relativně často také návštěvu burzy práce. Kromě obráběčů se také nejvíce spoléhají na pomoc ze strany učitelů.

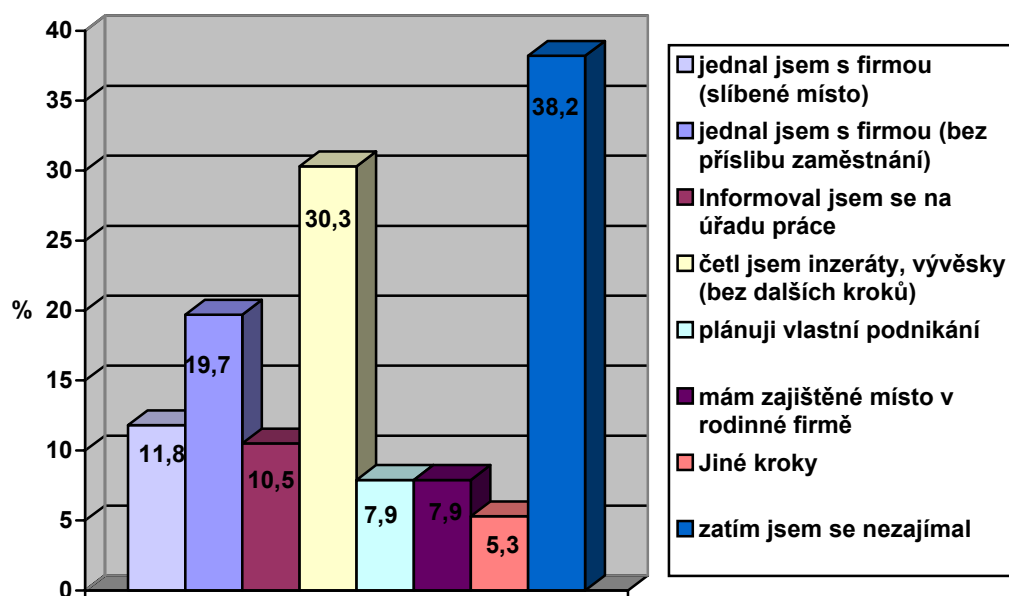
Předpokládané způsoby hledání zaměstnání

V porovnání s předpokládanými způsoby hledání uplatnění však vypadá realita – podobně jako v dalších oborech – poněkud jinak. Oproti proklamovaným záměrům se doposud o hledání zaměstnání nezajímalo 38,2% budoucích absolventů, což je nejvyšší procento ve srovnání s dalšími obory (ve skupině elektrotechnických oborů i mimo ni). Všechny plánované kroky realizovali dotazovaní v mnohem omezenější míře než zamýšleli. S firmou jednalo pouze necelých 31,5 % dotazovaných (oproti 84% těch, kteří se na tento krok připravovali). Inzeráty sledovala méně než polovina budoucích absolventů, kteří to měli v plánu. Na úřadu práce se před závěrečnými zkouškami informovalo 10,5% budoucích absolventů tohoto oboru, což je sice velmi malé procento ve srovnání s tím do jaké míry o tom respondenti vůbec uvažovali, avšak ze srovnání s dalšími sledovanými obory vyplývá, že tento krok realizovali elektromechanici častěji než například absolventi strojírenských oborů Obráběč a Mechanik-opravář nebo absolventi službového oboru Kadeřník. Je to pochopitelné, neboť strojaři nemají vzhledem k poptávce na trhu práce takové problémy s uplatněním

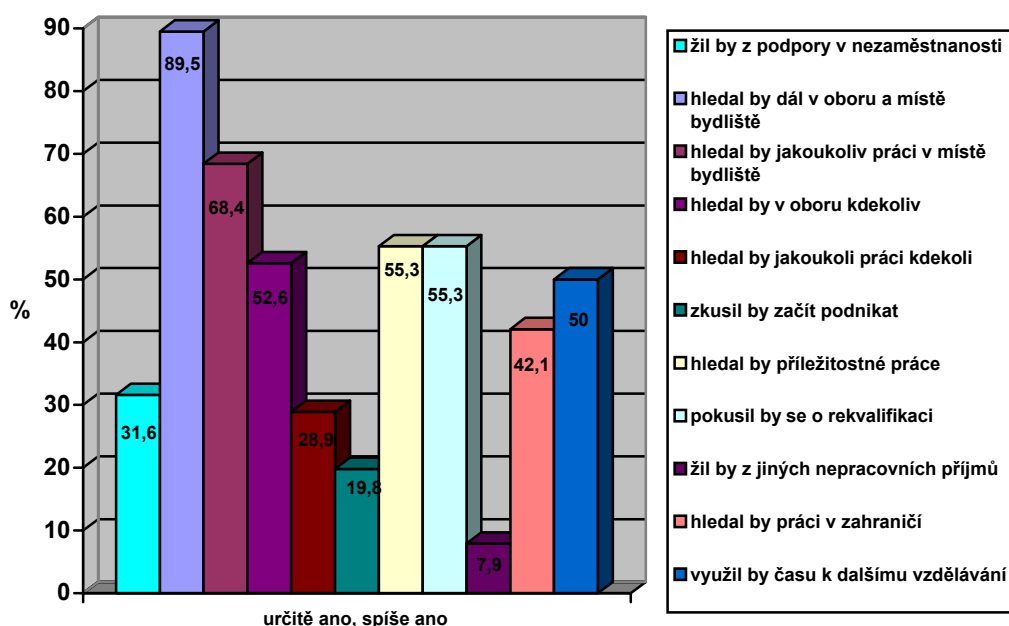
a kadeřnice, které se také nepotýkají s výraznějšími těžkostmi, hledají práci spíše prostřednictvím inzerce. Konkrétní představu o podnikatelské činnosti má mnohem menší skupina respondentů (necelých 8%) než která ji plánovala (zhruba 17%). V případě uplatnění v rodinné firmě mají budoucí absolventi situaci jasnější (zajištěné uplatnění zde má necelých 8% respondentů oproti téměř 12% těch, kteří to předpokládali).

Přístup k hledání zaměstnání

Jakou strategií by elektromechanici zvolili, kdyby zaměstnání nenalezli ?

Volba jednotlivých strategií

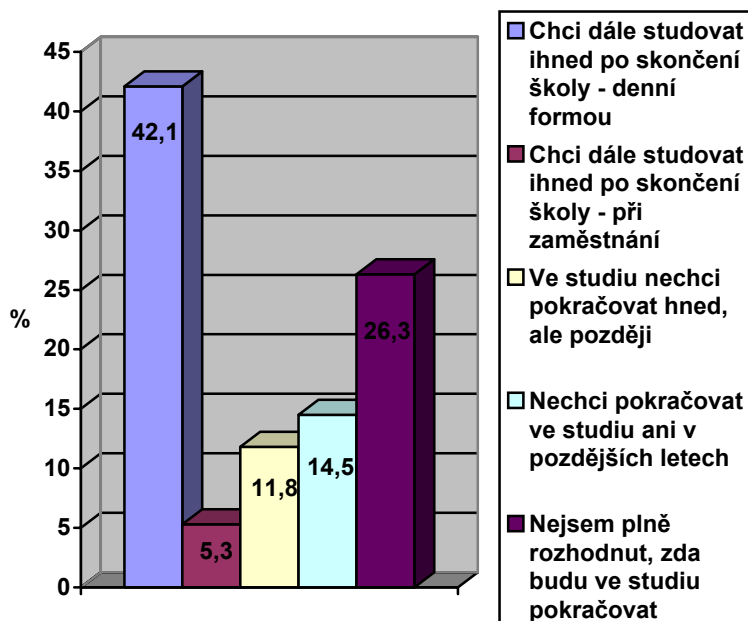
V případě, že by dotazovaní zaměstnání nemohli nalézt, pokračovala by většina z nich v dalším **hledání uplatnění v oboru v místě bydliště** (89,5% elektromechaniků – shodné s automechaniky, což je vzhledem k nízké míře profesní stability překvapivé). Doma by případně přijali **jakoukoliv práci** (68,4%) i **příležitostného charakteru** (55,3%). Více než 55% elektromechaniků by se uchýlilo k **rekvalifikaci**. O řešení situace cestou dalšího vzdělávání mají relativně největší zájem ze všech budoucích absolventů dalších oborů. Elektromechanici si (podobně jako elektrikáři) uvědomují, že pro pracovní uplatnění je v současné době výuční list málo.

Podporu v nezaměstnanosti by považovala za východisko necelá třetina dotazovaných. Je to nejméně ve srovnání s jinými obory. Ve srovnání s budoucími absolventy dalších sledovaných oborů by elektromechanici relativně nejméně často nakonec jako východisko zvolili **podnikání** (necelých 20%).

Vzdělávací aspirace

V rámci skupiny elektrotechnických oborů, ale i mimo ni, se elektromechanici nejvíce orientují na denní studium (touto formou by se chtělo dál vzdělávat 42,1%). O možnosti studia při zaměstnání uvažují v omezené míře (pouze 5,3%). Pokud se chtějí ihned po vyučení dále vzdělávat, nejčastěji volí obory **Elektrotechnika**, **Podnikání v technických oborech**, **Provozní elektrotechnika**.

Vzdělávací aspirace

Každý čtvrtý elektromechanik se v oboru vyučil i přesto, že si to buď nepřál nebo měl k volbě lhostejný vztah (v rozporu se svým přáním se nakonec pro obor rozhodli ve větší míře už jen prodáváci a obráběči). Zájem o obor byl tedy mnohem nižší než u elektrikářů. Pro elektromechaniky bylo směřodatnější přání rodičů, profesní vzor v rodině, více zvažovali výši výdělku. Kromě rodičů jim častěji radili i lidé z praxe a učitelé na základní škole.

Zhruba 80% elektrikářů i elektromechaniků konstatovalo, že studium splnilo jejich očekávání. V rámci skupiny oborů byli spokojenější s úrovní praktických odborných dovedností i s jazykovými znalostmi (jejich spokojenost však byla slabší než u budoucích absolventů většiny dalších oborů). Katastrofální bylo hodnocení školní přípravy v oblasti práce s výpočetní technikou. Téměř všichni budoucí absolventi (90,7%) byli z tohoto hlediska nespokojení. Ve srovnání s elektrikáři se elektromechanici se svým oborem identifikují v ještě menší míře. Důvodem je především to, že je obor přestal zajímat nebo že je pro ně příliš náročný.

Z hlediska dalších plánů po ukončení učebního oboru je u elektromechaniků menší rozdíl mezi podílem budoucích absolventů, kteří chtějí dál studovat a těmi, kteří se chtějí zaměstnat v nějaké firmě. Elektromechanici na rozdíl od elektrikářů, kteří se orientují spíše na vlastní podnikání, směřují častěji do rodinné firmy. Jejich profesní stabilita je stejně jako u elektrikářů velmi nízká, nejnížší mezi sledovanými technickými obory a obory ze sféry obchodu a osobních služeb. Poměrně velká část budoucích absolventů tohoto oboru bude hledat uplatnění v příbuzném oboru.

Nabídku volných míst hodnotí elektromechanici lépe než elektrikáři, každý druhý budoucí absolvent oboru Elektromechanik očekává pouze menší obtíže. Přesto zamíří na úřad práce - ve srovnání s dalšími obory - větší část budoucích absolventů tohoto oboru.

I přes svou velmi nízkou profesní stabilitu elektromechanici i v případě těžkostí s hledáním uplatnění do značné míry preferují práci v oboru v místě bydliště.

Po ukončení školy mají velký zájem o další vzdělávání formou denního studia.

CELKOVÉ HODNOCENÍ SKUPINY KMENOVÝCH OBORŮ

Ze srovnání obou elektrotechnických oborů vyplývá, že elektrikáři se při volbě povolání více řídili svým zájmem o obor, ve větší míře zvažovali své subjektivní předpoklady (prospěch na základní škole) i možnosti budoucího pracovního uplatnění (tomu odpovídá také skutečnost, že jim častěji než elektromechanikům radilo IPS úřadu práce). Elektromechanici byli více ovlivnitelní konkrétním příkladem a hodnocením lidí ze svého okolí (ve větší míře jim radili rodiče, učitelé i lidé z praxe). Pro jejich rozhodnutí měla větší význam také výše výdělku v odpovídající profesi.

Elektrikáři hodnotili lépe svou připravenost z hlediska všeobecných znalostí, odborných teoretických znalostí, schopnosti samostatného rozhodování, komunikačních dovedností, jazykových znalostí. Jejich hodnocení však bylo ve srovnání s hodnocením budoucích absolventů jiných oborů průměrné či spíše podprůměrné. Výjimkou byla práce s výpočetní technikou. V tomto směru hodnotili školní přípravu velmi kladně. Elektromechanici hodnotili lépe pouze odborné praktické dovednosti, ve srovnání s hodnocením budoucích absolventů jiných oborů jsou spokojeni v omezené míře.

Míra identifikace s oborem je v této skupině oborů nižší než u většiny sledovaných učebních oborů (nižší hodnoty dosahuje tato veličina jen u obráběčů kovů a prodavačů). Identifikaci s oborem u elektrikářů snižuje skutečnost, že se v oboru nechtěli vyučit, případně v něm nemohou – podle svého názoru – dosáhnout dobrého výdělku. Elektrikáři by si ve větší míře než elektromechanici podruhé vybrali raději maturitní obor. Elektromechaniky častěji přestal obor zajímat, případně připouští podobně jako elektrikáři jeho vysokou náročnost.

Budoucí absolventi elektrotechnických oborů mají nejnižší míru profesní stability ze všech sledovaných učebních oborů. Elektromechanici se chtějí ve velké míře uplatnit v příbuzném oboru. Elektromechanici více inklinují k zaměstnaneckému poměru ve firmě, ve větší míře než budoucí absolventi jiných oborů počítají s uplatněním v rámci rodinné firmy. Elektrikáři mají větší ambice z hlediska zahájení vlastního podnikání.

Nabídku volných míst hodnotí příznivěji elektromechanici (26,3% si myslí, že volných míst je dost, elektrikářů pouze 20,2%) a logicky tedy očekávají i menší problémy s uplatněním. Elektrikáři se daleko více obávají těžkostí a s nimi spojeného rizika dlouhodobé nezaměstnanosti. Při hledání pracovního uplatnění se elektrikáři opírají o sociální síť svých rodičů a zároveň si chtějí vybudovat svou vlastní síť (díky kontaktům získaným na škole během odborné praxe, případně školní inzerci). Vzhledem k obavám z obtíží spojených s uplatněním elektrikáři více zvažovaných způsobů hledání zaměstnání již realizovali: jednali s firmou, sledovali inzerci, navštívili ÚP a uvažovali o vlastním podnikání.

Elektromechanici sice chtěli ve srovnání s elektrikáři některé kroky (přímé kontaktování firem, informativní návštěvu úřadu práce i sledování inzerce, pomoc učitelů) využít ve větší míře, ale zatím při jejich realizaci vyvinuli menší aktivitu.

V případě neúspěchu by elektrikáři ve větší míře než elektromechanici preferovali pobírání podpory v nezaměstnanosti, problémy s uplatněním by častěji řešili prací v zahraničí nebo podnikáním. Byli by spíše ochotni vykonávat jakoukoliv práci bez ohledu na místo. Elektromechanici jsou adaptabilnější než elektrikáři, neboť by pro ně ve větší míře přicházela v úvahu rekvalifikace.

Budoucí absolventi elektrotechnických oborů mají velký zájem o další vzdělávání. Zatímco elektrikáři by byli jako jedni z mála budoucích absolventů ochotni studovat při zaměstnání, elektromechanici by se rozhodli spíše pro denní studium.

2.3 OBCHOD (66)

2.3.1 PRODAVAČ (6651H)

míra identifikace s oborem	43,4%
míra profesní stability	67,9%
míra profesní stability I	55,6%
míra profesní stability II	12,3%

V souladu se svým přáním si obor vybralo pouze 65% dotazovaných budoucích absolventů oboru Prodavač. Ve srovnání s budoucími absolventy ostatních sledovaných oborů je to vůbec nejméně. S tím souvisí i velmi malý zájem o zvolený obor (66,5%). V motivaci prodavačů hrály při volbě povolání významnější roli tyto důvody:

Důvody profesní volby

	% respondentů, kteří daný důvod uvedli
snadné uplatnění	68,1
zájem o obor	66,5
přání rodičů	40,1
špatné studijní výsledky	36,1
příklad kamarádů	28,0
možnosti v okolí bydliště	23,0
vzor v rodině	22,8
bylo mi to lhostejné	19,1
jiný důvod	18,1
dobré finanční ohodnocení	11,8

Prodavači **zdůrazňovali především možnosti snadného uplatnění**. Na jejich rozhodování měl ve srovnání s budoucími absolventy jiných oborů mnohem výraznější vliv **prospěch na základní škole**. Dá se říci, že **kvůli prospěchu si tento obor vybral každý třetí dotazovaný**. Na prodavače silně působil **příklad kamarádů, kteří se už v oboru učili**. Každý čtvrtý prodavač se cítil být **limitován možnostmi vzdělávání v okolí bydliště**. To může samozřejmě souviset s již zmíněnými špatnými studijními výsledky. Podobný problém měli také obráběči a dá se říci, že oběma skupinám budoucích absolventů byla volba oboru do značné míry lhostejná. Minimální pozornost respondenti věnovali otázce finančního ohodnocení.

Prodavači - podobně jako i budoucí absolventi elektrotechnických oborů - byli při volbě oboru méně samostatní než budoucí absolventi jiných oborů (převážně samostatně se rozhodovalo 82,7%). Vliv jednotlivých subjektů na volbu oboru Prodavač byl následující:

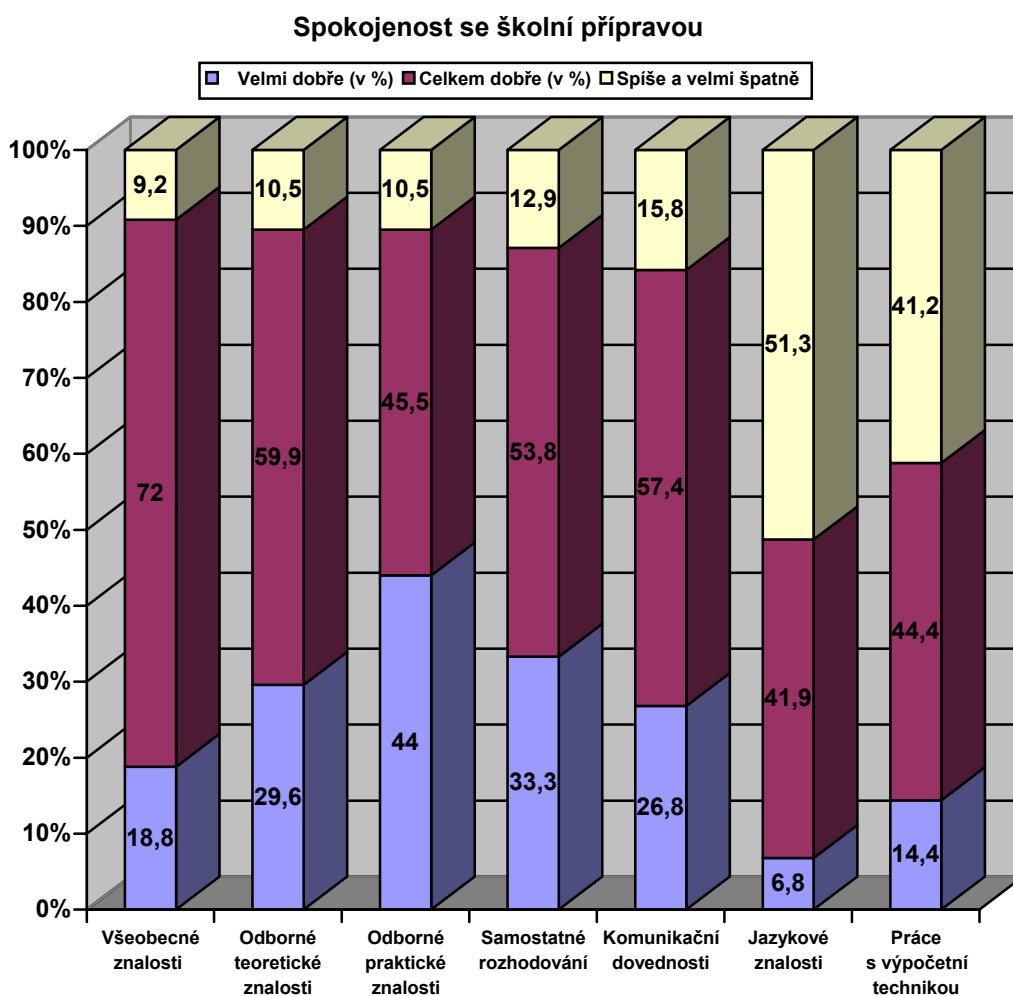
Subjekty, které profesní volbu ovlivnily

	% respondentů, kteří daný subjekt uvedli
rodiče, příbuzní	63,6
kamarádi	27,0
učitelé	19,4
lidé z praxe	15,2
IPS ÚP	6,0
pedagogicko-psychologická poradna	3,4
jiný zdroj	1,0
<i>rozhodli se převážně sami</i>	82,7

Rodiče neměli na dotazované prodavače zdaleka takový vliv jako na budoucí absolventy jiných oborů (zvláště elektrotechnických oborů a strojírenského oboru Obráběč). Kamarádi působili motivačně spíše svým příkladem (obor již studovali) než přímou radou, přesto jsou mezi ovlivňujícími subjekty na druhém místě. Prodavačům ve větší míře radili také učitelé - výchovní a vzdělávací poradci na základních školách - a IPS úřadů práce (**možnosti snadného uplatnění představovaly při volbě povolání nejvíce frekventovaný motivační faktor**). Prodavači vzhledem k problémům s prospěchem **využívali také nabídky pedagogicko-psychologické poradny**. Velmi slabý byl vliv lidí z praxe.

Spokojenost se školní přípravou

Studium splnilo očekávání pouhým 75,1% prodavačů. To je ve srovnání s jinými obory velmi málo. Celá čtvrtina prodavačů (25%) konstatovala, že jí příprava nedala to, co od ní očekávala.

Přesto velký podíl dotazovaných hodnotil kladně svou připravenost u většiny znalostí, dovedností a kompetencí. Prodavači si nejvíce cenili toho, jak je škola připravila z hlediska všeobecných znalostí (kladné hodnocení uvádělo 90,8% respondentů). Připravenost v odborných praktických znalostech a dovednostech ocenili budoucí absolventi v největší míře jako „velmi dobrou“ (44%), kladně ji ohodnotilo celkem 89,5% respondentů. Stejný podíl (89,5%) hodnotil školní přípravu pozitivně i z hlediska odborných teoretických znalostí. Škola budoucí absolventy - podle jejich vlastního názoru - dobře vybavila i schopností samostatného rozhodování (kladně hodnotí 87,1% respondentů). Ze srovnání s dalšími učebními obory vyplývá, že budoucí absolventi oborů spojených s terciárním sektorem posuzují svou připravenost z hlediska této kompetence mnohem lépe než jejich kolegové. Zdá se, že v oborech Obchod a Osobní a provozní služby je ve výuce kladen na osvojení schopnosti samostatného rozhodování větší důraz než u oborů technických (v tomto směru vyjádřili –

ve srovnání s jinými obory – menší spokojenost se svou připraveností zvláště budoucí absolventi oborů Elektromechanik a Obráběč kovů). Podobně je tomu s komunikačními dovednostmi (kladně hodnotí 84,2% prodavačů a pouze 55,2% elektromechaniků a 56,1% obráběčů). S připraveností v oblasti práce s výpočetní technikou jsou prodavači spokojeni téměř ve stejné míře (58,8%) jako budoucí absolventi elektrotechnického oboru Elektrikář (61,2%) a celkově můžeme říci, že ve srovnání s dalšími obory je spokojenost prodavačů s osvojením této kompetence výjimečná. V obchodním sektoru je výpočetní technika velmi rozšířená a je tedy velmi pozitivní, že jsou prodavači s tím, jak je škola v tomto směru vybavila potřebnými znalostmi, spokojeni v tak relativně vysoké míře.

Identifikace s oborem

I když hodnotí svou připravenost v mnoha ohledech velmi pozitivně, **stejný obor by si znovu vybralo pouze 43,4% dotazovaných. Prodavači se s oborem identifikují nejméně ze všech dotazovaných budoucích absolventů.** Tento stav odpovídá nízkému zájmu o obor a celkově lhostejnějšímu přístupu k volbě povolání. Z 56,6% budoucích absolventů, kteří by současný obor znovu nevolili, by 38,5% změnilo i školu.

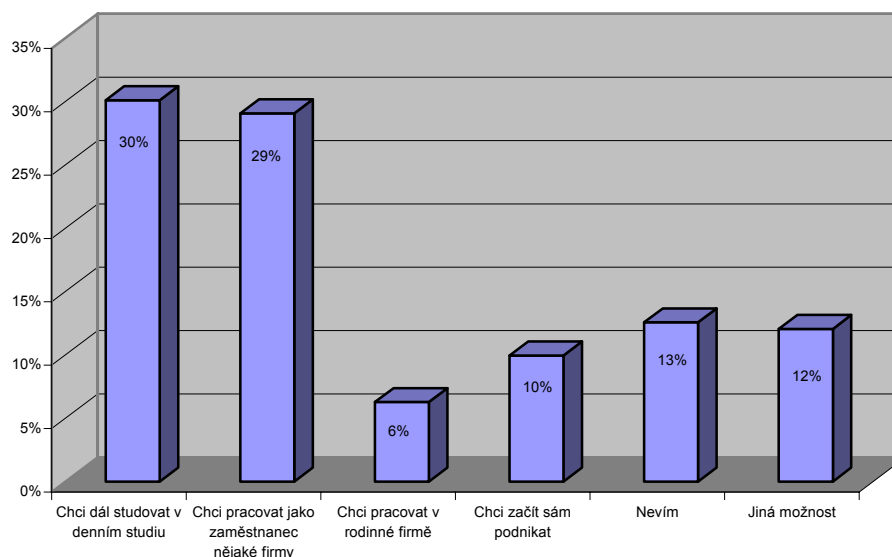
Co má na identifikaci s oborem negativní vliv?

Příčiny nízké identifikace s oborem	
	Respondenti, kteří by obor podruhé nevolili (%)
současný obor mu neumožňuje dobrý výdělek	75,0
v současném oboru se obtížně hledá zaměstnání	38,4
zájem o maturitní obor	61,1
současný obor nechtěl studovat	51,9
současný obor ho přestal zajímat	31,0
nízká úroveň přípravy u současného oboru	26,4
vysoká náročnost současného oboru	6,0
jiný důvod	-

*Nejzávažnějším důvodem proč se prodavači se svým oborem identifikují v tak nízké míře je fakt, že jim – podle jejich vlastního názoru - práce v oboru neumožňuje dobrý výdělek. Toto vysvětlení se ve výpovědích respondentů objevovalo nejčastěji (uvádějí ho tři čtvrtiny respondentů, kteří by si současný obor znovu nevybrali). I když prodavači při volbě povolání finanční ohodnocení příliš nepreferovali, nyní se stává hlavní příčinou jejich nespokojenosti a nejsilnějším impulsem pro případnou změnu profese. Druhou nejfrekventovanější příčinou, proč by si někteří prodavači svou první profesní volbu již nezopakovali, je **zájem o maturitní obor** (tento důvod uvedlo 61,1% těchto respondentů). To, že **obor nechtěli studovat**, se u prodavačů, kteří by si znovu současný obor nezvolili, objevuje rovněž často (při změně volby v téměř 52% případů). Je to dokladem **závislosti identifikace s oborem na původním přání vyučit se v daném oboru.** Při rozhodování o volbě oboru prodavači více zvažovali **možnosti uplatnění** (v tomto směru také při rozhodování část z nich ovlivnily informace IPS úřadů práce), avšak s odstupem tří let **odrazují obtíže spojené s hledáním zaměstnání více než 38% prodavačů**, kteří by si nyní vybrali jiný obor. Téměř každý třetí budoucí absolvent udává jako důvod volby jiného oboru to, že ho **současný obor přestal zajímat v průběhu odborné přípravy.***

Plány po absolvování školy

Co chtějí dělat bezprostředně po absolvování školy

Pokračovat v denním studiu nebo najít uplatnění jako zaměstnanec firmy chce zhruba stejný podíl respondentů (30,1% a 29,1%). Prodavači chtějí častěji než budoucí absolventi jiných oborů pracovat v rodinné firmě (6,3%).

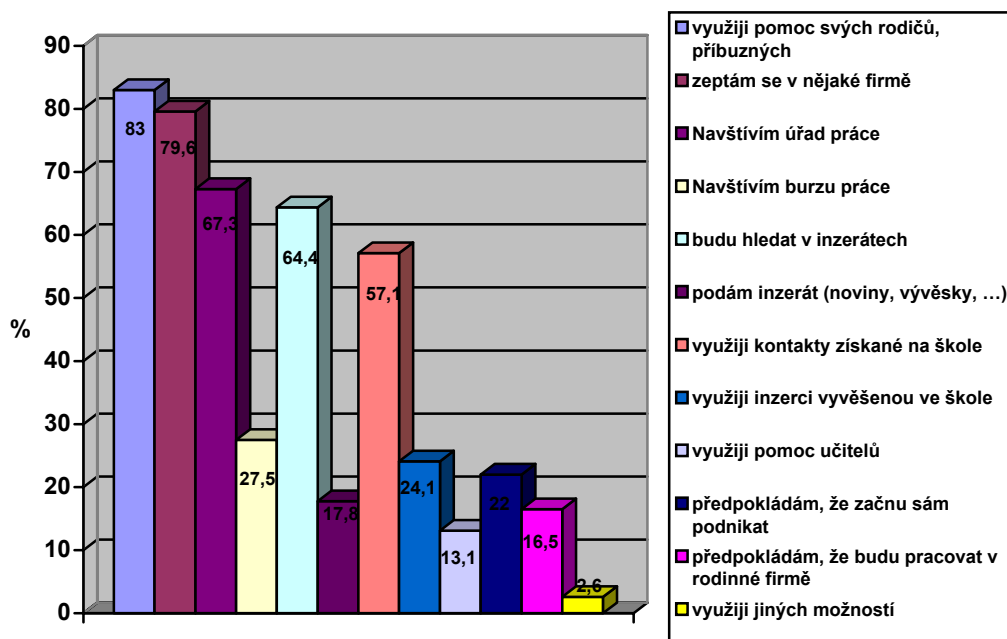
Profesní stabilita a možnosti uplatnění

Prodavači patří k oborům s nižší profesní stabilitou. Odpovídá to jejich velmi nízké identifikaci se zvoleným oborem. Přímou v oboru chce pracovat jen 55,6% budoucích absolventů, což je nejméně po budoucích absolventech elektrotechnických oborů (elektromechanik a elektrikář) a po žácích strojírenského oboru mechanik-opravář. Uplatnění v příbuzném oboru plánuje 12,3%. Prodavači ve srovnání s obory osobních služeb, kteří se cítí s oborem více svázaní, více preferují uplatnění v příbuzném oboru.

Nabídku volných míst hodnotí budoucí absolventi tohoto oboru poměrně dobře – 40,8% si myslí, že volných míst je dost (optimističtější jsou už jen obráběči – 49,1%). V tomto směru si velká část dotazovaných potvrdila své původní představy, které ji při výběru oboru výrazně ovlivnily.

Co se týče potenciálních obtíží při hledání zaměstnání, **více než polovina dotazovaných prodavačů (53,7%) očekává menší obtíže.** Budoucí absolventi se z více než jedné třetiny domnívají, že jim hledání zaměstnání bude trvat nejdéle tři měsíce (38,0%). **Celkově se 66,5% respondentů ve svých odhadech pohybuje v „intervalu“ krátkodobé nezaměstnanosti (max. šest měsíců).** Zaměstnání chtějí prodavači hledat následujícím způsobem:

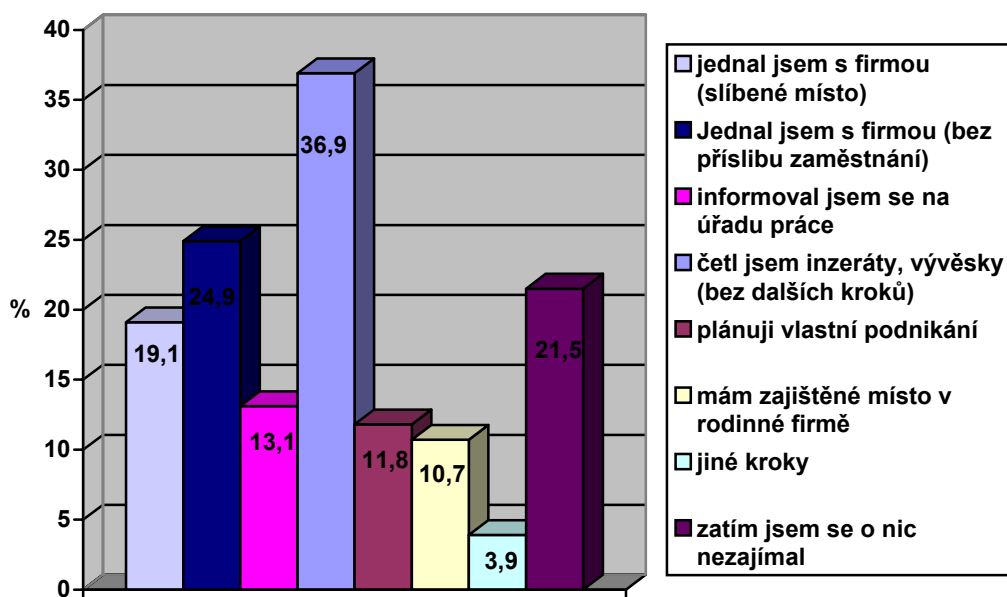
Předpokládané způsoby hledání zaměstnání

Pořadí předpokládaných aktivit je podobné jako u jiných oborů. I prodavači nejvíce spoléhají na **kontakty rodičů** (83%). Od ostatních se ve svém „scénáři“ hledání zaměstnání neliší ani v případě plánované návštěvy **úřadu práce** (67,3%). V nižší míře než budoucí absolventi jiných oborů hodlají prodavači oslovit **vhodné firmy** (79,6% respondentů). Svou pasivitu „kompenzují“ **kontakty získanými na škole v průběhu odborné praxe** (využije je 57,1% respondentů). S pomocí učitelů prodavači počítají v minimální míře a málo si slibují i od sledování inzerce vyvěšené na škole. Méně než budoucí absolventi službových oborů spojují hledání zaměstnání se sledováním **novinové inzerce** či s návštěvou **burzy práce**. **Ve srovnání s budoucími absolventy službových oborů výrazně častěji plánují uplatnění v rámci rodinné firmy.**

Konkrétní kroky vedoucí k získání pracovního uplatnění prodavači realizovali – stejně jako budoucí absolventi dalších oborů – v omezené míře. **Přednost dávali pasivnímu sledování nabídky volných míst prezentované v tisku, před jednáním s konkrétním zaměstnavatelem. Častěji se byli informovat na úřadu práce a ve vyšší míře skutečně mají zajištěné místo v rodinné firmě.** Nedá se říci, že by mezi prodavači bylo výrazně více budoucích absolventů, kteří se o hledání zaměstnání vůbec nezajímali, než v jiných oborech.

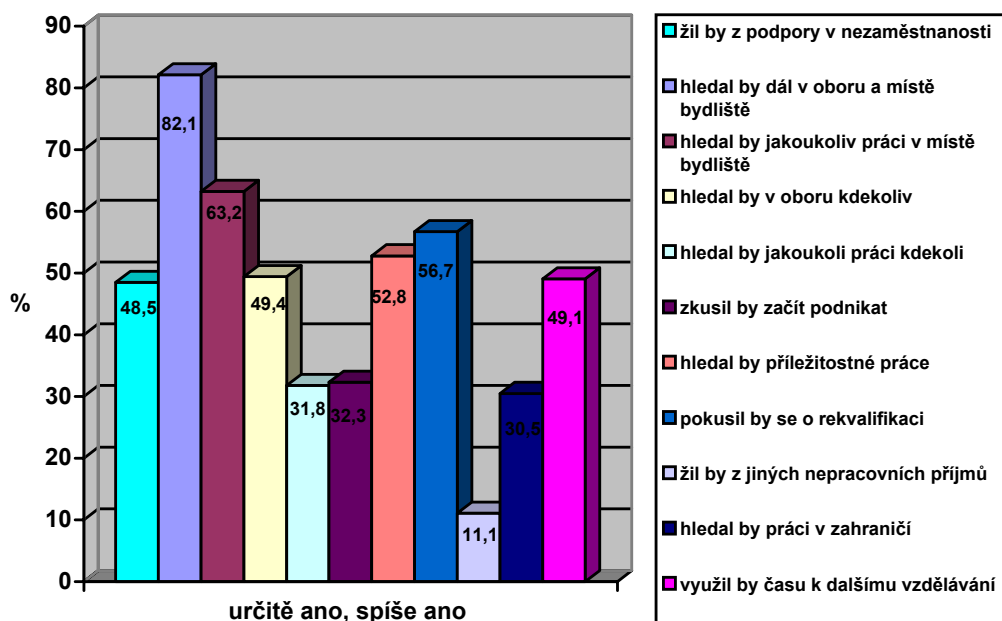
Přístup k hledání zaměstnání

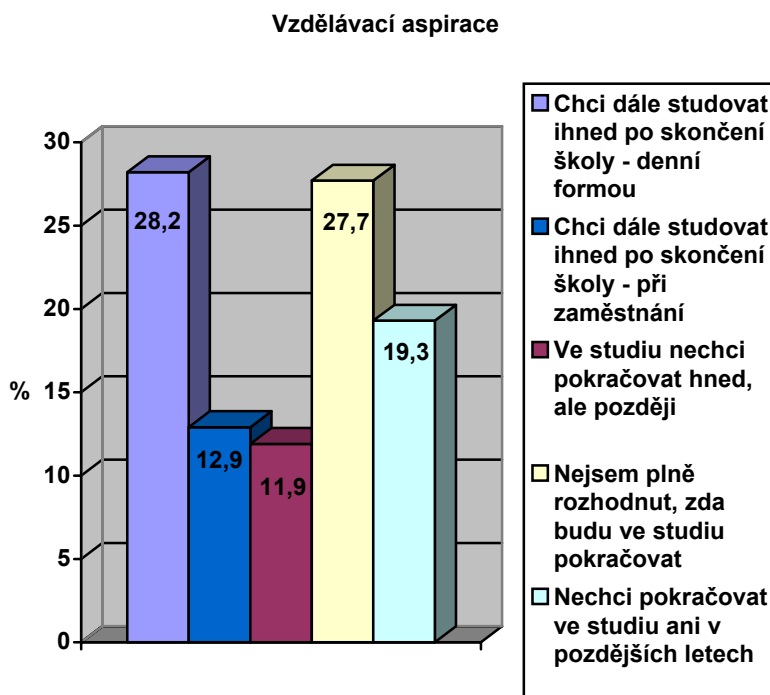

Prodávači nejvíce preferují hledání zaměstnání v oboru i mimo něj v místě bydliště. Patří však zároveň k těm budoucím absolventům, kteří by ve velké míře přijali i příležitostnou práci nebo se pokusili o rekvalifikaci. Stěhování kvůli uplatnění v oboru pro ně přichází v úvahu v mnohem menší míře než pro žáky ostatních sledovaných oborů. Východisko z obtížné situace by prodávači hledali i v dalším vzdělávání. Ve srovnání s ostatními sledovanými obory méně uvažují o práci v zahraničí. Téměř každý druhý budoucí absolvent tohoto oboru by žil z podpory v nezaměstnanosti.

Jakou strategii by prodávači zvolili, kdyby zaměstnání nenalezli ?

Volba jednotlivých strategií

Formou **denního studia** se chce dále vzdělávat **28,2% budoucích absolventů**. Podobně jako pro žáky oborů **Elektrikář** a **Mechanik-opravář** je pro prodavače ve vyšší míře přijatelná varianta **studia při zaměstnání (12,9%)**. Nejčastěji se chtějí hlásit na obory **Podnikání v oborech obchodu a služeb, Provoz obchodu a Obchodník**. Ve srovnání s dalšími obory mají prodavači výraznější tendenci odložit studium na pozdější dobu nebo stále ještě nejsou rozhodnutí. Možnost dalšího studia však dotazovaní nezavrhují v takové míře, jako je tomu v oborech skupiny **Osobní služby** či **Strojírenství**.

Většina prodavačů se na daný obor hlásila převážně kvůli prospěchu na základní škole, volba oboru jim byla z velké části lhostejná. Přestože jim radili především rodiče, více než na budoucí absolventy jiných oborů na ně působili i učitelé nebo kamarádi, kteří již na škole studovali. Prodavači využívali rovněž služeb poradenských subjektů. V relativně větší míře je ovlivnila IPS ÚP a častěji také využili diagnostických služeb pedagogicko-psychologické poradny. Může to souviset s jejich prospěchem a tím i horšími vstupními předpoklady pro studium. Finanční ohodnocení této profese nehrálo při rozhodování o volbě povolání významnou roli. Budoucí absolventi tohoto oboru viděli především poměrně dobré možnosti uplatnění (po strojírenských oborech jim věnovali největší pozornost) a vzhledem k prospěchu si zřejmě ani nemohli příliš vybírat.

Kromě toho, že jim škola poskytla dobrý všeobecný rozhled, vybavila je z jejich pohledu poměrně dobře odbornými praktickými dovednostmi. Prodavači ocenili školní přípravu i z hlediska klíčových kompetencí (samostatného rozhodování, komunikačních dovedností, znalosti práce s výpočetní technikou). Z tohoto pohledu jim mohla školní příprava v mnoha směrech ulehčit uplatnění na trhu práce, neboť u zaměstnavatelů jsou uvedené kompetence velmi žádané.

Přestože hodnocení školní přípravy vyznívá v mnoha ohledech výrazně kladně, na identifikaci s oborem se příliš neodrazilo. Alarmující je fakt, že by 56,6% budoucích absolventů podruhé volilo jinak a podobně jako u jiných oborů by přitom dalo přednost i jiné škole. V nízké identifikaci s oborem předstihují prodavači dokonce i obráběče. Změnu oboru odůvodňují především nízkými výděly. Prodavači měli relativně často zájem o maturitní obor. Vzhledem k tomu, že jedním z dominantních faktorů profesní volby byl prospěch na základní škole, zůstává nezodpovězena otázka, nakolik jsou jejich vzdělávací aspirace reálné. Nízká identifikace s oborem je ve větší míře než u budoucích absolventů jiných oborů následkem absence zájmu o vyučení v oboru již v době volby povolání.

Míra profesní stability vyznívá poněkud lépe než míra identifikace s oborem, ale i tak patří k nižším hodnotám. Přímo ve svém oboru se chce uplatnit zhruba 56% prodavačů, v oboru příbuzném asi 12%.

Nabídku pracovních příležitostí hodnotí prodavači podobně optimisticky jako obráběči. Tím pádem ani neočekávají výraznější obtíže při hledání zaměstnání a v horším případě počítají jen s rizikem krátkodobé nezaměstnanosti. Z těchto důvodů zřejmě nejsou příliš aktivní (s výjimkou návštěvy úřadu práce). Méně než budoucí absolventi jiných oborů kontaktují firmy, větší váhu přikládají kontaktům získaným na škole v průběhu odborné praxe. Odpovídá to velmi těsné vazbě, kterou mají s pracovištěm odborného výcviku. Prodavači inklinují k samostatnému podnikání ještě méně než budoucí absolventi oborů osobních služeb. Více využívají příležitosti uplatnit se v rámci rodinné firmy.

Uplatnění v oboru pro ně rozhodně nepředstavuje důvod, kvůli kterému by byli ochotni změnit bydliště. Nízké identifikaci s oborem a nižší profesní stabilitě odpovídá to, že by byli z velké části ochotni přijmout příležitostnou práci nebo se rekvalifikovat. S tím souvisí i to, že by spíše než budoucí absolventi jiných oborů hledali prodavači východisko z problémů na trhu práce v dalším vzdělávání a to i přes to, že jinak je jejich zájem o další vzdělávání spíše průměrný (z celkovém souboru se vymykají pouze svou „přístupností“ k formě studia při zaměstnání). Ve větší míře než budoucí absolventi ostatních sledovaných oborů by se spokojili s podporou v nezaměstnanosti.

2.4 OSOBNÍ A PROVOZNÍ SLUŽBY (69)

2.4.1 KADEŘNÍK (6951H)

míra identifikace s oborem 75,9%

míra profesní stability 85,4%

míra profesní stability I 81,7%

míra profesní stability II 3,7%

Naprostá většina dotazovaných žáků si původně přála vyučit se v daném oboru: tento podíl patří v celkovém souboru k nejvyšším (vyšší jsme zaznamenali pouze u automechaniků (94%) a druhého oboru osobních služeb - kosmetiček (93,4%).

Důvody profesní volby

zájem o obor	93,4
snadné uplatnění	65,1
přání rodičů	49,0
dobré finanční ohodnocení	34,0
vliv kamarádů	12,4
vzor v rodině	12,0
špatné studijní výsledky	12,0
jiný důvod	7,9
možnosti v okolí bydliště	6,2
bylo mi to lhostejné	6,2

Vysoké míře profesní stability odpovídá i struktura motivujících faktorů, které vedly k volbě studovaného oboru. V této struktuře jasně dominuje zájem o obor, který uvedlo 93,4% respondentů. Představa budoucího snadného uplatnění a přání rodičů hrály významnou roli při rozhodování rovněž u velké části dotazovaných. Snadné uplatnění uvádělo cca 65% respondentů, což je srovnatelné s většinou dalších sledovaných oborů. Je zajímavé, že ve srovnání s budoucími kosmetičkami uváděli kadeřníci a kadeřnice méně často jako motivující faktor „dobré finanční ohodnocení“ a oproti tomu o něco častěji "špatné studijní výsledky" a "vzor v rodině". I když tyto výpovědi odrážejí "pouze" představy a názory mladých lidí, do jisté míry možná reflektují reálnou situaci na trhu práce a naznačují, že z hlediska celkové atraktivity či prestiže daného oboru (zahrnujícího ekonomický aspekt i aspekt "náročnosti" studia) stojí v současné době kosmetičky o něco výše.

Vliv jednotlivých subjektů na profesní volbu

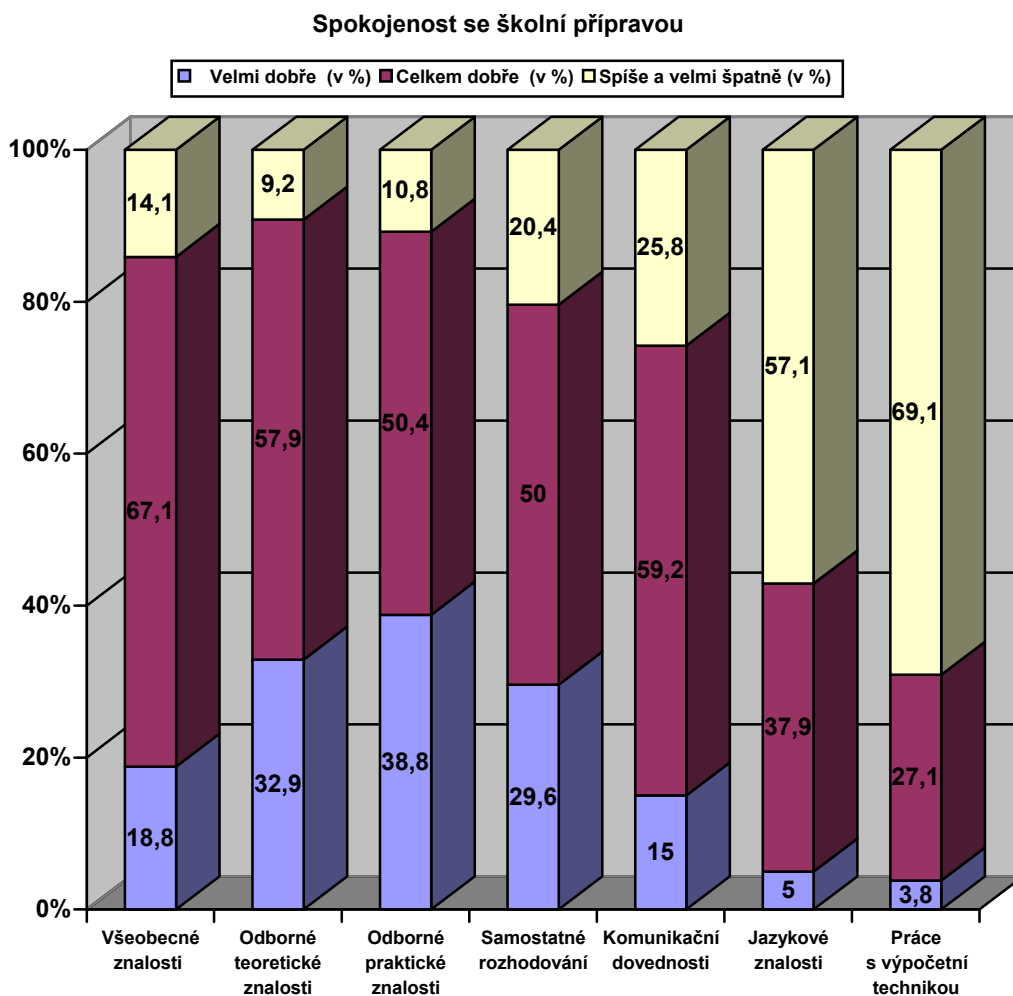
rodiče, příbuzní	62,2
kamarádi	31,1
lidé z praxe	18,7
učitelé	9,5
jiný zdroj	3,3
IPS ÚP	2,9
pedagogicko-psychologická poradna	2,9
<i>rozhodli se převážně sami</i>	<i>91,7</i>

Podobně jako v dalších kmenových oborech, i převážná většina budoucích kadeřníků či kadeřnic se rozhodovala samostatně. Na prvním místě v pořadí nejvíce ovlivňujících subjektů jsou dále tradičně rodiče a příbuzní. Kamarádi a lidé z praxe ovlivnili rozhodování respondentů o něco více než je tomu u následujícího oboru kosmetička, naproti tomu na ně měli ve vzájemném srovnání menší vliv učitelé.

Celkově se dá říci, že **studium splnilo očekávání pro 84,2% respondentů**, což je cca o deset procentních bodů více než u následujícího oboru kosmetička. Dotazovaní žáci byli nejvíce spokojeni s tím jak je škola připravila po stránce jak teoretické, tak praktické přípravy (téměř vyrovnané hodnocení), o něco méně kladně se vyjadřovali k připravenosti z hlediska samostatného rozhodování a komunikačních dovedností. Tyto dvě položky přitom hodnotili více negativně než další obor osobních služeb kosmetičky. Je dosti varující, že s jazykovou přípravou je "velmi" nebo "celkem"

spokojena méně než polovina budoucích absolventů oboru kadeřník. Negativní hodnocení této části studia se objevovalo prakticky u všech dříve zkoumaných oborů. V případě osobních služeb, u nichž je komunikace se zákazníkem klíčovou součástí kvality a úspěchu v povolání, je však tato nedostatečnost asi nejpalčivější. Ještě více negativně se projevilo hodnocení přípravy v oblasti práce s výpočetní technikou – s tou je "velmi" nebo "celkem" spokojen jen pouze každý třetí dotázaný.

Spokojenost se školní přípravou

Identifikace s oborem

Z hlediska opakování volby oboru jsou kadeřníci a kadeřnice ve srovnání s budoucími absolventy oboru kosmetička stabilnější: **stejný obor by zvolilo 75,9% respondentů (stejnou školu 39,4%). Kadeřníci a kadeřnice patří k budoucím absolventům s vysokou mírou identifikace s oborem.**

Co má na identifikaci s oborem negativní vliv?

Příčiny nízké identifikace s oborem

Respondenti, kteří by obor podruhé nevolili (%)

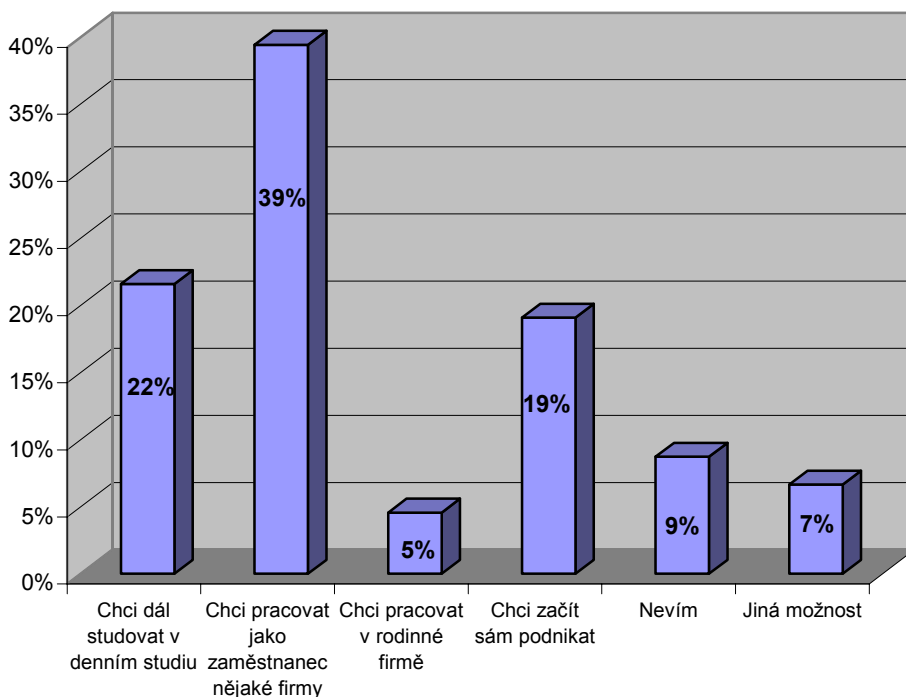
současný obor mu neumožňuje dobrý výdělek	50,0
v současném oboru se obtížně hledá zaměstnání	67,2
zájem o maturitní obor	50,0
současný obor nechťel studovat	44,8
současný obor ho přestal zajímat	36,2
nízká úroveň přípravy u současného oboru	27,6
vysoká náročnost současného oboru	15,5
jiný důvod	-

Mezi důvody u těch, kteří by podruhé zvolili jiný obor dominuje obava spojená s hledáním zaměstnání a finanční důvody. Obava ze ztíženého hledání zaměstnání je podstatně vyšší u těch, kteří by podruhé volili jiný obor i jinou školu (jako důvod odlišné volby ji uvedlo více než 67% dotázaných, kteří by si tento obor podruhé nezvolili). Do popředí vystupuje i zájem o maturitní obor (uvádí každý druhý respondent, který by si současný obor znovu nevybral). Zhruba každý třetí budoucí absolvent oboru Kadeřník, který by se teď rozhodl jinak, uvádí že ho současný obor přestal zajímat (přestože si tento obor vybralo ze zájmu více než 94% dotazovaných).

Plány po absolvování školy

Jaké jsou bezprostřední plány budoucích kadeřníků a kadeřnic po ukončení školy? **21,6% z nich chce dále studovat v denním studiu, 39,4% by rádo pracovali jako zaměstnanec v některém podniku.** Za povšimnutí stojí, že tento podíl je nadprůměrný ve srovnání s dalšími zkoumanými obory a je zhruba shodný jako v případě kosmetiček. 4,6% dotázaných se uplatní v rodinné firmě, **19,1 % plánuje vlastní podnikání** (8,7% neví, 6,6% uvedlo jinou možnost). Směřování značné části budoucích budoucí absolventů do zaměstnaneckého poměru se v případě atraktivních oborů osobních služeb může zdát "málo odvážné". Jednu z hlavních rolí zde však hraje rovněž úprava Živnostenského zákona, která jakožto podmínku k vlastnímu podnikání stanovuje mimo jiné povinnou několikaletou praxi.

Co chtějí dělat bezprostředně po absolvování školy

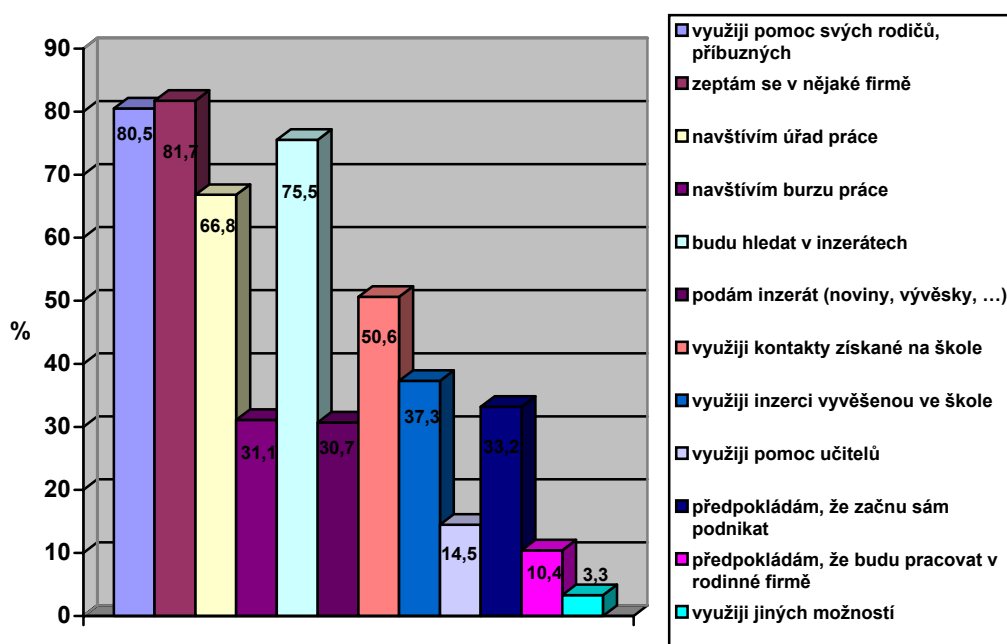
Profesní stabilita a možnosti uplatnění

Stabilita profesní volby je u kadeřníků a kadeřnic velmi vysoká. 81,7% z nich chce nadále pracovat v oboru, což je **nejvíce ve srovnání s dalšími sledovanými obory** a podstatně **více než u kosmetiček**. Oproti tomu pouze 3,7% dotázaných by se rádo uplatnilo v oboru příbuzném oboru -

tento podíl naopak patří k nejnižším (po obráběcích vůbec nejnižší hodnota). Stejně tak 4,1% žáků, kteří chtějí nalézt uplatnění v jiném oboru, je v porovnání s celkovým souborem podprůměrná hodnota. Je zajímavé, že stabilita profesní volby je zde ještě o něco vyšší než u kosmetiček - oboru, o kterém jsem se na začátku zmínili, že je ve srovnání s kadeřníkem/nicí pravděpodobně vnímán jako o něco atraktivnější.

Faktorem, který oba zkoumané kmenové obory ve skupině osobní služby odlišuje, je rovněž představa budoucích absolventů o nabídce volných míst. Zatímco **22,4% dotázaných kadeřníků/nic si myslí, že volných míst je dost**, u kosmetiček je to pouhých 7,4%. O tom, že volných míst je málo, je přesvědčeno 74,7% kadeřníků/nic (85,2% kosmetiček) a jen 2,9% si myslí, že volná místa nejsou (oproti 7,4% kosmetiček). Je tak zřejmé, že **budoucí absolventi oboru kadeřník mají o poznání optimističtější představy o svém perspektivním uplatnění a situaci na trhu práce než je tomu u kosmetiček**. S tím úzce souvisí rovněž představy o stupni obtížnosti hledání budoucího zaměstnání: 13,3% kadeřníků/nic si myslí, že zaměstnání najdou snadno, bez obtíží, 51,1% s menšími obtížemi, 30,7% se značnými obtížemi a podle 4,6% se jim zaměstnání nepodaří se získat. Je důležité, že ve srovnání s kosmetičkami - ale i s průměry za celkový soubor (!) - je zde podíl zejména "ryzích optimistů" (jsou přesvědčeni, že zaměstnání získají "snadno, bez velkých obtíží") opět patrně vyšší. Co se týče očekávané délky hledání zaměstnání, 42,7% dotázaných uvedlo, že si myslí, že zaměstnání najdou do tří měsíců, (27,0% do 6 měsíců, 10,8% do jednoho roku, pro 19,5% může to trvat déle než rok) – u "příbuzného" oboru kosmetička přitom mělo stejný názor pouze čtvrtina (!) respondentů. Uvedené podíly "optimistů" jsou u kadeřníků/nic o poznání vyšší (nadprůměrné) rovněž ve srovnání s celkovým souborem.

Předpokládané způsoby hledání zaměstnání

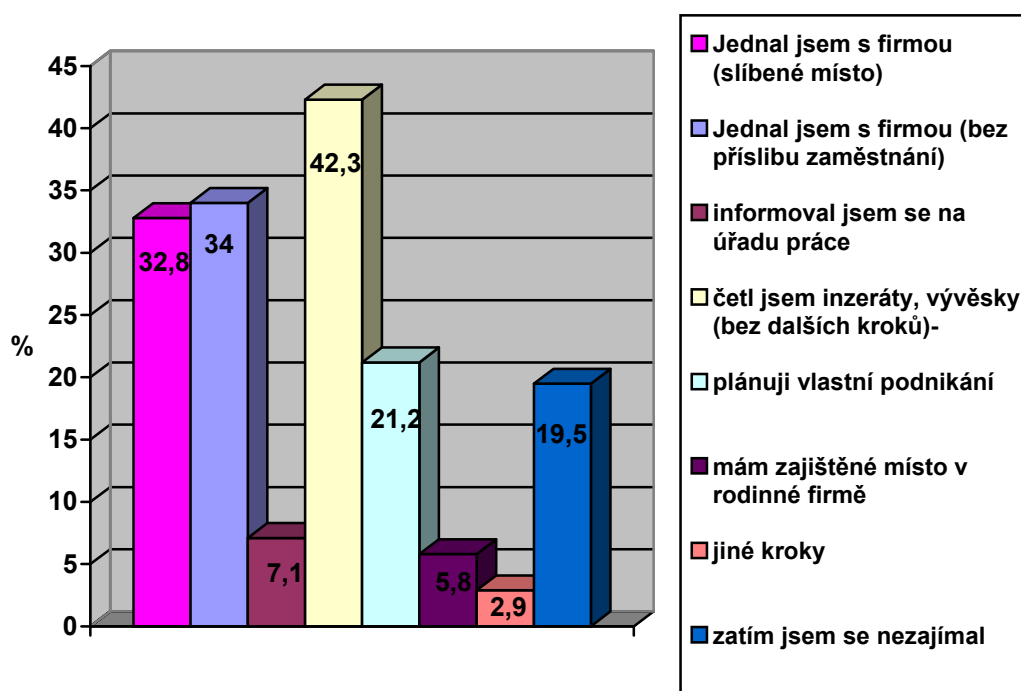

Jak budou budoucí absolventi hledat zaměstnání?

Podobně jako budoucí absolventi dalších oborů, spoléhají i budoucí kadeřníci/nice zejména na pomoc rodičů. Přibližně stejně často také plánují, že se "zeptají v nějaké firmě". Je však zajímavé, že ve srovnání s ostatními obory chtěli dotazovaní výrazně častěji využívat služeb inzerce – zejména "hledání v inzertech" uvedlo více než 75% respondentů, ale značné (nadprůměrné) procento dotázaných rovněž plánuje podání vlastního inzerátu. Relativně častěji než u ostatních oborů plánují kadeřníci/nice také využití inzerce vyvěšené ve škole. Zájem o služby inzerce je ještě o něco vyšší u kosmetiček: je tak pravděpodobné, že **novinová inzerce představuje velmi důležitý zdroj pracovních příležitostí zejména u povolání ve skupině osobních služeb**. Jen malá část budoucí absolventů plánuje využití pomoci učitelů (přibližně každý desátý), naopak téměř 70% respondentů uvedlo, že (mimo jiné způsoby hledání) navštíví úřad práce. Zdá se také, že kadeřníci/nice plánují rovnoměrnější a častější využívání různých způsobů hledání zaměstnání (včetně již zmíněného důrazu na inzerci) než je tomu u ostatních oborů, zejména strojírenských.

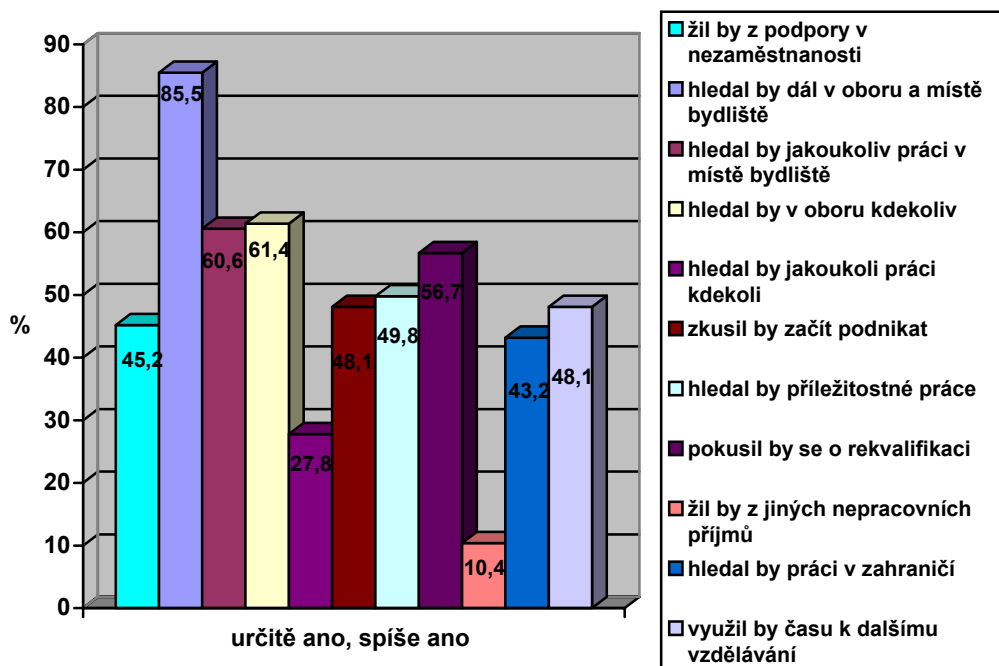
S plánovanými způsoby hledání zaměstnání souvisejí i konkrétní kroky, které budoucí absolventi již podnikli. Necelá polovina z nich četla inzeráty a vývěsky, což je výrazně vyšší podíl než u ostatních sledovaných oborů. Poměrně velká část (více než 30%) rovněž jednala s firmou, ať již bez příslibu zaměstnání či s tím, že mají slíbené místo. Slíbené místo ve firmě již má cca **třetina (!) budoucích absolventů, což je výrazně více než u všech ostatních oborů (s výjimkou obráběčů – 42,1%) a také podstatně více než u kosmetiček**. S touto skutečností také koresponduje relativně nízké (podprůměrné) procento těch, kteří se informovali na úřadu práce. Vidíme tak, že převládající optimismus v otázce budoucího hledání zaměstnání, o kterém byla řeč dříve, se do značné míry naplňuje. Přibližně jedna pětina respondentů plánuje vlastní podnikání. Je pozitivní, že pouze malá část dotázaných spoléhá na pomoc úřadů práce. Na druhé straně se cca každý pátý budoucí absolvent o hledání zaměstnání ještě zatím vůbec nezajímal.

Přístup k hledání zaměstnání

Jakou strategií by kadeřnice zvolily, kdyby zaměstnání nenalezly ?

Volba jednotlivých strategií

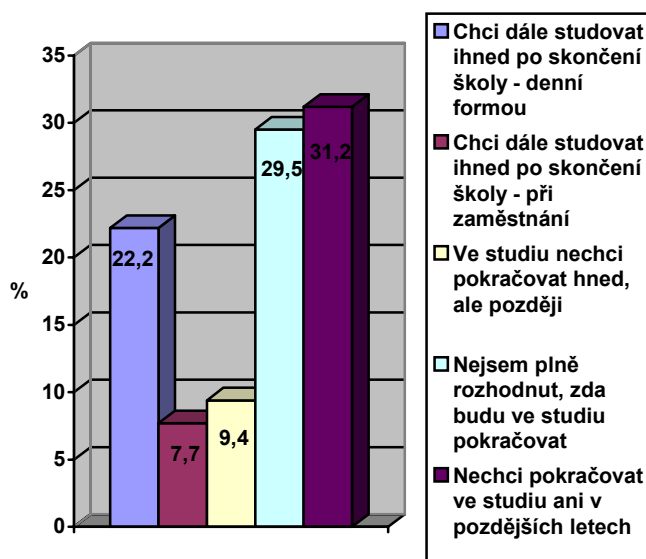

Pokud by budoucí absolventi oboru kadeřník nenalezli zaměstnání, nejčastěji by se pokoušeli hledat dál v oboru i místě bydliště, stejně jako u dalších sledovaných oborů. O něco méně často by se pokoušeli najít buď jakoukoliv práci v místě bydliště nebo práci v oboru kdekoli – u obou možností tak odpovídalo cca 60% budoucí absolventů. Začít podnikat by zkusilo 48% respondentů, což je ve srovnání s ostatními obory nejvyšší podíl.

Vzdělávací aspirace

Vzdělávací aspirace

Kadeřnice nemají ve srovnání s kosmetičkami ani s dalšími obory příliš velký zájem o další vzdělávání realizované formou **denního studia** nebo **studia při zaměstnání** (22,2% respondentů,

7,7% respondentů, což je nejméně ze všech sledovaných kmenových oborů). Jsou v těchto záležitostech spíše nerozhodné: 29,5% z nich není rozhodnuto, což je druhý největší podíl „nerozhodných“ hned po obráběčích. Pokud mají zájem o další studium ihned po vyučení, hlásí se nejčastěji na obory **Vlasová kosmetika, Podnikání v oborech obchodu a služeb**.

Kadeřnice se v naprosté většině rozhodly pro svůj obor v souladu se svým přáním. Důvodem jejich volby byl především zájem o obor. Ve srovnání s kosmetičkami méně zvažovaly otázku finančního ohodnocení, více je ovlivnil vzor v rodině a spíše se cítily limitovány svým prospěchem. Při volbě povolání na ně také v menší míře působili učitelé, spíše se nechaly ovlivnit kamarády, případně lidmi z praxe.

Se svou odbornou přípravou byly z velké části spokojeny. Nejvýše ocenily svou připravenost z hlediska odborných teoretických a praktických znalostí a dovedností, hůře než kosmetičky hodnotily jak je škola vedla k osvojení kompetencí samostatného rozhodování a komunikačních dovedností. Podobně jako i další budoucí absolventi se domnívají, že je škola dobře nepřipravila v oblasti výuky cizích jazyků a výpočetní techniky. Jejich identifikace s oborem je velmi dobrá, po automechanicích a mechanicích třetí nejvyšší ve sledovaném vzorku budoucích absolventů učebních oborů. Přesto se u kadeřnic, které by podruhé volily jinak, častěji setkáváme s důvodem, že je obor přestal zajímat (více než u budoucích absolventů jiných oborů). Kadeřnice, které by volbu současného oboru již neopakovaly, se ve větší míře obávají se rovněž problémů s hledáním pracovního uplatnění a ke změně profesní volby by je v neposlední řadě vedla i výše výdělku. Problémy nízké identifikace s oborem se však týkají pouze zhruba čtvrtiny budoucích absolventek. Z hlediska míry profesní stability jsou na tom kadeřnice dokonce nejlépe ze všech budoucích absolventů vybraných učebních oborů. Kadeřnice také výrazně upřednostňují uplatnění přímo ve svém oboru, v oboru příbuzném chce pracovat pouze 3,7% dotazovaných. V nadprůměrné míře by chtěly být zaměstnány ve firmě (podobně jako kosmetičky). Nabídku volných míst hodnotí lépe než kosmetičky, více než pětina kadeřnic si myslí, že je poptávka po jejich profesi stále dobrá. Neočekávají proto ani výraznější problémy s hledáním zaměstnání a více méně „počítají“ pouze s rizikem krátkodobé nezaměstnanosti (do šesti měsíců). Spíše než na pomoc rodičů spoléhají na vlastní síly a chtějí samy obcházet odpovídající firmy. Tato aktivita byla u zhruba třetiny kadeřnic úspěšná (slíbené pracovní místo mají ve větší míře už jen obráběči, kteří jsou podle úřadů práce stále velmi žádanou profesí). Častěji než budoucí absolventi většiny sledovaných technických oborů využívají k hledání zaměstnání inzerci (vzhledem k profesnímu zaměření je to logické). Varianta podnikání se ve spojení s osobními službami přímo nabízí, vyšší podíl kadeřnic (třetina), které o něm uvažují svědčí o vysoké aktivitě dotazovaných v tomto směru. A to tím spíše, že v případě problémů s uplatněním k tomuto řešení přistoupí téměř každá druhá budoucí absolventka tohoto oboru.

2.4.2. Kosmetička

míra identifikace s oborem	68,9%
míra profesní stability	81,2%
míra profesní stability I	69,7%
míra profesní stability II	11,5%

Stejně jako u většiny ostatních sledovaných oborů, volila většina studentů daný učební obor na základě svého zájmu (92,6%), přičemž takto velký zájem jsme dále zaznamenali ještě u automechaniků (94%) a u kadeřníka (93,4%).

Důvody profesní volby

zájem o obor	92,6
snadné uplatnění	67,2
přání rodičů	45,9
dobré finanční ohodnocení	41,8
jiný důvod	17,2
možnosti v okolí bydliště	12,3
vliv kamarádů	11,5
špatné studijní výsledky	8,2
vzor v rodině	3,3
bylo mi to lhostejné	2,5

K nejméně frekventovaným důvodům, proč studenti volili tento obor, patřil na prvním místě – zcela bezkonkurenčně – **zájem o daný obor**. Vysoké procentní ohodnocení získala dále **možnost snadného uplatnění, přání rodičů** i varianta **dobré finanční ohodnocení**. Poslední místo pak patřilo lhostejnosti při volbě vzdělávací dráhy. Jak můžeme na základě dostupných dat usuzovat, **do tohoto oboru nastupovala většina studujících na základě své vlastní volby a svého přání**. Tato situace je obdobná jako u oboru kadeřník, kde přibližně stejný počet studentů uvedl, že jejich důvodem, proč šli daný obor studovat, byl jejich osobní zájem. Na rozdíl od kadeřníků, však kosmetičky častěji uvedli – jako důvod volby oboru – dobré finanční ohodnocení.

Vliv jednotlivých subjektů na profesní volbu

rodiče, příbuzní	69,7
kamarádi	25,4
učitelé	13,9
lidé z praxe	11,5
pedagogicko-psychologická poradna	5,7
IPS ÚP	4,1
jiný zdroj	4,1
rozhodli se převážně samy	87,7

Obdobně jako u ostatních sledovaných oborů, i v případě učňů oboru kosmetička, se převážná část z nich rozhodla pro daný obor zcela samostatně. Již tradičně k těm, kdo mají největší vliv na výběr oboru, patří rodiče a kamarádi. Za pozornost zde stojí, že „lidé z praxe“ nehráli při volbě tohoto oboru tak velký vliv jako např. u kadeřníka, ale že větší vliv zde měli učitelé.

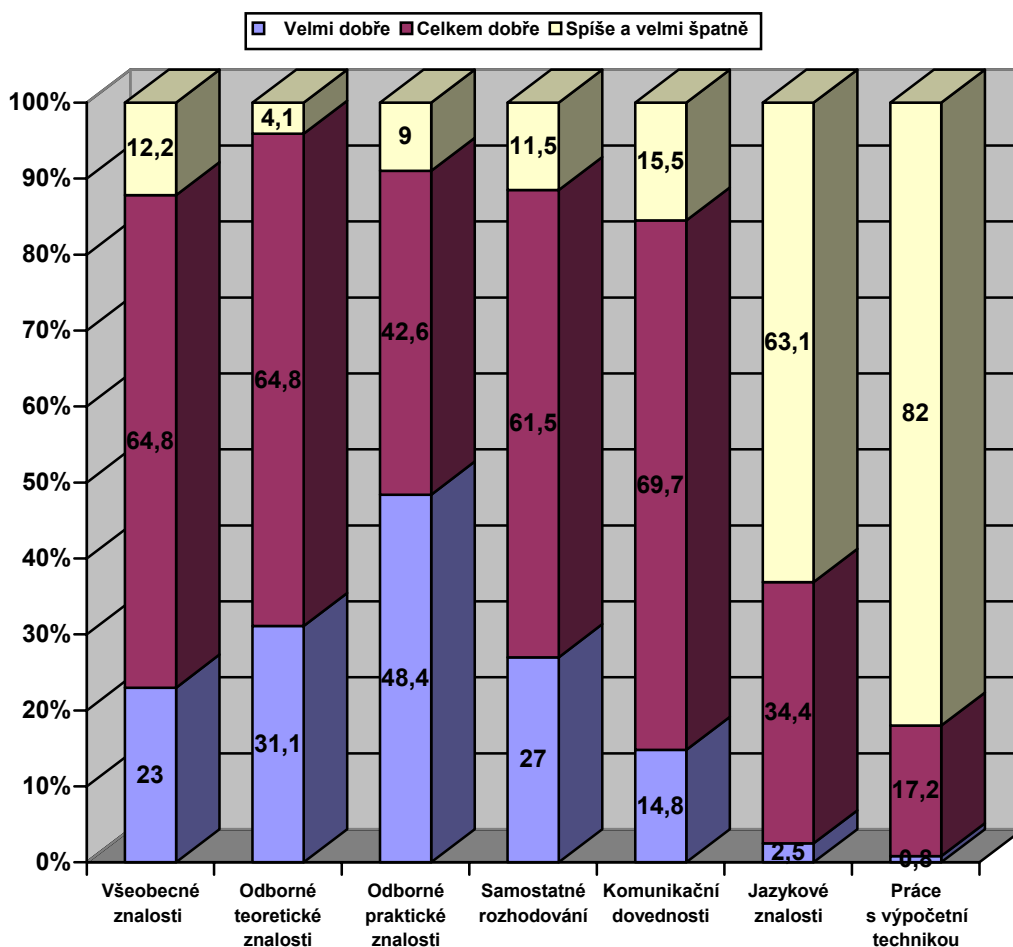
Spokojenost se školní přípravou

Studium oboru kosmetička **splnilo očekávání zhruba tří čtvrtin dotázaných (74,6%)**, což je ve srovnání s předchozím oborem kadeřník o deset procentních bodů méně.

Budoucí kosmetičky nejvíce ocenily připravenost z hlediska odborných znalostí a to jak v rovině teoretické tak praktické. O něco méně pak byly spokojeny s kategorií samostatného rozhodování, s tím jak je škola připravila z hlediska všeobecných znalostí a ovládání komunikačních dovedností. Nejhuře pak hodnotily oblast práce s výpočetní technikou a ani jazyková připravenost nebyla

hodnocena pozitivně. Jde o oblasti vzdělávání, které byly negativně hodnoceny všemi sledovanými učitelskými obory. To by mělo být jistým varováním školám, zejména těm, které působí v oblasti osobních služeb, kde je kontakt se zákazníky a to i cizinci součástí výkonu práce. Na základě získaných výsledků je možné usuzovat, že oblast jazykové přípravy a oblast práce s výpočetní technikou je v učňovském školství podceňována či není taková, aby si studenti těchto škol z jejich studia něco odnesli.

Spokojenost se školní přípravou

Identifikace s oborem

Volbu oboru by opakovalo 68,9% respondentů.

Za zajímavé zde můžeme považovat, že ačkoliv je studium splnilo očekávání takřka 75 %, stejnou volbu by opakovalo pouze 69 %, což poukazuje ve srovnání s kadeřnicemi na menší identifikaci s oborem.

Co má na identifikaci s oborem negativní vliv?

Příčiny nízké identifikace s oborem

Respondenti, kteří by obor podruhé nevolili (%)	
současný obor mu neumožňuje dobrý výdělek	65,8
v současném oboru se obtížně hledá zaměstnání	78,9
zájem o maturitní obor	57,9

současný obor nechtěl studovat	34,2
současný obor ho přestal zajímat	23,7
nízká úroveň přípravy u současného oboru	21,1
vysoká náročnost současného oboru	10,5
jiný důvod	2,6

Pokud se podíváme na příčiny nespokojenosti s oborem, čili na důvody volby jiného oboru, pak zcela jednoznačně zde dominuje varianta **špatného uplatnění v praxi – v současném oboru se špatně hledá zaměstnání** – 78,9 %, což je nejvíce ze všech sledovaných oborů. Druhým nejčastějším důvodem pak je, že **obor neposkytuje dobrý výdělek**. Významnou roli zde hraje i **zájem o maturitní obor**, kdy při možnosti druhé volby by obor s maturitou zvolilo 57,9 % dotázaných.

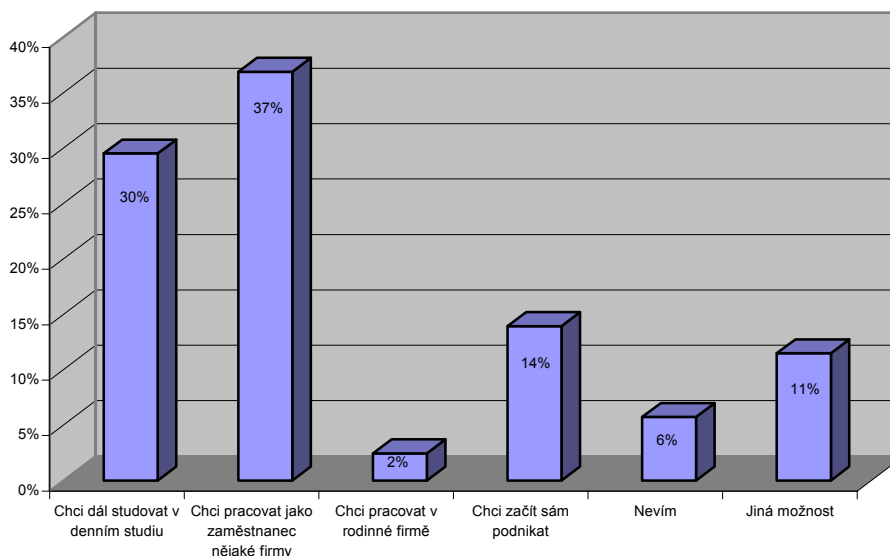
To, že **současný obor nechtěli studovat**, zvolilo pouze 34,2 % dotázaných. Tento faktor má u kosmetiček výrazně menší váhu než například u elektrikářů či obráběčů. Naopak automechanici dosahovali u tohoto faktoru ještě nižších hodnot (29,4% automechaniků nechtělo svůj současný obor studovat a proto by zvolilo jiný obor). Z těchto odpovědí můžeme částečně usuzovat na určitou exkluzivitu oboru kosmetička či automechanik, neboť jde zřejmě o obory, které si žáci na základní škole volí opravdu ze zájmu a nikoliv proto, že neměli kam jít.

Necelá čtvrtina uvedla, že je **obor přestal zajímat** (23,7%). **Nízkou úroveň výuky** pak vnímala pětina dotázaných (21,1 %).

Plány po absolvování školy

Ve svých plánech pro nejbližší období – tedy bezprostředně po ukončení školy – si 29,5 % představuje, že bude studovat v denním studiu a 36,9 % chce pracovat jako zaměstnanec. Podíl těch, co chtějí nastoupit do zaměstnání, je ve srovnání s většinou ostatních oborů nadprůměrný, ale přibližně stejný jako u kadeřníků. Pokud jde o vlastní podnikání, pak začít podnikat by chtělo 13,9 %, což je opět nadprůměrný podíl (nejvíce chtějí podnikat kadeřnice - 19,1 % z nich). V rodinné firmě začne pracovat 2,5 % dotázaných a 5,7 % ještě neví, jak a kde se uplatní. 11,5 % pak bude volit nějakou jinou možnost, než které byly uvedeny. Jak vidíme, největší zájem projevují žáci o získání pracovního poměru v nějaké firmě (tento zájem je srovnatelný s ostatními kmenovými obory s výjimkou obráběčů, kde je výrazně vyšší). Relativně velká část absolventek tohoto oboru chce začít podnikat. Oblast osobních služeb bezesporu patří k těm, kde je podnikání častým způsobem uplatnění a je vidět, že i budoucí absolventi těchto oborů jeví o takové uplatnění zájem. Jednou z překážek může být pro absolventy nový Živnostenský zákon, který ukládá povinou praxi v oboru před zahájením vlastního podnikání. Dalším důvodem může být obava určité „přeplněnosti“ trhu pracovníky služeb a s tím související zvýšené riziko bankrotu vlastní firmy. To by do určité míry korespondovalo i s tím, že mnoho kosmetiček se obává špatného uplatnění.

Co chtějí dělat bezprostředně po absolvování školy

Profesní stabilita a možnosti uplatnění

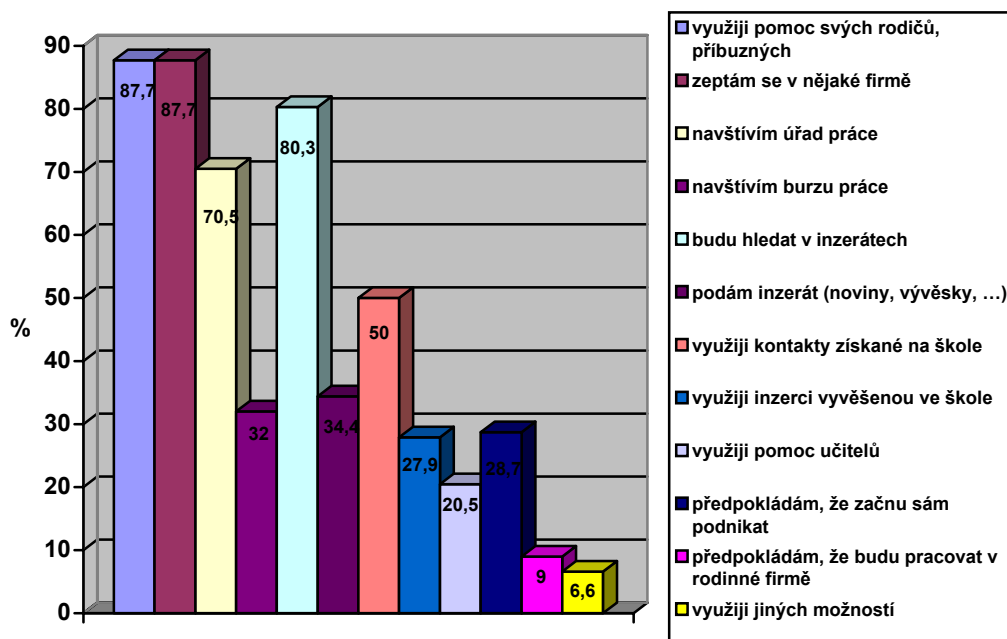
S dosavadními výsledky koresponduje i stabilita profesní volby, kdy získat práci v oboru chce 69,7 % kosmetiček, což představuje průměrnou hodnotu ve srovnání s jinými obory. Je zajímavé, že tento podíl je takřka o dvanáct procentních bodů nižší než u kadeřníků. Tento rozdíl je zajímavý i z toho důvodu, že z předchozích výpovědí bylo zřejmé, že obor kosmetička je vnímán jako atraktivnější než obor kadeřník. Bylo tedy možné předpokládat, že i „věrnost oboru“ bude u kosmetiček vyšší, avšak skutečnost je jiná. V oboru příbuzném chce pracovat 11,5 % - na rozdíl od kadeřníků, kde v příbuzném oboru chtělo pracovat pouze 3,7 % dotázaných. V jiném oboru si bude hledat zaměstnání 9 % a 9 % také ještě neví, kde bude pracovat. Pouze 0,8 % dotázaných bylo lhotejně, kde se uplatní, což je nejmenší podíl ze všech sledovaných oborů.

S jistou dávkou pesimismu, která se objevila v předchozích výpovědích, zřejmě souvisí i obava, kterou kosmetičky projeví v otázce nabídky volných míst. Jestliže v průměru se domnívá 22,3 % žáků sledovaných oborů, že volných míst je dost, tak z kosmetiček s tímto souhlasí pouze 7,4 %. Naopak o tom, že volných míst je málo, je přesvědčeno 85,2 % kosmetiček, což je o dvanáct procentních bodů více než v celkovém souboru. A o tom, že volná místa nejsou vůbec, je přesvědčeno 7,4 % kosmetiček, což je opět více, než jaká byla průměrná hodnota v celém souboru (4,6 %). Pokud jde o srovnání s kadeřníky - tedy s druhým oborem, který patří do oblasti osobních služeb – pak je zřejmé, že kadeřníci jsou mnohem optimističtější: pouze 74,7 % kadeřníků je přesvědčeno, že volných míst je málo a pouze 2,9 % si myslí, že volná místa nejsou vůbec.

S tím, že si značná část kosmetiček myslí, že volných míst je málo či že nejsou vůbec, souvisí i jejich obava z hledání zaměstnání. Pouze 7,4 % si myslí, že zaměstnání sežene snadno, bez obtíží - oproti 13,3 % kadeřníků a 9,2 % z celkového souboru. Můžeme zde vyslovit předpoklad, že jde o těch samých 7,4 % kosmetiček, které předpokládají, že volných pracovních míst je dost. 45,1 % kosmetiček očekává, že se při hledání zaměstnání setká s menšími obtížemi. 42,6 % si myslí, že získá místo pouze s velkými obtížemi a 4,9 % se dokonce domnívá, že místo nesežene vůbec. V podílu těch, kteří se domnívají, že neseženou zaměstnání, se kosmetičky nijak výrazně neodlišují od ostatních (v celém souboru si toto myslí 4,7 % dotázaných, u kadeřníků jde o 4,6 %). Jejich podíl je však výrazně vyšší mezi těmi, kteří předpokládají v souvislosti s hledáním zaměstnání velké obtíže (v celém souboru do této kategorie patří 36,8 % dotázaných a u kadeřníků pak pouze 30,7 % žáků).

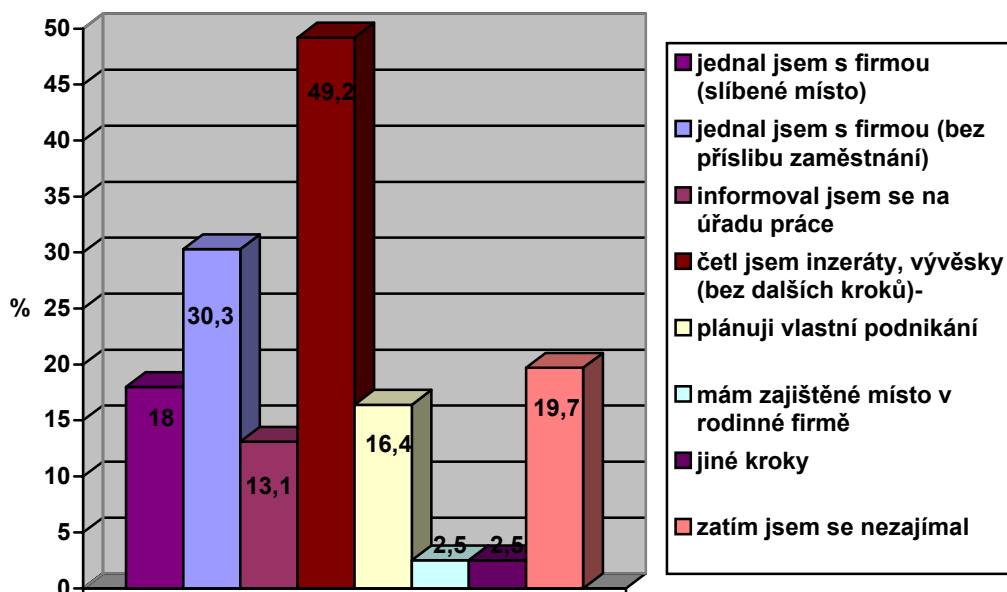
Tyto větší obavy se promítly i do očekávané doby, než se podaří zaměstnání získat. Pouze čtvrtina kosmetiček očekává, že zaměstnání sežene do tří měsíců (u kadeřníků je o tomto přesvědčeno 42,7 %). A současně čtvrtina je přesvědčena o tom, že nalezení zaměstnání jim může trvat i déle než rok (opět u kadeřníků jsou představy optimističtější – pouze 19,5 % se domnívá, že budou zaměstnání hledat tak dlouho). S půl rokem při hledání zaměstnání počítá 39,2 % kosmetiček a 10,8 % si myslí, že zaměstnání sežene do jednoho roku.

Předpokládané způsoby hledání zaměstnání

Obdobně jako žáci jiných oborů budou spoléhat budoucí kosmetičky především na pomoc rodičů - a to dokonce nejvíce ze všech. Stejný podíl jich pak osloví firmy a značná část z nich chce využít i **inzerční nabídky. Tu budou využívat spolu s kadeřníky nejčastěji ze všech dotázaných.** Kosmetičky také celkem často chtějí využít i inzerci, která se objeví na nástěnkách či vývěskách. Návštěva úřadu práce také patří k preferovaným možnostem při hledání zaměstnání. Chtějí také navštívit burzu práce či začít samostatně podnikat. Relativně často (50 %) chce využít i kontaktů, které získali v průběhu studia. Jen malá část pak předpokládá, že bude pracovat v rodinné firmě (to se shoduje i s výpověďmi, které se týkaly plánů do budoucna, kdy pouze male procento uvedlo, že plánuje nastoupit do rodinné firmy). **Celkem se dá říci, že kosmetičky preferují při hledání zaměstnání aktivní přístup – tedy četba inzerce, oslovení podniků, návštěva úřadu práce apod.** Je nutné zde ještě zdůraznit velkou roli rodičů, na které budoucí kosmetičky svým způsobem až nezdravě spoléhají.

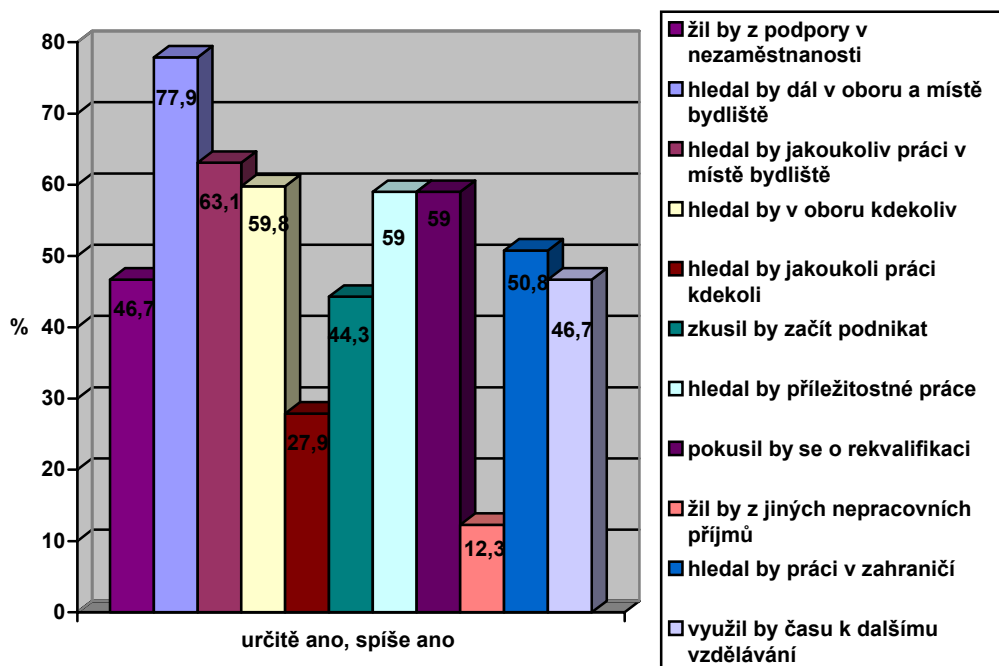
Přístup k hledání zaměstnání

Při pohledu na konkrétní kroky, které již žáci pro získání zaměstnání udělali, je zřejmé, že svou **pozornost prozatím obrátili zejména na inzertní nabídku**, kde 49,2 % žáků si inzeráty prohlíží, i když prozatím bez dalších kroků. Aktivnější přístup k hledání zaměstnání zaujala téměř polovina dotázaných, kdy 30,3 % již jednalo s firmou, i když bez příslibu zaměstnání a 18 % také jednalo s firmou a má dokonce přislíbené místo. Pokud jde o dojednání zaměstnání, pak nejlépe si stojí kadeřníci (32,8 % má přislíbené místo) a obráběči (42,1 % má přislíbené zaměstnání). 13,1 % kosmetiček se pak informovalo na úřadu práce a 16,4 % plánuje vlastní podnikání. Zřejmě zde existuje **zpětná vazba mezi obavami z nezaměstnanosti a již realizovanými kroky pro získání zaměstnání**, kdy podíl kosmetiček, které mají slíbené zaměstnání, patří k podprůměrným, avšak pokud jde o kontakt s úřady práce, tak kosmetičky – spolu s prodáváči – ho navštívily nejčastěji.

Jakou strategií by kosmetičky zvolily, kdyby zaměstnání nenalezly ?

Volba jednotlivých strategií

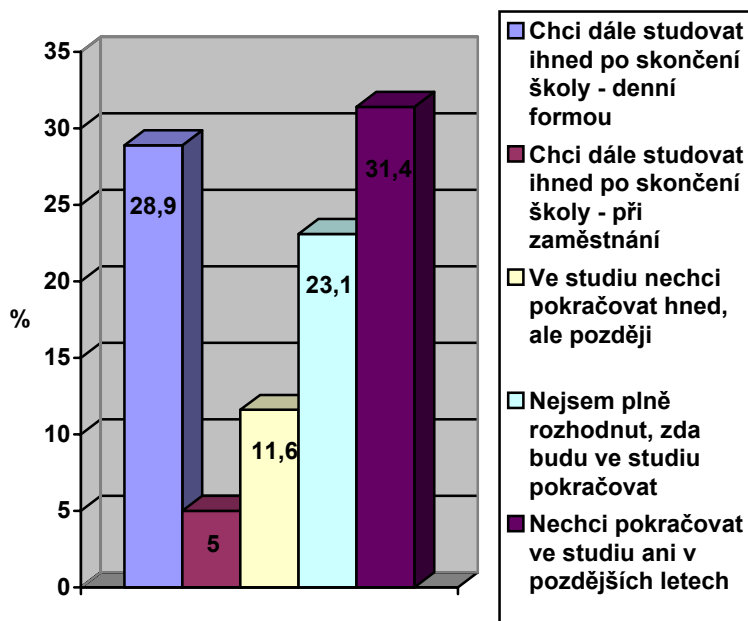

V případě, že by budoucí kosmetičky při hledání zaměstnání neuspěly, tři čtvrtiny (77,9 %) by dál hledaly zaměstnání v oboru a v místě bydliště. Toto plně koresponduje s ostatními sledovanými obory, kdy snaha získat zaměstnání v oboru a v místě bydliště vždy patřila na přední místo. Dále by se kosmetičky snažily získat jakoukoliv práci v místě bydliště (63,1 %), ale současně značně vysoký podíl z nich by hledal práci v oboru kdekoli (59,8 %), využíval i **příležitostných prací** (59 %) – což je nejvyšší podíl ze všech - a pokusil se o rekvalifikaci (59 %).

Vzdělávací aspirace

Pokud jde o další studium, dá se říci, že zde se kosmetičky více méně neliší od ostatních skupin oborů, pouze **v otázce studia při zaměstnání, jsou kosmetičky méně ochotné** než jsou průměrné hodnoty (pouze 5 % kosmetiček uvažuje o studiu při zaměstnání oproti 10,1 % v celkovém souboru). Jinak v denním studiu by chtělo pokračovat 28,9 %, začít studovat později 11,6 % a 23,1 % kosmetiček ještě není rozhodnuto, zda by chtělo pokračovat ve studiu. Pokud chtějí bezprostředně navázat na vyučení, dávají přednost oborům **Podnikání v oborech obchodu a služeb a Plet'ová kosmetika**.

Vzdělávací aspirace

Kosmetičky vedl k volbě oboru především vyhraněný zájem. Naprostá většina se tak nakonec rozhodla proto, že si to přála. Pře třemi lety zvažovaly také možnosti uplatnění a více než kadeřnicím jim u dané profese imponovaly finanční podmínky. Ve srovnání s tímto oborem osobních služeb kosmetičky spíše ovlivnili učitelé než lidé z praxe.

S přípravou byly kosmetičky sice celkově spokojeny méně než kadeřnice (a také se s ním v menší míře identifikovaly), ale výše ocenily svou připravenost z hlediska odborných teoretických (zejména) a praktických znalostí a dovedností. Jistější se cítily i z hlediska osvojení kompetence samostatného rozhodování. Lépe vyznívá jejich hodnocení připravenosti v oblasti všeobecných znalostí a všeobecného rozhledu. Podobně jako kadeřnice jsou na tom s komunikačními dovednostmi (hodnocení je lepší než u technických oborů a stejné jako u prodavačů), mnohem hůře s jazykovými znalostmi a znalostí práce s výpočetní technikou, kde je spokojenost obecně velmi nízká. Pokud by svou profesní volbu nyní změnily, je to především proto, že se obávají problémů s uplatněním a nejsou spokojeny ani s finančními podmínkami ve své profesi.

Z hlediska profesní stability patří spolu s kadeřnicemi a automechaniky ke třem nejstabilnějším oborům ve výběrovém souboru dotazovaných budoucích absolventů. Na rozdíl od kadeřnic se však chtějí ve větší míře uplatnit v nějakém příbuzném oboru. Kosmetičky dávají podobně jako kadeřnice přednost zaměstnaneckému poměru, mají však mnohem nižší zájem o podnikání. V tomto bodě jsou budoucí absolventky omezeny regulami stanovenými Živnostenským zákonem (k otevření vlastní živnosti potřebují několikaletou praxi). Protože jsou osobní služby tradiční doménou drobného podnikání, vnímají kosmetičky nabídku volných míst daleko problematičtěji než budoucí absolventi oborů, ve kterých nejsou pracovní příležitosti tolik „rozptýleny“. Více než 85% kosmetiček hodnotí nabídku volných míst jako velmi omezenou a polovina z nich očekává značné obtíže spojené s hledáním pracovního místa. Delší je i doba, po kterou budou podle svých představ zaměstnání hledat. Vzhledem ke značným obavám více než jiní budoucí absolventi spoléhají na pomoc rodičů, ale podobně jako i kadeřnice kladou také větší důraz na aktivní vyhledávání volných pracovních míst: kontaktování firem, sledování inzerce. Pracovní místo mají přislíbeno v menší míře než kadeřnice. Ve srovnání s budoucími absolventy dalších oborů kosmetičky mnohem častěji kontaktovaly úřad práce (podobně jako prodavači), na který chtějí zřejmě přesměrovat své obavy z obtíží při hledání uplatnění. Preferují uplatnění v oboru v místě bydliště, ale v mnohem vyšší míře než ostatní budoucí absolventi jsou ochotny vykonávat příležitostné práce nebo se requalifikovat. Pokud jde o další vzdělávání, mají minimální zájem o studium při zaměstnání.

Celkové hodnocení skupiny kmenových oborů

Pro oba obory je typické, že si je dotazované budoucí absolventky před třemi lety v naprosté většině vybraly v souladu se svým přáním. Charakteristický pro ně byl i velmi vysoký a vyhraněný zájem o obor. Na jejich profesní volbě měli - podobně jako u dalších budoucích absolventů - významnou spoluúčast rodiče, výrazněji je ovlivnili kamarádi a zatímco na kadeřnice více zapůsobili lidé z praxe, na kosmetičky učitelé na základní škole.

Ačkoliv celkově studium uspokojilo spíše kadeřnice, v odborné (především teoretické) přípravě, z hlediska všeobecných znalostí a některých kompetencí hodnotily lépe svou připravenost kosmetičky. Podobně jako dalším budoucím absolventům připadá i kadeřnicím a kosmetičkám nejproblematictější jazyková příprava a znalosti práce s výpočetní technikou. S oborem se ve větší míře identifikují kadeřnice, na změnu profesní volby mají u obou oborů podstatný vliv obavy budoucích absolventek z toho, že nenajdou uplatnění, případně jejich nespokojenost s finančním ohodnocením dané profese, u kadeřnic se překvapivě přidává i fakt, že obor nechtěly studovat (odpovídalo zhruba 24% kadeřnic, které by podruhé volily jiný obor).

Vyšší identifikaci s oborem u kadeřnic odpovídá i vyšší míra profesní stability, kosmetičky navíc častěji směřují do příbuzného oboru. V obou oborech je dominantní snaha najít uplatnění v zaměstnaneckém poměru, kadeřnice se však ve větší míře odhodlávají k vlastnímu podnikání. Kosmetičky mají v tomto smyslu výchozí pozici objektivně ztíženu existující legislativou. O to větší jsou jejich obavy z hledání pracovního místa, hůře hodnotí nabídku volných míst a obávají se déle trvající nezaměstnanosti. Jsou proto více aktivní při kontaktování firem (i když s horším výsledkem než kadeřnice), výrazně spoléhají na pomoc rodičů a více se obracejí na úřad práce. Kadeřnice by při obtížích důsledněji pokračovaly v hledání místa v oboru v místě bydliště a kvůli oboru by byly ochotny i změnit bydliště, více by preferovaly podnikatelskou činnost, kosmetičky by byly spíše ochotny přijmout příležitostnou nabídku a situaci by častěji řešily rekvalifikací. Větší zájem o vzdělávání mají kosmetičky, upřednostňují však mnohem více denní formu, studium při zaměstnání je pro ně méně přitažlivé. Kadeřnice jsou ve svých vzdělávacích aspiracích více nerozhodné.

3 NEJDŮLEŽITĚJŠÍ ZÁVĚRY

- ❑ Absolventi se ve velké míře pro svůj obor rozhodli v souladu se svým přáním (více než 80%). Snahu o realistický přístup k otázce volby povolání dokládá fakt, že se dotazovaní budoucí absolventi sice řídili ponejvíce zájmem o obor, ale v úvahu brali rovněž možnosti budoucího uplatnění a finanční ohodnocení běžné v odpovídající profesi. Zajímavé je, že vidina snadného uplatnění a limitující prospěchové předpoklady sehrály klíčovou roli zvláště u budoucích absolventů, který si obor nevybrali podle svého přání nebo jim byl lhostejný. Pro mnohé z nich byla nakonec aktuální poptávka po jejich profesi (včetně nominálního vyjádření) po třech letech největší deziluzí. Je otázkou, nakolik relevantně mohly být jejich tehdejší informační potřeby saturovány.
- ❑ Profesní volbu nejvýrazněji ovlivnili rodiče, poradenské subjekty měly velmi omezený prostor působnosti. Nejčastěji se žáci obraceli na výchovné a vzdělávací poradce (kde se však nejednalo o profesní poradenství v pravém slova smyslu, ale spíše o zajištění administrativních činností s volbou povolání spojených). Výjimkou byla i informační a poradenská střediska úřadů práce (IPS ÚP), která jsou v kontaktu se školami a žáky posledních ročníků základních škol oslovují formou přednášek a besed (zároveň jim nabízejí možnost individuálního poradenství). Pokud dotazovaní budoucí absolventi navštívili pedagogicko-psychologickou poradnu, tak zároveň častěji uváděli jako jeden z významnějších důvodů své profesní volby prospěch dosažený na základní škole. V návaznosti na předchozí bod vyvstává do popředí potřeba jednotného informačního systému, který by podpořil koordinaci jednotlivých subjektů na poli profesního poradenství a který by byl zprostředkovaně i přímo k dispozici rodičovské veřejnosti, na které spočívá největší tíha a logicky i zodpovědnost za profesní volbu dítěte.
- ❑ Pokračování v rodinné tradici je příznačné spíše pro technické obory než pro obory spojené s terciárním sektorem. Na budoucí absolventy těchto oborů také více zapůsobili lidé z praxe. Žáci často nemají o odpovídajících profesích ve výrobní sféře reálnou představu a zprostředkování informace lidmi z blízkého okolí může volbu povolání výrazně ovlivnit. Zájemci o obory prodavač a obory ze skupiny osobních služeb mají v tomto směru situaci snazší, neboť se s těmito profesemi každodenně setkávají.
- ❑ IPS úřadů práce doporučují na základě zkušeností z aktivní politiky zaměstnanosti především profese preferované aktuální poptávkou po pracovní síle (např. obráběč).
- ❑ Studium splnilo očekávání poměrně velké části budoucích absolventů. V odborné složce přípravy hodnotili ve větší míře kladně svou připravenost z hlediska odborných teoretických znalostí (89,3% respondentů) než praktických znalostí a dovedností – celkově 85,6% (hodnocení připravenosti budoucích absolventů u této složky však na druhou stranu vyznělo lépe v tom smyslu, že s ní bylo více budoucích absolventů „velmi spokojeno“). S praktickými dovednostmi jsou až na automechaniky více spokojeni budoucí absolventi oborů z oblasti obchodu a služeb.
- ❑ *Jak je škola připravila z hlediska všeobecných znalostí a všeobecného rozhledu oceňovali budoucí absolventi celkově kladně ve větší míře než u odborných praktických znalostí a dovedností, což koresponduje se snahou o posílení této součásti vzdělávacích programů učebních oborů. Z hlediska uplatnění budoucích absolventů má tento trend velmi pozitivní dopad a takto koncipované počáteční odborné vzdělávání vytváří zároveň dobré předpoklady pro další vzdělávání.*
- ❑ *Absolventi se vyjadřovali i k některým klíčovým kompetencím a dá se říci, že v tomto směru jsou se svou připraveností spokojenější spíše budoucí absolventi oborů spojených s terciárním sektorem – obchod a osobní služby (komunikační dovednosti).*
- ❑ *Varující je značná nespokojenost s připraveností v oblasti jazykových znalostí a znalostí výpočetní techniky, která je vysoká zvláště v některých technických učebních oborech (paradoxně vyznívá negativní hodnocení zvláště u elektromechaniků). Zdá se, že vzdělávací programy učebních oborů tuto kompetenci - na trhu práce velmi*

žádanou – vesměs spíše podceňují. Samozřejmě je nutné vzít v úvahu objektivní podmínky škol, to znamená do jaké míry a nakolik kvalitně jsou výpočetní technikou vybaveny.

- ❑ Celková míra identifikace s oborem není příliš vysoká: stejný obor by podruhé znovu zvolilo pouze 64% dotázaných budoucích absolventů. Mezi jednotlivými obory jsou výrazné rozdíly. Míra identifikace s oborem se pohybuje v intervalu od 43,4% na minimální úrovni až po 81% na maximu. Výrazně ji ovlivňuje už samotné přání budoucího absolventa v oboru se vyučit a samozřejmě také intenzita zájmu o zvolený obor. Tyto vstupní předpoklady naplňují lépe budoucí absolventi oborů z hlediska vzdělávací poptávky atraktivních – Automechanik, Kadeřík, Kosmetička, které zároveň patří i k profesně nejstabilnějším. Naopak nízkou mírou identifikace se vyznačují obory, jejichž nastávající absolventi přistupovali k výběru spíše pod tlakem svých slabších studijních výsledků (prodavači se rozhodovali více pod vlivem svého prospěchu) nebo více preferovali jisté uplatnění (obráběči). Identifikaci s oborem snižují obavy budoucích absolventů z hledání uplatnění (zajímavé je, že jsou to především budoucí absolventi zmíněných atraktivních oborů s nejvyšší mírou identifikace s oborem) a jejich nespokojenost s výdělkem (především prodavači). U některých respondentů identifikaci s oborem negativně ovlivňuje fakt, že se v oboru nechtěli vyučit, resp. že si současný obor nevybrali v souladu se svým přáním. Svou roli zde hraje také to, jak je samotný obor pro žáky „přitažlivý“ a jak se na škole vyučuje. Pro téměř 30% respondentů, kteří by svou volbu nezopakovali, je důvodem ztráta zájmu o tento obor a necelých 25% považuje u současného oboru za problém nízkou úroveň přípravy. Naopak s vysokou náročností současného oboru jako důvodu změny profesní volby se setkáváme pouze u malého počtu budoucích absolventů.
- ❑ *Pro část budoucích absolventů jsou důvodem změny oboru vyšší vzdělávací aspirace. Tito budoucí absolventi by si podruhé vybrali raději maturitní obor a spokojenost se školou, kterou nyní navštěvují, u nich uvedené ambice ještě posiluje (to se týká spíše technických oborů obráběč, elektrikář). Jejich postoj svědčí o významu, který vzdělávání přikládají z hlediska uplatnění na trhu práce.*
- ❑ Celková míra profesní stability je nižší než celková míra identifikace s oborem. Zaměstnání v oboru chce hledat 60,9% budoucích absolventů, v příbuzném oboru se chce uplatnit 12,4% z nich.
- ❑ Absolventi preferují status zaměstnance firmy (každý třetí). Desetina plánuje začít s podnikáním. Každý desátý budoucí absolvent nemá představu o tom, co chce dělat až ukončí školu.
- ❑ Tři čtvrtiny budoucích absolventů vnímají nabídku volných míst jako velmi omezenou (obavy z obtížného uplatnění jsou také jedním z hlavních faktorů snižujících identifikaci budoucích absolventů se zvoleným oborem). O důvěře ve vlastní schopnosti svědčí fakt, že si 60% budoucích absolventů myslí, že mu bude hledání zaměstnání činit v horším případě pouze menší obtíže a stejné procento se obává pouze krátkodobé nezaměstnanosti. Za rizikový signál však můžeme považovat to, že si čtvrtina budoucích absolventů připouští variantu nezaměstnanosti delší jednoho roku.
- ❑ Absolventi spoléhají i při hledání zaměstnání (podobně jako u volby povolání) nejvíce na své rodiče a jejich kontakty. Jejich vlastní aktivity realizované formou návštěv vhodných firem, případně výrazná orientace na vlastní kontakty získané na škole v průběhu odborné praxe, svědčí o snaze vytvořit si vlastní sociální síť, která by jim pohyb na trhu práce usnadnila. I z hlediska tohoto aspektu se potvrzuje význam a přínos odborné praxe pro dobré uplatnění na trhu práce.
- ❑ V případě zprostředkované nabídky volných míst preferují budoucí absolventi spíše úřady práce než samostatné sledování inzerce. Přestože tato preference může působit jako projev určité pasivity (přenesení problémů s uplatněním na úřady práce), druhotným efektem tohoto postupu je nakonec lepší „trefa“ do cílové skupiny, na které jsou uvedené zprostředkovatelské subjekty zaměřeny (úřady práce nabízejí především volná místa pro dělnické a řemesnické profese).

- ❑ Před závěrečnými zkouškami dotazovaní budoucí absolventi realizovali zamýšlené postupy hledání zaměstnání v omezené míře. Pokud něčemu dávali přednost – pak spíše monitoringu zmíněné novinové inzerce. Na druhou stranu je třeba ocenit, že téměř každý druhý budoucí absolvent se snažil najít si samostatně práci (i když ne vždy byla tato snaha završena úspěchem a budoucí absolvent má přislíbené pracovní místo). Uvážíme-li, že na otázku, jaké způsoby hledání zaměstnání již realizovali, odpovídali i ti budoucí absolventi, kteří chtějí dál pokračovat ve studiu, je podíl „aktivních“ v podstatě ještě vyšší. Na úřad práce spoléhají poté co by vyčerpali vlastní možnosti, ale v reálu jeho návštěvu odkládají zřejmě na pozdější období (tradiční nápor v podzimních měsících).
- ❑ V případě obtíží s uplatněním by budoucí absolventi přesto dál hledali práci v oboru. Výhradně však v místě bydliště. Jejich ochota k geografické mobilitě je mnohem nižší než k mobilitě profesní (což má jistě svůj objektivně daný rámec). Podpora v nezaměstnanosti jako nejsnazší východisko z existenčních problémů nepatří k nejfrekventovanějším a prvoplánovým postojům.
- ❑ Pozitivně působí fakt, že by budoucí absolventi obtíže s uplatněním v narůstající míře řešili zahájením vlastní podnikatelské činnosti. Svědčí to o aktivním přístupu k vlastnímu životu a to nejen profesnímu.
- ❑ Více než polovina budoucích absolventů je ochotna se při déletrvajících obtížích rekvalifikovat. Absolventi se tak projevují jako adaptabilní a flexibilní skupina uchazečů o zaměstnání.
- ❑ 40% dotazovaných budoucích absolventů chce dál studovat ihned po ukončení školy – 30% v denním studiu, 10% při zaměstnání. Studium při zaměstnání nepatří k příliš vyhledávaným formám dalšího vzdělávání. Ve větší míře ho upřednostňují pouze budoucí absolventi elektrotechnických oborů.

Příjmení: Jméno:

muž ☐ žena ☐ věk: rokůAdresa trvalého
bydliště:
(vč. PSČ)

..... Telefon:.....

Název a sídlo školy:

Obor studia:.....

1. Pál jste si vyučít se v tomto oboru?

Zaškrtněte křížkem svoji odpověď.

1) Ano	☐
2) Ne	☐
3) Bylo mi to jedno	☐

*Zaškrtněte svoji odpověď
v každém řádku*

2. Proč jste si zvolil/a právě tento obor studia?

Důvodem mé volby bylo:

ano ne

1) Měl/a jsem o takový obor zájem	☐	☐
2) Chtěli to moji rodiče	☐	☐
3) Viděl/a jsem vzor v rodině (otec, matka, příbuzní)	☐	☐
4) Neměl/a jsem v okolí svého bydliště jinou možnost	☐	☐
5) Moje výsledky v základní škole nedovolily jít na jiný obor	☐	☐
6) Ve škole (v oboru) studovali moji starší přátelé	☐	☐
7) Domníval/a jsem se, že v tomto oboru lze vydělat hodně peněz	☐	☐
8) Domníval/a jsem se, že v tomto oboru se snadno najde uplatnění	☐	☐
9) Bylo mi to lhostejné	☐	☐
10) Jiný důvod, jaký.....	☐	☐

Zde vepište číslo odpovědi, která vystihuje nejzávažnější důvod Vaší volby

3. Kdo Vám radil při výběru oboru, který nyní studujete?

Byli to:

Zaškrtněte svoji odpověď v každém řádku ano ne

1) Rodiče nebo jiní příbuzní	☐	☐
2) Učitelé ve škole	☐	☐
3) Pedagogicko-psychologická poradna	☐	☐
4) Informační a poradenské středisko úřadu práce	☐	☐
5) Lidé z praxe	☐	☐
6) Kamarádi	☐	☐
7) Rozhodoval/a jsem se převážně sám/sama	☐	☐

8) Využil jsem jiný zdroj informací. Uveďte jaký.....		
---	--	--

Zde vepište číslo odpovědi, která byla pro Vás nejvýznamnější

4. Obecně vzato, splnilo studium Vaše očekávání?

Zaškrtněte pouze jednu odpověď

1) Rozhodně ano	
2) Spíše ano	
3) Spíše ne	
4) Rozhodně ne	

5. Jak Vás, podle Vašeho názoru, škola připravila z hlediska

V každém řádku vepište hodnocení (číslice 1až4)

Hodnocení:

1) všeobecných znalostí a rozhledu	
2) odborných teoretických znalostí	
3) odborných praktických znalostí a dovedností	
4) jazykových znalostí	
5) dovedností práce s výpočetní technikou	
6) komunikačních dovedností	
7) samostatného rozhodování	

1. Velmi dobře
2. Celkem dobře
3. Spíše špatně
4. Velmi špatně

6. Kdybyste mohl/a svoji volbu opakovat, vybral/a byste si tento obor znovu?

Zaškrtněte pouze jednu odpověď.

1) Zvolil/a bych stejný obor na stejné škole	
2) Zvolil/a bych stejný obor na jiné škole	
3) Zvolil/a bych jiný obor na stejné škole	
4) Zvolil/a bych jiný obor na jiné škole	

Na následující otázky č. 7 a 8 odpovídají pouze ti, kdo by volili jiný obor

7. Pokud byste si zvolil jiný obor, napište jaký:

.....

8. Pokud byste si zvolil jiný obor, uveďte proč:

Zaškrtněte svoji odpověď v každém řádku. ano ne

1) Současný obor jsem vlastně nechtěl/a studovat		
2) Současný obor mě přestal zajímat		
3) Současný obor neumožňuje dobrý výdělek		
4) V současném oboru se obtížně hledá zaměstnání		
5) Úroveň přípravy je u tohoto oboru nízká		
6) Současný obor je pro mě příliš náročný		
7) Vybral/a bych si raději maturitní obor		
8) Jiný důvod, napište jaký.....		
.....		

V rámečku uveďte číslo důvodu, který považujete za rozhodující.

9. Co chcete dělat bezprostředně po absolvování školy?

Zaškrtněte pouze jednu odpověď.

1) Chci dál studovat v denním studiu	
2) Chci pracovat jako zaměstnanec nějaké firmy	
3) Chci pracovat v rodinné firmě	
4) Chci začít sám podnikat	
5) Nevím	
6) Jiná možnost, jaká.....	

Další otázky se týkají hledání zaměstnání, ale vyplňují je i ti, kteří se hlásí k dalšímu studiu. Ti se pokusí představit si, že nebyli přijati, a vžít se do situace, jak by to vypadalo, kdyby si museli hledat zaměstnání.

10. Jaké zaměstnání budete hledat ?

Zaškrtněte pouze jednu odpověď.

1) V oboru, ve kterém jsem se vyučil/-a	
2) Alespoň v příbuzném oboru, uved'te ve kterém:.....	
3) Raději v jiném oboru, uved'te ve kterém:.....	
4) Je mi to lhostejné	
5) Nevím, nepřemýšlel jsem o tom	

11. Myslíte si, že získáte zaměstnání podle Vašich představ ?

Zaškrtněte pouze jednu odpověď.

1) Snadno, bez obtíží	
2) S menšími obtížemi	
3) Se značnými obtížemi	
4) Nepodaří se mi ho získat	

12. Myslíte si, že zaměstnání podle Vašich představ najdete po ukončení školy nejpozději:

Zaškrtněte pouze jednu odpověď.

1) Do 3 měsíců	
2) Do půl roku	
3) Do 1 roku	
4) Může to trvat déle než 1 rok	

13. Jakým způsobem budete hledat své zaměstnání?

Zvolím tento postup:

Zaškrtněte svoji odpověď v každém řádku. ano ne

1) Zeptám se v nějaké firmě		
2) Navštívím úřad práce		
3) Využiji pomoc svých rodičů, příbuzných a známých		
4) Využiji pomoc učitelů		
5) Využiji kontakty získané na škole (během odborné praxe,...)		
6) Využiji inzerci vyvěšenou ve škole		

7) Budu hledat v inzerátech		
8) Podám inzerát (noviny, vývěsky,...)		
9) Navštívím burzu práce		
10) Předpokládám, že začnu sám podnikat		
11) Předpokládám, že budu pracovat v rodinné firmě		
12) Využiji jiných možností,uved'te jakých		

V rámečku napište číslo možnosti, kterou považujete za nejdůležitější

14. Už jste pro nalezení zaměstnání něco podnikl/-a ?*Zaškrtněte všechny možnosti, které jste dosud využil/a.*

1) Už jsem jednal/a s firmou a mám slíbené pracovní místo	
2) Už jsem jednal/a, ale příslib zaměstnání zatím nemám	
3) Byl/a jsem se informovat na úřadu práce	
4) Četl/a jsem si inzeráty a vývěsky, ale konkrétní kroky jsem nepodnikl/a	
5) Mám zajištěno místo v rodinné firmě	
6) Plánuji začít s vlastním podnikáním	
7) Učinil/a jsem jiné kroky, uveďte jaké	
8) Zatím jsem se o získání pracovního místa nezajímal/a	

15. Co si myslíte o nabídce volných pracovních míst v oboru, který jste vystudoval/a?*Zaškrtněte pouze jednu odpověď.*

1) Volných míst je v mém oboru dost	
2) Volných míst je v mém oboru málo	
3) Volná místa v mém oboru nikde nejsou	

16. Pokud byste zaměstnání nenalezl/a, jak byste situaci řešil/a?*V každém řádku uveďte číslem svoji odpověď.*

1) Žil/a bych z podpory v nezaměstnanosti	
2) Hledal/a bych dále práci v oboru a v místě bydliště	
3) Hledal/a bych jakoukoli práci v místě bydliště	
4) Hledal/a bych práci v oboru kdekoli	
5) Hledal/a bych jakoukoli práci kdekoli	
6) Zkusil/a bych začít podnikat	
7) Hledal/a bych příležitostné práce	
8) Pokusil/a bych se o rekvalifikaci	
9) Žil/a bych z jiných, nepracovních příjmů (příspěvek od rodičů,	
10) Hledal/a bych práci v zahraničí	
11) Využil/a bych času k dalšímu vzdělávání	

Odpověď:

1. Určitě ano
2. Spíše ano
3. Spíše ne
4. Určitě ne

17. Pokud jde o další studium*Zaškrtněte pouze jednu odpověď.*

1) Chci dále studovat ihned po ukončení školy - denní formou	
2) Chci dále studovat ihned po ukončení školy - při zaměstnání	
3) Ve studiu nechci pokračovat hned, ale později	
4) Nejsem plně rozhodnut, zda budu ve studiu pokračovat	
5) Nechci pokračovat ve studiu ani nyní ani v budoucích letech	

18. Pokud chcete ihned dále studovat, uveďte název škol a oborů (včetně nástavbového studia), na které se hlásíte, v pořadí podle míry zájmu:

Škola	Obor
1)	
2)	

3)	
----	--